

Smernice urada EASO o pogojih za sprejem otrok brez spremstva: operativni standardi in kazalniki

Zbir praktičnih vodnikov urada EASO

December 2018

Smernice urada EASO o pogojih za sprejem otrok brez spremstva: operativni standardi in kazalniki

Zbir praktičnih vodnikov urada EASO

December 2018

Rokopis dokončan 27. avgusta 2018

Niti urad EASO niti osebe, ki delujejo v njegovem imenu, niso odgovorne za uporabo podatkov iz te publikacije.

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2019

Print	ISBN 978-92-9476-012-8	doi:10.2847/61043	BZ-01-18-726-SL-C
PDF	ISBN 978-92-9494-978-3	doi:10.2847/619338	BZ-01-18-726-SL-N

© Evropski azilni podporni urad, 2019

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Za vsako uporabo ali reprodukcijo fotografij ali drugega gradiva, ki ni zaščiteno z avtorskimi pravicami urada EASO, je treba pridobiti dovoljenje neposredno od imetnikov pravic.

Kazalo

Seznam kratic	5
Uvod	6
Nagovor	6
Ranljivost otrok brez spremstva	7
Načelo največje koristi otroka	7
Področje uporabe smernic	10
Pravni okvir in splošna načela	12
Struktura in oblika	13
Kako brati smernice	15
1. Obveščanje, sodelovanje in zastopanje otrok brez spremstva	17
1.1 Obveščanje	18
1.2 Sodelovanje	19
1.3 Zastopanje	20
2. Posebne potrebe in tveganja za varnost	22
2.1 Posebne potrebe	23
2.2 Tveganja za varnost	24
3. Dodelitev	27
4. Vsakodnevna oskrba	30
5. Osebj	34
6. Zdravstveno varstvo	37
7. Izobraževanje – pripravljalni pouk in poklicno usposabljanje	40
7.1 Dostop do izobraževalnega sistema in drugih izobraževalnih ureditev	41
7.2 Pripravljalni pouk	42
7.3 Dostop do poklicnega usposabljanja	43
8. Hrana, oblačila in drugi neprehranski izdelki ter denarni dodatki	44
8.1 Hrana	45
8.2 Oblačila in drugi neprehranski izdelki	46
8.3 Dodatek za dnevne izdatke	48
9. Nastanitev	49
9.1 Kraj	49
9.2 Infrastruktura	50
9.3 Varnost	53
9.4 Skupni prostori	54
9.5 Sanitarno-higienski pogoji	55
9.6 Vzdrževanje	57
9.7 Komunikacijska oprema in storitve	57
Priloga – zbirna razpredelnica	59

Seznam kratic

CEAS	skupni evropski azilni sistem (<i>Common European Asylum System</i>)
COM	Evropska komisija (<i>European Commission</i>)
DPS	Direktiva 2013/33/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o standardih za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito (prenovitev)
Države članice	država/države članica/članice Evropske unije
Države EU+	države članice Evropske unije ter Norveška in Švica
EASO	Evropski azilni podporni urad (<i>European Asylum Support Office</i>)
EU	Evropska unija
FRA	Agencija Evropske unije za temeljne pravice (<i>European Union Agency for Fundamental Rights</i>)
KOP	Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (1989)
Listina EU	Listina Evropske unije o temeljnih pravicah
NPS	nasilje na podlagi spola
NVO	nevladna organizacija
UNHCR	Urad visokega komisarja Združenih narodov za begunce (<i>United Nations High Commissioner for Refugees</i>)

Uvod

Nagovor

Prenovljena **direktiva o pogojih za sprejem** (Direktiva 2013/33/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013, v nadaljevanju: DPS) določa standarde za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito. Njen cilj je zagotavljanje dostojnega življenjskega standarda in primerljivih življenjskih pogojev v vseh državah članicah Evropske unije.

DPS hkrati omogoča precej manevrskega prostora za določitev, kaj pomeni dostojen življenjski standard in kako naj se to doseže. Nacionalni sistemi za sprejem se glede vzpostavitve in modalitet zagotavljanja pogojev za sprejem tudi precej razlikujejo, zaradi česar se med državami članicami, Norveško in Švico (države EU+) razlikujejo tudi standardi pogojev za sprejem ⁽¹⁾.

V Evropski agendi o migracijah ⁽²⁾ je bila poudarjena pomembnost jasnega sistema za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito kot dela zanesljive skupne evropske azilne politike. V agendi je izrecno omenjeno, da so potrebne nadaljnje smernice za izboljšanje standardov za pogoje za sprejem v državah članicah.

Prihod ranljivih migrantov v EU, zlasti otrok, vključno z otroki brez spremstva, pomeni resen izziv za nacionalne sisteme in uprave, vključno s sistemi za zaščito otrok. Ti sistemi so pod vedno večjim pritiskom, saj se soočajo s potrebo po zagotavljanju usposobljenega osebja za obravnavo in zadovoljitev posebnih potreb, ustrezne nastanitve ter dodatnih virov za izobraževanje in preprečevanje izginotja otrok.

Medtem ko Smernice urada EASO o pogojih za sprejem: operativni standardi in kazalniki (2016) veljajo za vse prosilce za mednarodno zaščito, pa se te smernice osredotočajo na vidike, povezane s posebnimi pogoji za sprejem otrok brez spremstva ⁽³⁾ in na njihove posebne potrebe. Otroci v procesu migracij, zlasti otroci brez spremstva, zaradi svoje **ranljivosti** potrebujejo posebno in ustrezno zaščito. Zato standardi in kazalniki, ki jih določajo te smernice, obravnavajo posebne potrebe otrok brez spremstva ⁽⁴⁾. Kljub temu pa se standardi in kazalniki, navedeni v teh smernicah, lahko uporabljajo tudi za otroke v spremstvu, npr. pri prepoznavanju posebnih potreb otrok glede sprejema, pri zdravstveni oskrbi, izobraževanju ter o prostočasnih in skupinskih dejavnostih. Do določene mere potrebe glede sprejema otrok v spremstvu obravnavajo tudi prej omenjene Smernice urada EASO o pogojih za sprejem (2016).

Splošni cilj teh smernic je podpora državam EU+ pri izvajanju ključnih določb DPS, pri čemer morajo zagotavljati primeren življenjski standard za otroke brez spremstva, ki upošteva njihove posebne potrebe glede sprejema.

Te smernice so bile zasnovane tako, da izpolnjujejo **več namenov**:

- *na ravni politike* se uporabljajo kot orodje za podpiranje reforme ali razvoja in kot okvir za določanje/nadaljnji razvoj standardov za sprejem;
- *na operativni ravni* jih lahko uporabljajo organi za sprejem/izvajalci, predvsem tisti, ki delajo z otroki brez spremstva, kot podporo za načrtovanje/upravljanje objektov za sprejem za zagotavljanje ustrezne oskrbe v skladu s posebnimi potrebami in/ali za podporo osebju in njihovem usposabljanju.

Zato so ciljna skupina teh smernic o pogojih za sprejem otrok brez spremstva osebe, ki delajo z otroki brez spremstva, in oblikovalci politik. Smernice so namenjene organom za sprejem in predvsem sprejemnemu osebju. Vendar se nekateri elementi lahko uporabljajo za najrazličnejše osebe, ne glede na njihov položaj in poklic. Zato **osebe, ki delajo z otroki brez spremstva**, vključujejo vse, ki so v neposrednem stiku z otroki brez spremstva na področju sprejema, ne glede na njihovega delodajalca (država, občine, medvladne organizacije, nevladne organizacije (NVO), zasebni izvajalci ipd.). Zlasti vključujejo socialne delavce, izobraževalno in zdravstveno osebje, uradnike za prijavo, tolmače, upravitelje objektov, administrativno osebje/osebje za koordinacije ter zastopnike.

⁽¹⁾ Prim. Agencija EU za temeljne pravice, [Current migration situation in the EU: Oversight of reception facilities with reference to oversight of reception facilities for children](#) (Trenutne razmere na področju migracij v EU: pregled sprejemnih objektov glede sprejemnih objektov za otroke), str. 4.

⁽²⁾ Evropska komisija, Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Evropska agenda o migracijah, 13. maj 2015, COM(2015) 240; za zaščito otrok pri migracijah glej: Evropska komisija, Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu: Zaščita otrok pri migracijah, 12. april 2017, COM(2017) 211 final, oddelek 4, str. 8 in naslednje.

⁽³⁾ Za opredelitev „otrok brez spremstva“ glej str. 10 in naslednje.

⁽⁴⁾ Na podlagi razprave v sklopu mreže organov za sprejem urada EASO in v skladu z Evropsko komisijo, Sporočilom Komisije Evropskemu parlamentu: Zaščita otrok pri migracijah, 12. april 2017, COM(2017) 211 final, je bila leta 2017 priprava smernic o operativnih standardih in kazalnikih za sprejem otrok brez spremstva določena kot prednostna naloga v okviru mreže.

Poleg tega se te smernice lahko uporabljajo kot **podlaga za razvoj okvirov za spremljanje**, namenjenih proučevanju kakovosti nacionalnih sistemov za sprejem.

Priprava tega dokumenta sledi uveljavljeni metodologiji matrike kakovosti, ki jo je uvedel urad EASO. Osnutek dokumenta je pripravila delovna skupina, ki jo sestavljajo strokovnjaki držav članic, in sicer z upoštevanjem predhodnega prispevka in posvetovanja referenčne skupine s področja sprejema in temeljnih pravic, vključno z Evropsko komisijo, Agencijo EU za temeljne pravice (FRA), Uradom visokega komisarja Združenih narodov za begunce (UNHCR), Evropskim svetom za begunce in izgnance (*European Council on Refugees and Exiles – ECRE*) ter Mednarodno organizacijo za migracije (*International Organization for Migration – IOM*). Pred dokončnim sprejetjem smernic je potekalo posvetovanje z mrežo organov za sprejem urada EASO, sestavljeno iz držav EU+, smernice pa je formalno sprejel upravni odbor urada EASO.

Ranljivost otrok brez spremstva

Otroci brez spremstva v procesu migracij potrebujejo posebno in ustrezno zaščito ⁽⁵⁾. Zaradi svoje starosti, oddaljenosti od doma in ločenosti od staršev oziroma skrbnikov so še posebej ranljivi. Izpostavljeni so tveganjem in so bili pred prihodom na ozemlje EU in/ali po njem morda priča skrajnim oblikam nasilja, izkoriščanju, trgovini z ljudmi ter telesni, psihološki in spolni zlorabi. Obstaja tveganje, da bodo odrinjeni in da jih bodo pritegnile kaznive dejavnosti ali radikalizacija. Otroci brez spremstva so posebej ranljiva skupina, saj okolje nanje hitro vpliva. Zlasti pri dekletih brez spremstva obstaja tveganje za prisilno ali prezgodnjo poroko, ko se družine znajdejo v težavnih okoliščinah ali pa želijo, da se hči poroči, da bi jo tako zaščitili pred nadaljnjim spolnim nasiljem. Poleg tega so dekleta brez spremstva že morda sama morala skrbeti za svoje otroke. Posebej ranljivi so tudi invalidni otroci brez spremstva, saj obstaja visoko tveganje, da postanejo žrtve nasilja. Otroci brez spremstva so lahko posebej ranljivi tudi zaradi svoje spolne identitete, spolne usmerjenosti ali spolnega izraza. Zato je zaščita otrok v procesu migracij, zlasti otrok brez spremstva, in zagotavljanje upoštevanja njihove največje koristi, prednostna naloga EU ne glede na njihov status in to v vseh fazah migracije ⁽⁶⁾.

Ocenjevanje ranljivosti in obravnavanje potreb otrok brez spremstva ne pomeni, da pri tem ne smemo upoštevati njihovih močnih strani. Potrebna osredotočenost na ranljivost ne sme omejiti razvoja ustreznih politik, podpore in praks oskrbe, prilagojenih potrebam in zmožnostim otrok brez spremstva, hkrati pa je treba upoštevati njihovo odpornost ⁽⁷⁾.

Načelo največje koristi otroka

Ne glede na status migranta ali begunca so otroci brez spremstva predvsem upravičeni do vseh pravic, ki jih zagotavlja Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (KOP) iz leta 1989. Člen 3 KOP določa: „Pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, bodisi da jih vodijo državne bodisi zasebne ustanove za socialno varstvo, sodišča, upravni organi ali zakonodajna telesa, morajo biti otrokove koristi glavno vodilo.“ Odbor za otrokove pravice je izdal splošne pripombe za zagotavljanje uradnih smernic za države v zvezi z razlago in izvajanjem KOP. Pomembne splošne pripombe Odbora za otrokove pravice zvezi z otroki brez spremstva glede načela največje koristi otroka so med drugim:

- splošna pripomba št. 12 (2009) o otrokovi pravici do izjave;
- splošna pripomba št. 14 (2013) o največji koristi otroka;
- splošna pripomba št. 22 (2017) o splošnih načelih glede človekovih pravic otrok na področju mednarodnih migracij ⁽⁸⁾.

Načelo največje koristi otroka je vključeno v vse pravne instrumente skupnega evropskega azilnega sistema. V skladu s členom 23 DPS mora biti največja korist otroka primarna skrb držav članic pri izvajanju določb DPS, ki se nanašajo na otroke. Člen 24 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (Listine EU) določa naslednje: „Pri vseh ukrepih javnih organov ali zasebnih ustanov, ki se nanašajo na otroke, se morajo upoštevati predvsem koristi otroka.“ Zato si morajo

⁽⁵⁾ Evropska komisija, Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu: Zaščita otrok pri migracijah, 12. april 2017, COM(2017) 211 final.

⁽⁶⁾ Evropska komisija, Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu: Zaščita otrok pri migracijah, 12. april 2017, COM(2017) 211 final.

⁽⁷⁾ Prim. Björklund, *Unaccompanied refugee minors in Finland - Challenges and good practices in a Nordic context* (Mladoletni begunci brez spremstva – izzivi in dobre prakse v skandinavskem okolju), 2015, (dostop 24. julija 2018); Vervliet, *The trajectories of unaccompanied refugee minors: Aspirations, agency and psychosocial wellbeing* (Poti mladoletnih beguncev brez spremstva: želje, delovanje in dobro psihosocialno počutje), 2013.

⁽⁸⁾ Odbor ZN za varstvo pravic vseh delavcev migrantov in članov njihovih družin (*The Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families – CMW*); skupna splošna pripomba št. 3 (2017) Odbora za varstvo pravic vseh delavcev migrantov in članov njihovih družin; splošna pripomba št. 22 (2017) Odbora za otrokove pravice o splošnih načelih glede človekovih pravic otrok na področju mednarodnih migracij, 16. november 2017, CMW/C/GC/3-CRC/C/GC/22.

države članice pri uporabi DPS prizadevati za zagotovitev popolne skladnosti z načelom največje koristi otroka, v skladu s KOP in Listino EU ⁽⁹⁾.

Pri ocenjevanju največje koristi otroka države EU+ ustrezno upoštevajo zlasti naslednje dejavnike:

- možnosti ponovne združitve družine;
- dobro počutje in družbeni razvoj otroka, zlasti ob upoštevanju okolja, iz katerega izhaja;
- vprašanja glede varnosti in zaščite, zlasti kadar obstaja tveganje, da otrok postane žrtev trgovine z ljudmi;
- mnenja otroka v skladu z njegovo starostjo in zrelostjo ⁽¹⁰⁾.

Nadaljnje smernice urada EASO *Practical guide on the best interests of the child in asylum procedures* (Praktični vodnik o največjih koristih otroka v azilnih postopkih) (kmalu na voljo) bodo zagotovile pregled največjih koristi otroka z ustrezno terminologijo, predpogoji in varovalkami, kazalniki ranljivosti in tveganj ter smernice za ocenjevanje največjih koristi otroka ⁽¹¹⁾.

Za standarde in kazalnike v teh smernicah je poglobitnega pomena uporaba načela največje koristi, ki ga je treba upoštevati pri zagotavljanju pogojev za sprejem v nacionalnih sistemih. Uveljavljanje načela največje koristi otroka v praksi zahteva ocenjevanje celotnega nabora elementov, ki se uporabljajo v celotnem procesu **ocenjevanja največje koristi**. Poglavja o sodelovanju, posebnih potrebah in tveganjih ter poglavja o dodelitvi, vsakodnevni skrbi in zdravstveni oskrbi podrobno opredeljujejo razpon potrebnih in predlaganih vprašanj, ki so del ocenjevanja največje koristi.

Ocenjevanje izvajajo osebe, ki so v neposrednem stiku z otroki brez spremstva na področju sprejema, upoštevati pa je treba tudi multidisciplinarno naravo ocenjevanja največje koristi. Multidisciplinarna narava ocenjevanja največje koristi pomeni, da je treba upoštevati poglede in mnenja raznovrstnih strokovnjakov, čigar mnenja so pomembna pri odločanju o določeni točki (npr. zastopniki, skrbniki, socialni pomočniki, psihologi, zdravniki, pedagogi).

Ocenjevanja se izvajajo v različnih fazah po prihodu. V skladu s členom 22 DPS je treba ocenjevanje posebnih potreb glede sprejema začeti v razumnem obdobju po vložitvi prošnje za mednarodno zaščito. Poleg tega države članice zagotovijo, da se te posebne potrebe glede sprejema v skladu z določbami DPS obravnavajo tudi, če se pokažejo v poznejši fazi azilnega postopka. Države članice zagotovijo, da se pri podpori, ki jo zagotavljajo prosilcem za mednarodno zaščito s posebnimi potrebami glede sprejema v skladu z DPS, upoštevajo njihove posebne potrebe glede sprejema ves čas azilnega postopka.

Zato je treba v vsakem primeru opraviti takojšnjo preliminarno oceno, ki zajema ranljivost, posebne potrebe in tveganja (prim. poglavje 2 Posebne potrebe in varnost), v tej fazi pa se začne tudi ocenjevanje največje koristi. Zgoraj navedene ocene je treba opraviti celovito in pravilno ter v povezavi z neprekinjenim ocenjevanjem največje koristi pri vseh ukrepih in odločitvah, ki zadevajo otroke.

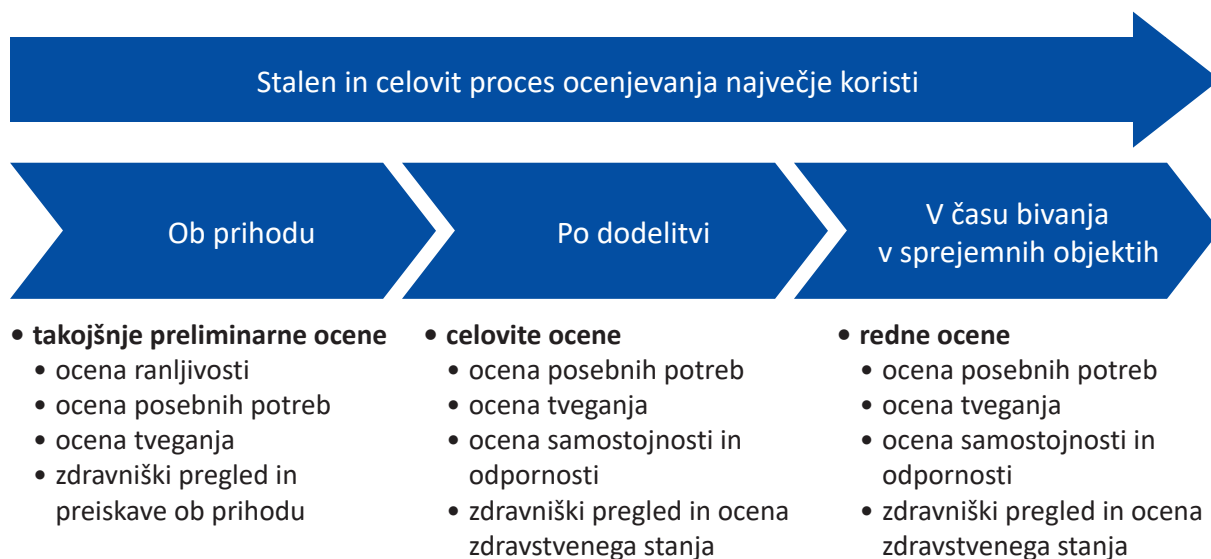
⁽⁹⁾ Uvodna izjava 9 DPS.

⁽¹⁰⁾ Člen 23 DPS.

⁽¹¹⁾ Za več usmeritev o načelu največje koristi otroka glej: UNHCR, *Safe and Sound* (Živi in zdravi), 2014; UNHCR/Mednarodni reševalni odbor, *Field Handbook for the Implementation of UNHCR BID Guidelines* (Terenski priročnik za izvajanje smernic UNHCR za ugotavljanje največjih koristi), 2011; UNHCR, *Guidelines on Determining the Best Interests of the Child* (Smernice za ugotavljanje največjih koristi otroka), 2008.

Slika 1: Največja korist otroka. Prilagojeno po uradu EASO, *Practical guide on the best interests of the child in asylum procedures* (Praktični vodnik o največji koristi otroka v azilnih postopkih) (kmalu na voljo).

Slika 2: Faze ocenjevanja

Področje uporabe smernic

V skladu z DPS je področje uporabe tega dokumenta zagotoviti smernice za pogoje za sprejem za

otroke brez spremstva, ki prosijo za mednarodno zaščito in/ali bivajo v objektih za sprejem.

Čeprav tega DPS ne zajema, je treba te smernice upoštevati tudi pri sprejemu otrok brez spremstva, ki bivajo v objektih za sprejem, vendar niso zaprosili za mednarodno zaščito, da bi tako zagotovili upoštevanje pravice do nediskriminacije (člen 2 KOP).

Naslednji oddelki se osredotočajo na tri dele področja uporabe (tj. otroci brez spremstva, prošnja za mednarodno zaščito, kraj in objekti).

Otroci brez spremstva

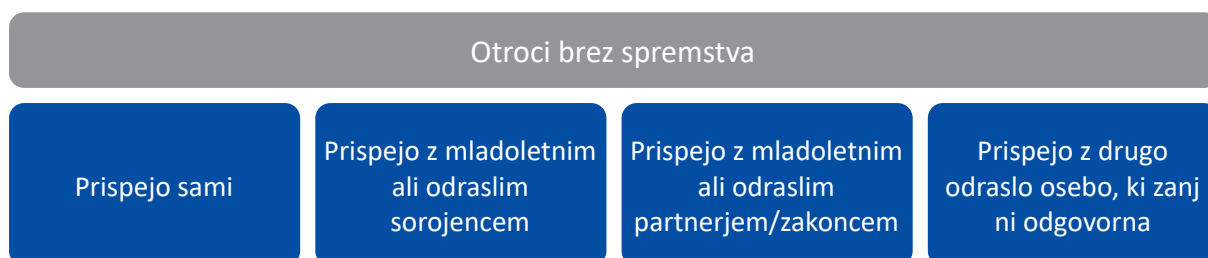
Za namen teh smernic in v skladu s členom 2(e) DPS je otrok brez spremstva:

mladoletnik, ki prispe na ozemlje države članice brez spremstva odrasle osebe, ki je zanj odgovorna po zakonu ali v skladu s prakso zadevne države članice, dokler taka oseba dejansko ne prevzame skrbi zanj. Vključuje tudi mladoletnika, ki ostane brez spremstva, potem ko je vstopil na ozemlje države članice ⁽¹²⁾.

Za namene teh smernic izraz „ločeni otroci“ spada pod opredelitev otrok brez spremstva ⁽¹³⁾.

Predpostavka, da je v skladu z DPS otrok brez spremstva, se ne spremeni, če otrok prispe na ozemlje države članice skupaj z:

- mladoletnim ali odraslim sorojencem;
- mladoletnim ali odraslim partnerjem/zakoncem in/ali
- družinskimi člani, sorodniki ali nesorodnimi odraslimi osebami, ki po zakonu ali v skladu s prakso zadevne države članice zanj niso odgovorni.

Slika 3: Otroci brez spremstva (obseg izraza)

Otroci, ki prispejo sami

Otrok, ki prispejo sami na ozemlje države članice, ne spremlja odrasla oseba, ki je zanje odgovorna po zakonu ali v skladu s prakso zadevne države članice, zato spadajo v obseg uporabe teh smernic.

Otroci, ki prispejo z mladoletnim ali odraslim sorojencem

Dva mladoletna sorojenca sta dva otroka brez spremstva, ki sta v sorodu. Odrasel sorojenec ni odrasla oseba, odgovorna za drugega mladoletnega sorojenca. Otrok, ki prispejo z odraslim sorojencem, torej ne spremlja odrasla oseba, ki je zanje odgovorna po zakonu ali v skladu s prakso zadevne države članice, zato spadajo v obseg uporabe teh smernic.

⁽¹²⁾ V skladu s členom 2(d) prvotne DPS otrok pomeni državljana tretje države ali osebo brez državljanstva, mlajšega od 18 let. Izraza „otrok“ in „mladoletnik“ veljata za sinonima (in vključujeta vsako osebo, mlajšo od 18 let); v tem dokumentu se uporabljata oba izraza. Prednostni izraz je „otrok“. Izraz „mladoletnik“ se izbire, kadar je izrecno uporabljen v zakonski določbi ali določenem členu (npr. določbe v pravnem redu EU s področja azila).

⁽¹³⁾ Pravni red EU s področja azila ne podaja opredelitve ločenih otrok. Glede na Odbor ZN za otrokove pravice, [splošna pripomba št. 6 \(2005\) o ravnanju z otroki brez spremstva in ločenimi otroki zunaj njihovih držav izvora](#), odst. 8, ločen otrok pomeni otroka, ki prispe na ozemlje države članice brez spremstva odrasle osebe, ki je zanj odgovorna po zakonu ali v skladu s prakso zadevne države članice (in je torej ločen od odrasle osebe, ki je odgovorna zanj), vendar ne prispe nujno ločen od drugih sorodnikov.

Otroci, ki prispejo z mladoletnim ali odraslim partnerjem/zakoncem

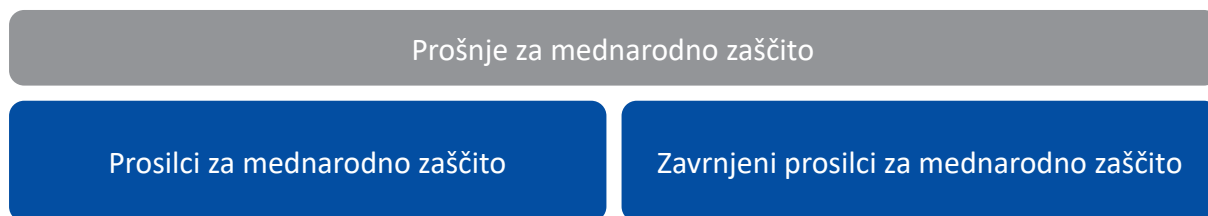
Odrasel partner/zakonec otroka ni odrasla oseba, odgovorna za mladoletnega partnerja/zakonca. Otrok, ki prispejo z odraslim partnerjem/zakoncem, torej ne spremlja odrasla oseba, ki je zanje odgovorna po zakonu ali v skladu s prakso države članice, zato spadajo v obseg uporabe teh smernic.

Otroci, ki prispejo z drugimi odraslimi osebami in ne s starši

Otrok, ki prispejo z drugimi odraslimi osebami in ne s starši, v trenutku prihoda ne spremlja odrasla oseba, ki je zanje odgovorna po zakonu ali v skladu s prakso države članice, zato spadajo v obseg uporabe teh smernic.

Prošnja za mednarodno zaščito

V skladu z DPS se smernice osredotočajo na otroke brez spremstva v vseh fazah in vrstah postopkov, ki zadevajo prošnje za mednarodno zaščito. To vključuje tudi otroke brez spremstva kot državljane tretje države ali osebe brez državljanstva, ki so podali prošnjo za mednarodno zaščito, v zvezi s katero še ni bila izdana dokončna odločba. Velja tudi za otroke brez spremstva, ki so na svojo prošnjo za mednarodno zaščito prejeli negativno odločbo, dokler bivajo v objektih za sprejem.

Slika 4: Prosilci za mednarodno zaščito (obseg izraza)

Osebe, ki ne zaprosijo za mednarodno zaščito: kot je navedeno zgoraj, je treba te smernice upoštevati tudi pri sprejemu otrok brez spremstva, ki niso zaprosili za mednarodno zaščito, vendar bivajo v objektih za sprejem.

Objekti za sprejem za otroke brez spremstva

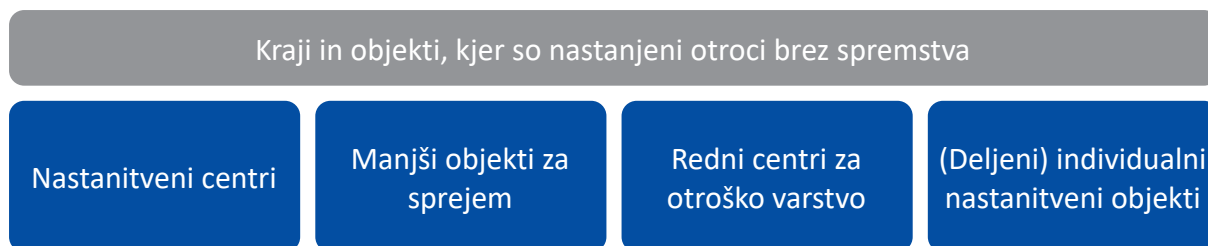
Za zagotavljanje enakopravne obravnave prosilcev za mednarodno zaščito po vsej EU se mora DPS uporabljati v vseh fazah in vrstah postopkov, ki zadevajo prošnje za mednarodno zaščito, in v vseh krajih in objektih, kjer so nastanjeni prosilci za mednarodno zaščito ⁽¹⁴⁾. Zato obseg uporabe teh smernic vključuje vse kraje in objekte, kjer so nastanjeni otroci brez spremstva.

Rejništvo ⁽¹⁵⁾ je ustrezno in pogosto najbolj zaželeno in stroškovno učinkovito okolje za nastanitev otrok brez spremstva. Treba pa je opozoriti, da standardi, ki urejajo rejništvo, ne spadajo v obseg uporabe teh smernic. Osebo in strukturno okolje rejniških družin se namreč razlikuje od zgoraj navedenih krajev in objektov, kjer so nameščeni otroci brez spremstva.

Večina držav EU+ nastani otroke brez spremstva v ločene objekte za sprejem, namenjene posebej otrokom brez spremstva, v predvidena območja za otroke brez spremstva znotraj rednih objektov za sprejem, v redne varstvene ustanove ali rejniške družine. Te smernice predpisujejo standarde in kazalnike za otroke brez spremstva v objektih za sprejem in varstvenih ustanovah, ki vključujejo: nastanitvene centre, manjše objekte za sprejem, redne centre za varstvo otrok in (deljene) individualne nastanitvene objekte. Te smernice se uporabljajo, dokler gre za sprejem v skladu z DPS.

⁽¹⁴⁾ Uvodna izjava 8 DPS.

⁽¹⁵⁾ Glede sprejema in življenja pri družinah glej: [Reception and Living in Families \(RLF\)](#), *Final report* (Sprejem in življenje pri družinah (RLF), končno poročilo), 2015, organizacija NIDOS; za projekte in orodja alternativne družinske oskrbe (ALFACA) glej: Evropska mreža skrbniških institucij (ENGI), [Alternative Family Care \(ALFACA\)](#) (Alternativne družinske oskrbe (ALFACA)).

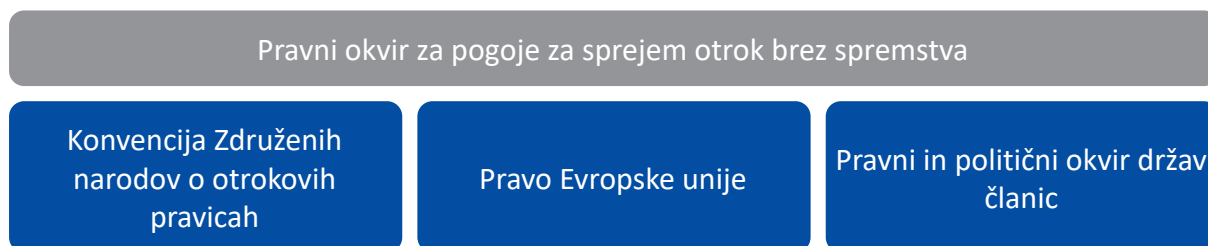
Slika 5: Kraji in objekti (obseg izraza)

Brez poseganja v obstoj nacionalnih sistemov, ki urejajo enakomerno porazdelitev prosilcev za mednarodno zaščito po vseh ozemljih države članice, je treba vprašanja o dodelitvi razumeti in izvajati popolnoma v skladu z zgoraj navedenim načelom največje koristi otroka in načelom enotnosti družine ter z upoštevanjem posebnih potreb glede sprejema, ki bi jih otroci brez spremstva utegnili imeti. Kadar so otroci brez spremstva nameščeni v ustanove, je treba tovrstne objekte prilagoditi posebnim potrebam otrok in zagotoviti usposobljeno osebje, ki zna upoštevati potrebe otrok brez spremstva. Podrobne smernice o nastanitvi so navedene v poglavju 9.

Kar zadeva zagotavljanje ustreznih pogojev za sprejem, namen smernic ni, da bi predpisale metodo za zagotavljanje pogojev za sprejem. Če ni navedeno drugače, standardi in kazalniki v tem dokumentu veljajo za zagotavljanje pogojev za sprejem, ne glede na to, ali so ti zagotovljeni v naravi, kot finančna pomoč ali v obliki kuponov. Ta pristop je skladen s členom 2(g) DPS, v katerem so navedene različne modalitete zagotavljanja pogojev za sprejem.

Pravni okvir in splošna načela

Zaščita otrok brez spremstva je vključena v različne pravice na mednarodni, regionalni in nacionalni ravni.

Slika 6: Pravni okvir

Po mednarodnem pravu je KOP glavni pravni instrument za zaščito otrok. Pomembne splošne pripombe Odbora za otrokove pravice v zvezi z otroki brez spremstva so med drugim zgoraj navedene splošne pripombe, ki zadevajo načelo največje koristi otroka:

- splošna pripomba št. 6 (2005) o ravnanju z otroki brez spremstva in ločenimi otroki zunaj njihovih držav izvora;
- splošna pripomba št. 13 (2011) o pravici otroka do svobode pred vsemi oblikami nasilja.

Svet Evropske unije in predstavniki vlad držav članic so sprejeli Sklepe o zaščiti otrok v migracijah ⁽¹⁶⁾ in s tem potrdili, da imajo otroci v procesu migracij pravico do zaščite v skladu z ustreznimi določbami prava EU, vključno z Listino EU, in z mednarodnim pravom o otrokovih pravicah.

Sporočilo o zaščiti otrok pri migracijah določa vrsto ukrepov, ki jih morajo upoštevati ali izvajati EU in države članice za zagotavljanje učinkovite zaščite vseh otrok migrantov, ter poziva k okrepitvi ukrepov v vseh fazah migracije ⁽¹⁷⁾. Države članice poziva, naj med drugim:

- zagotovijo, da se ob prihodu izvajajo individualne ocene ranljivosti in potreb otrok, prilagojene spolu in starosti otroka, ter da se njihovi rezultati upoštevajo v vseh nadaljnjih postopkih;
- zagotovijo, da imajo vsi otroci pravočasen dostop do zdravstvene oskrbe (vključno s preventivno oskrbo) in psihosocialne podpore ter do vključujočega formalnega izobraževanja, ne glede na njihov status;

⁽¹⁶⁾ Svet Evropske unije, Sklepi Sveta Evropske unije in predstavnikov vlad držav članic o promociji in varstvu otrokovih pravic, 3. april 2017, dok. 7775/17; Svet Evropske unije, Sklepi Sveta Evropske unije in predstavnikov vlad držav članic o zaščiti otrok v migracijah, 8. junij 2017, dok. 10085/17.

⁽¹⁷⁾ Evropska komisija, Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu: Zaščita otrok pri migracijah, 12. april 2017, COM(2017) 211 final, oddelek 4, str. 8 in naslednje.

- zagotovijo, da so na voljo številne alternativne možnosti za oskrbo otrok brez spremstva, tudi rejništvo in družinska oskrba;
- vključijo politike za zaščito otrok v vseh objektih za sprejem, ki sprejemajo otroke, vključno z imenovanjem odgovorne osebe za zaščito otrok;
- zagotovijo, da je vzpostavljen ustrezen in učinkovit sistem spremljanja v zvezi s sprejemom otrok v proces migracij.

Direktiva o pogojih za sprejem (2013/33/EU)
POGLAVJE IV
Določbe za ranljive osebe

Člen 21
Splošno načelo

Člen 22
Ocena posebnih
potreb ranljivih oseb
glede sprejema

Člen 23
Mladolletniki

Člen 24
Mladolletniki brez
spremstva

Slika 7: Pravni okvir v skladu z DPS

DPS zagotavlja, da je vsem otrokom zagamčena standardna raven pogojev za sprejem. Člen 21 DPS opredeljuje posebne kategorije ranljivih prosilcev za mednarodno zaščito (vključno z otroki brez spremstva) in državam nalaga, da upoštevajo posebne okoliščine teh ranljivih oseb. Člen 22 DPS določa ocenjevanje posebnih potreb ranljivih oseb glede sprejema. Člen 23 DPS želi zagotoviti, da se upošteva predvsem največja korist otroka. Člen 24 DPS določa pravila za sprejem in obravnavo otrok brez spremstva.

Poleg načela največje koristi otroka so za standarde in kazalnike v tem dokumentu poglavitna naslednja načela, ki jih je treba upoštevati pri zagotavljanju pogojev za sprejem v nacionalnem sistemu:

- **Preglednost in odgovornost:** zagotavljanje pogojev za sprejem mora temeljiti na preglednih in pravičnih pravilih ter postopkih odločanja. Brez poseganja v pomen vključevanja dodatnih akterjev za izvajanje posebnih nalog v nacionalnih sistemih za sprejem (npr. NVO, zasebni sektor itd.) je za doseganje najvišjih ravni preglednosti in odgovornosti na splošno odgovoren ustrezeni organ za sprejem.
- **Zaupnost:** pri uporabi standardov in kazalnikov v teh smernicah se upoštevajo pravila zaupnosti, ki jih določa nacionalno in mednarodno pravo, glede vseh informacij, ki jih pri svojem delu pridobijo osebe, ki delajo z otroki brez spremstva.
- **Sodelovanje:** v skladu s členom 18(8) DPS in z namenom spoštovanja pravic otrok do sodelovanja po Listini EU in KOP se organe za sprejem močno spodbuja k omogočanju sodelovanja in vključevanja vseh otrok brez spremstva v upravljanje materialnih in nematerialnih vidikov pogojev za sprejem.
- **Nediskriminacija:** vsem otrokom brez spremstva se brez diskriminacije zagotovi enak dostop do pogojev za sprejem.

Struktura in oblika

Ta dokument se osredotoča na usmerjanje, prepoznavanje in oceno posebnih potreb glede sprejema ter odzivanje nanje in zagotavljanje pogojev za sprejem vsem otrokom brez spremstva v nacionalnih sistemih za sprejem. Vsi standardi v teh oddelkih so pomembni za zagotavljanje pogojev za sprejem v skladu z DPS.

Po tem uvodnem delu se dokument začne s kratkim oddelkom, naslovljenim „Kako brati smernice“, v katerem so pojasnjeni uporabljeni pojmi. Nato so smernice razdeljene na devet poglavij s poudarkom na naslednjih temah:

1. obveščanje, sodelovanje in zastopanje otrok brez spremstva,
2. posebne potrebe in tveganja,
3. dodelitev,
4. vsakodnevna oskrba,
5. osebje,
6. zdravstvena oskrba,
7. izobraževanje,

8. hrana, oblačila in drugi neprehranski izdelki ter denarni dodatki,
9. nastanitev.

Vsako poglavje vključuje posebne skupne standarde, ki veljajo za nacionalne sisteme za sprejem v vseh državah EU+. Vsak standard je povezan z ustreznimi kazalniki, s katerimi je mogoče lažje ugotoviti, ali je bil dosežen. V teh smernicah so v različna podpoglavja vključeni kazalniki, da bi preverili, ali so bili sprejeti ustrezni ukrepi za izpolnjevanje posebnih potreb v nacionalnem sistemu za sprejem. Nadaljnja pojasnila o posameznem kazalniku so po potrebi navedena v dodatnih opombah.

Končno odgovornost za izvajanje navedenih standardov imajo organi držav EU+; večina standardov v teh smernicah spada v pristojnost nacionalnih organov za sprejem. V praksi pa so v zagotavljanje materialnih in nematerialnih pogojev za sprejem pogosto vključeni drugi akterji, na primer druge državne, regionalne ali lokalne službe, medvladne organizacije ali NVO.

Poudariti je treba, da lahko v smislu člena 4 DPS države EU+ na področju pogojev za sprejem za prosilce za mednarodno zaščito uvedejo ali obdržijo **določbe, ugodnejše od tistih**, ki so vključene v te smernice. Ta dokument nikakor ni mišljen kot vabilo k zniževanju veljavnih standardov, ampak kot spodbuda, da se dosežejo vsaj tu razvita merila.

Kako brati smernice

Vse standarde in kazalnike v smernicah je treba brati in izvajati z upoštevanjem **načela največje koristi otroka**, kot je navedeno zgoraj (prim. str. 7).

Te smernice zato niso namenjene oblikovanju modela za popoln sistem za sprejem, ampak zbiranju dogovorjenih standardov, kazalnikov in dobrih praks, ki jih je mogoče uporabljati in doseči v vseh državah članicah.

Standardi, vključeni v ta dokument, odražajo že obstoječe prakse v državah članicah; tj. standard zajema splošno dogovorjeno prakso, skladnost pa je treba zagotoviti v vseh nacionalnih sistemih za sprejem.

Kazalniki predstavljajo orodje za merjenje skladnosti s standardom. **Nadomestni kazalniki** se uporabljajo v primerih, ko je mogoče za merjenje skladnosti s standardom uporabiti različne možnosti. Kazalnike, navedene pod vsakim standardom, je treba razumeti kot skupek, brez hierarhične razvrstitve.

Dodatne opombe navajajo, kakšni so ustrezni kazalniki. Glede na različne nacionalne okvire se lahko uporaba dodatnih opomb med državami članicami razlikuje.

Pojem „**dobra praksa**“ ne izhaja iz uradnega vrednotenja in ocen, ampak temelji na zdajšnji praksi nekaterih držav članic. Čeprav navedene dobre prakse v tem koraku ne pomenijo skupno dogovorjenega standarda, se države članice kljub temu spodbujajo, naj proučijo možnost, da bi jih vključile v svoje nacionalne sisteme. Primeri dobrih praks v smernicah se nanašajo na višje obstoječe standarde v državah EU+ z namenom spodbujanja teh primerov.

STANDARD (zajema splošno dogovorjeno prakso, skladnost pa je treba zagotoviti v vseh nacionalnih sistemih za sprejem)	STANDARD 16: Zagotavljanje vsakodnevne oskrbe otrokom brez spremstva v nastanitvenem centru (16.1) ali v individualnem nastanitvenem objektu (16.2).
KAZALNIK (predstavlja orodje za merjenje skladnosti s standardom)	Kazalnik 16.1 (a): V nastanitvenem centru je 24 ur na dan, 7 dni na teden, prisotno usposobljeno osebje.
NADOMESTNI KAZALNIKI (uporabljajo se v primerih, ko je mogoče za merjenje skladnosti s standardom uporabiti različne možnosti)	Kazalnik 16.1 (a): V nastanitvenem centru je 24 ur na dan, 7 dni na teden, prisotno osebje. ALI Kazalnik 16.2 (a): Kadar otrok brez spremstva živi v individualnem nastanitvenem objektu, ima možnost, da se 24 ur na dan, 7 dni na teden, obrne na usposobljeno osebje.
DODATNE OPOMBE (navajajo, kaj lahko pomeni skladnost; med državami članicami se lahko razlikujejo)	Dodatne opombe: Otrok brez spremstva, nastanjen v individualnem nastanitvenem objektu, je star najmanj 16 let in je bil ocenjen kot dovolj zrel in samostojen, da lahko živi v tovrstnem objektu za sprejem.
DOBRA PRAKSA (višji obstoječi standardi v državah EU+ z namenom spodbujanja teh primerov)	Dobra praksa: V vseh objektih za sprejem je otrokom brez spremstva na voljo priročnik. Priročnik zajema vse postopke in politike, ki se nanašajo na sprejem otrok brez spremstva, in je bil pripravljen v sodelovanju z organi, ki zastopajo otroke brez spremstva. Priročnik jasno opisuje zahteve za posvetovanje z otrokom brez spremstva, vlaganje prošenj in usklajevanje z drugimi organi in organizacijami.

Slika 8: Primeri standardov, kazalnikov, opomb, dodatnih opomb in dobrih praks

Priloga vključuje razpredelnico s povzetkom vseh standardov in kazalnikov iz tega dokumenta. To razpredelnico je treba uporabljati skupaj z glavno vsebino dokumenta, v katerem so na voljo nadaljnja pojasnila (dodatne opombe, dobre prakse) za pomoč pri razumevanju smernic.

Poslanstvo urada EASO je podpirati države članice in povezane države pri izvajanju skupnega evropskega azilnega sistema (CEAS) na ozemlju EU+ (države EU+ ter Islandija in Lihtenštajn), med drugim s skupnim usposabljanjem,

skupno kakovostjo in skupnimi informacijami o državi izvora. Kot vsa **podporna orodja urada EASO** tudi te smernice temeljijo na skupnih standardih CEAS. Smernice je treba obravnavati kot dopolnilo drugim orodjem, zlasti naslednjim:

- Praktični vodnik urada EASO o največjih koristih otroka v azilnih postopkih;
- Smernice urada EASO o pogojih za sprejem: operativni standardi in kazalniki;
- *EASO Practical guide on age assessment* (Praktični vodnik urada EASO o oceni starosti);
- *EASO Practical guide on family tracing* (Praktični vodnik urada EASO o iskanju družine);
- Modul usposabljanja urada EASO o pogovorih z otroki in
- Orodje urada EASO za prepoznavanje oseb s posebnimi potrebami (orodje IPSN urada EASO).

Te smernice so bile pripravljene za delovanje sistema za sprejem. **Izredni primeri** ne spadajo na področje uporabe teh smernic. Tovrstne primere obravnavajo Smernice urada EASO o načrtovanju ravnanja v nepredvidljivih razmerah na področju sprejema. Kljub temu pa je treba te smernice ter standarde in kazalnike čim bolj upoštevati tudi v primerih, ki spadajo v okvir izrednih razmer. Kot določajo Smernice urada EASO o načrtovanju ravnanja v nepredvidljivih razmerah na področju sprejema, je treba ceniti in spoštovati vsako človeško bitje, ne glede na izredne razmere. Te smernice je treba uporabljati v skladu s KOP in Listino EU ter pri tem upoštevati DPS.

1. Obveščanje, sodelovanje in zastopanje otrok brez spremstva

Uvodne opombe

Obveščanje v tem dokumentu pomeni obveščanje v okviru DPS. V skladu s členom 5 DPS morajo države članice otroke brez spremstva v razumnem času, ki ne presega 15 dni po tem, ko so vložili prošnjo za mednarodno zaščito, obvestiti vsaj o vseh uveljavljenih pravicah in o obveznostih, ki jih morajo izpolnjevati v zvezi s pogoji za sprejem.

Opozoriti je treba, da lahko v nekaterih državah članicah tudi zagotavljanje teh informacij spada med odgovornosti organov za sprejem. Zato in v skladu s svojim tematskim področjem uporabe se te smernice osredotočajo na standarde za obveščanje v zvezi s pogoji za sprejem.

Da bi se izognili jezikovnim oviram in težavam v komunikaciji, obveščanje poteka v jeziku, ki ga otroci brez spremstva razumejo. Da bi se izognili preobremenjevanju otrok brez spremstva z obširnimi informacijami, lahko na začetku sprejema obveščanje poteka prilagojeno času oziroma fazi ter v skladu s potrebami posameznega otroka in glede na njegovo zrelost. Kot odziv na prepoznane posebne potrebe glede sprejema morajo otroci brez spremstva prejeti informacije o sprejemu (npr. hišni red, kdo je za kaj zadolžen, ključno osebje, mehanizmi za pritožbe) ter o razpoložljivih podpornih ukrepih. Ti ukrepi lahko med drugim vključujejo psihosocialno svetovanje in različne vrste pomoči, od usmerjanja otrok brez spremstva pri dostopanju do javnih storitev, kulturnega posredovanja in usmerjanja ter reševanja sporov do smernic za spoprijemanje s posebnimi okoliščinami in naslednjimi koraki v življenju. Države članice se spodbujajo, naj določijo časovne okvire z opredelitvijo vrste informacij, ki bodo otrokom brez spremstva zagotovljene na nacionalni ravni, pri tem pa upoštevajo splošno zgornjo mejo 15 dni, ki je predvidena v členu 5 DPS.

Člen 12 KOP in člen 24 Listine EU zahtevata, da se upoštevajo mnenja otrok in da se ukrepa v skladu z njimi, in sicer glede na otrokovo starost in zrelost. KOP spodbuja odrasle, naj prisluhnejo mnenjem otrok in jih vključijo v odločanje. Pravica do izjave velja za vse otroke, ki so zmožni oblikovanja lastnega mnenja, ne glede na njihovo starost, kar pomeni, da prisluhniti otrokovemu mnenju ni omejeno na določeno starost, saj otrokovo razumevanje ter zmožnost oblikovanja in izražanja mnenja ni vedno povezano z njegovo kronološko starostjo. Zrelost otrok brez spremstva mora individualno oceniti otroški psiholog ali socialni delavec, ki ima izkušnje pri delu z otroki ⁽¹⁸⁾. Ta ocena bo v pomoč pri prilagajanju jezika, namenjenega obveščanju otrok brez spremstva in preverjanju njihovega razumevanja. Poleg tega je treba prilagoditi postopke, da se otrokom omogoči, da izrazijo svoja stališča.

Zagotavljanje ustreznega upoštevanja otrokovega mnenja pri vseh odločitvah, ki se nanašajo nanj, ni zagotovilo, da bodo odločitve vedno v skladu z mnenjem, ki ga otrok izrazi. Če mnenje ni upoštevano, je treba razloge za to otrokom ustrezno pojasniti.

Zaradi ranljivosti otrok brez spremstva je pravočasna določitev zastopnika eden najpomembnejših ukrepov za zaščito otrok brez spremstva. Zastopniki imajo ključno vlogo pri zagotavljanju dostopa do pravic in varstva interesov vseh otrok brez spremstva, vključno s tistimi, ki ne zaprosijo za azil. Lahko pripomorejo h krepitvi zaupanja otrok brez spremstva in v sodelovanju z drugimi akterji zagotavljajo njihovo dobro počutje, tudi pri vključevanju.

Do zdaj države članice še nimajo enotne opredelitve pojma „zastopnik“. Vloga, kvalifikacije in razumevanje kompetenc zastopnika se med državami članicami razlikujejo ⁽¹⁹⁾. V nekaterih državah članicah se uporablja izraz „skrbnik“, ki ima lahko podobno ali drugačno vlogo; v drugih lahko obstajata oba izraza, vsak s svojo vlogo. Člen 2(j) DPS opredeljuje zastopnika kot „osebo ali organizacijo, ki so jo pristojni organi imenovali, da mladoletniku brez spremstva pomaga in ga zastopa v postopkih iz te direktive, da se zagotovi največja korist otroka in zanj po potrebi opravi prava dejanja“.

V skladu s členom 24 DPS države članice „čim prej sprejmejo ukrepe, s katerimi zagotovijo, da zastopnik zastopa mladoletnika brez spremstva in mu pomaga s tem, da mu omogoči uveljavljanje pravic in izpolnjevanje obveznosti“ iz DPS. Zastopnik svoje dolžnosti opravlja po načelu največje koristi otroka, kot je določeno v členu 23(2) DPS, in ima za to potrebno strokovno znanje.

⁽¹⁸⁾ Odbor ZN za otrokove pravice, splošna pripomba št. 12 (2009) o otrokovi pravici do izjave.

⁽¹⁹⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Strategija EU za odpravo trgovine z ljudmi za obdobje 2012–2016, 19. junij 2012, COM(2012) 286 final.

V skladu s pravnim redom EU s področja azila je ena glavnih odgovornosti države članice pri obravnavi te ranljivosti in izpolnjevanju pravice do enotnosti družine sprejetje potrebnih ukrepov za iskanje družinskih članov otrok brez spremstva in ponovna združitev otrok z njihovimi družinskimi člani, kadar je to v največjo korist otroka.

Poleg zgoraj omenjenega zastopanja je treba največjo korist otrok brez spremstva ščititi tudi z imenovanjem ustreznega osebja (npr. negovalcev, socialnih delavcev ipd.), ki je odgovorno za sprejem in oskrbo otrok brez spremstva. Kot priporočila sporočila o zaščiti otrok pri migracijah, morajo imeti vse organizacije (vključno z objekti za sprejem), ki delajo z otroki, vzpostavljene notranje politike varovanja otrok (tj. nabor notranjih pravil o preverjanju, zaposlovanju in usposabljanju osebja, ki bo delalo z otroki, o spremljanju njihove interakcije z otroki ter o obravnavi pritožb in izvajanju disciplinskih ukrepov, kadar so potrebni).

Pravna podlaga – obveščanje, sodelovanje in zastopanje

- Člen 2(j) DPS: zastopnik
- Člen 5 DPS: obveščanje
- Člen 23 DPS: mladoletniki
- Člen 24(1) DPS: mladoletniki brez spremstva
- Člen 12 KOP: spoštovanje mnenja otroka

Standardi in kazalniki

1.1 Obveščanje

STANDARD 1: Zagotoviti, da otroci brez spremstva prejmejo ustrezne informacije.

Kazalnik 1.1: Informacije je treba priskrbeti v razumnem času, ki ne presega 15 dni po vlogi prošnje za mednarodno zaščito, vsaj o vseh uveljavljenih pravicah in o obveznostih, ki jih morajo izpolnjevati v zvezi s pogoji za sprejem.

- **Dodatne opombe:** Informacije se zagotavljajo na starosti primeren način v pisni obliki, v obliki letakov, slik in videoposnetkov. Ustne informacije morajo biti poglavitna oblika obveščanja otrok brez spremstva.

Kazalnik 1.2: Informacije je treba zagotoviti brezplačno.

Kazalnik 1.3: Podane informacije morajo obravnavati vprašanja otrok brez spremstva ali njihovih zastopnikov.

Kazalnik 1.4: Informacije zajemajo vse vidike pogojev za sprejem, ki se nanašajo na otroke brez spremstva, in vsaj na pravico do sprejema, obliko zagotavljanja materialnih pogojev za sprejem (nastanitev, hrana, oblačila in dodatek za vsakodnevne izdatke), dostop do zdravstvenega varstva, izobraževanja, prostočasnih dejavnosti ter posebne ureditve za prošilce za mednarodno zaščito s posebnimi potrebami, če ustreza.

- **Dodatne opombe:** Informacije je treba otrokom brez spremstva posredovati jasno, na njim prijazen način, vključevati pa morajo tudi razpoložljivost dodatne psihosocialne podpore, družbene standarde v državah članicah, nasvete o vsakodnevem življenju, vključno z obvladovanjem sporov.

Kazalnik 1.5: Informacije se zagotovijo v skladu s posebnimi potrebami in posameznimi okoliščinami otrok brez spremstva.

Kazalnik 1.6: Informacije zajemajo vloge osebja, ki dela z otroki brez spremstva.

Kazalnik 1.7: Informacije morajo vključevati razlage obveznosti imenovanja zastopnika, ki bo otrokom brez spremstva pomagal pri postopkovnih vprašanjih in v vsakodnevem življenju.

- **Dodatne opombe:** Otroke brez spremstva je treba seznaniti z vlogami imenovanih zastopnikov, članov osebja in zlasti socialnih delavcev, ki jim bodo v polno podporo pri njihovem bivanju v objektu za sprejem.

Kazalnik 1.8: Informacije zajemajo glavne vidike postopka za mednarodno zaščito, vključno z dostopom do azilnega postopka, razpoložljivo pravno pomočjo in dostopom do nje, z možnostmi za iskanje družine in ponovno združitev družine, s prostovoljno vrnitvijo ter pritožbenimi postopki, pomembnimi za njihov primer.

- **Dodatne opombe:** Informacije v glavnem posredujejo zastopnik in organi za sprejem. V zagotavljanje materialnih in nematerialnih pogojev za sprejem pa so pogosto vključeni drugi akterji, na primer druge regionalne ali lokalne službe, medvladne organizacije ali NVO.

- Obveščanje lahko vključuje tudi vidike, povezane z nasiljem na podlagi spola (NPS), tveganji za trgovino in tihotapljenjem ljudi, postopkom za oceno starosti, spolno usmerjenostjo in vprašanji spolne identitete, če so pomembni za prepoznane posebne potrebe.

STANDARD 2: Zagotoviti, da otroci brez spremstva razumejo ustrezne informacije.

Kazalnik 2.1: Obveščanje poteka na otroku prijazen, starosti primeren in kulturno občutljiv način.

- **Dodatne opombe:** Otroku prijazno obveščanje se razume kot vključevanje vseh metod komuniciranja, prilagojenih starosti in zrelosti otrok brez spremstva, in sicer v jeziku, ki ga lahko razumejo in je spolno in kulturno občutljiv.
- Otroku prijazno obveščanje lahko izvajajo osebe, ki delajo z otroki brez spremstva (npr. sprejemno osebje, socialni delavci, zastopniki in zainteresirane strani), z različnimi metodami in v različnih oblikah, vključno z ustno komunikacijo, vizualnim gradivom, multimedijem, elektronskim vodnikom ipd.
- Uporaba otroku prijaznih gradiv ali gradiv, prilagojenih posebnim potrebam otrok brez spremstva, lahko otrokom brez spremstva pomaga razumeti postopek in se spoprijeti s težavami, kot je nepismenost. V praksi pa so za uspešen izid najpomembnejše veščine ter empatičen in podporen odnos osebe, ki podaja informacije.

Kazalnik 2.2: Obveščanje med postopkom mora potekati sistematično; dokaze o podajanju informacij je treba dokumentirati (kdaj so bile informacije posredovane, kdo jih je posredoval ipd.).

- **Dodatne opombe:** Osebe, ki posredujejo informacije, preverijo, da so otroci brez spremstva dobro razumeli prejete informacije. Obveščanje, povezano z azilnim postopkom, iskanjem družine, ponovno združitvijo družine, prostovoljno vrnitvijo in prepoznanimi posebnimi potrebami, se še večkrat ponovi pozneje.

Kazalnik 2.3: V objektih za sprejem morajo biti na voljo tolmači in/ali jezikovni posredniki, ki omogočijo komunikacijo z otroki brez spremstva v njihovem domačem jeziku.

- **Dodatne opombe:** Za pomembne pogovore o temah, povezanih z azilom, ali kadar otroci brez spremstva izrazijo tovrstno željo, so na voljo usposobljeni tolmači.

Dobra praksa pri obveščanju

Za dobro prakso velja:

- ✓ zagotavljanje otroku prijaznega in starosti primerne informativnega gradiva v obliki informativnih knjižic, žepnih letakov, pobarvank in/ali digitalnih informativnih orodij, s katerimi se otroke brez spremstva seznanja z azilnim postopkom, sprejemi, vključitvijo in prostovoljno vrnitvijo;
- ✓ zagotavljanje ustnih informacij in izvajanje pogovorov z otroki brez spremstva za prepoznavanje njihovih potreb po dodatnih informacijah s kulturnimi posredniki, ki poteka pod nadzorom;
- ✓ izvajanje skupinskih in individualnih informativnih sestankov za zagotavljanje socialne in pravne pomoči prosiščem za mednarodno zaščito (npr. o azilnem postopku ter njihovih pravicah in obveznostih).

1.2 Sodelovanje

STANDARD 3: Zagotoviti, da se upoštevajo stališča/mnenja otrok in da se ukrepa v skladu z njimi, glede na njihovo starost in zrelost.

Kazalnik 3.1: Otroci brez spremstva so deležni varnih in vključujočih priložnosti za izražanje svojih stališč/mnenj, njihova stališča pa se upoštevajo v skladu s starostjo in zrelostjo.

- **Dodatne opombe:** Pri upoštevanju stališč se pretehtata starost in zrelost. Sprejemno osebje za otroke lahko z izvajanjem individualnih in skupinskih srečanj otroke brez spremstva spodbuja k svobodnemu izražanju stališč. Kjer je ustrezno, se nato pripravi poročilo o srečanju. Otroku prijazna obravnava s strani članov osebja je pomembna, da se ustvari spodbudno okolje za sodelovanje otroka.

Kazalnik 3.2: Znotraj objekta za sprejem se za otroke brez spremstva vzpostavi dobro oglaševan, zaupen in dostopen postopek za notranje pritožbe.

- **Dodatne opombe:** Za otroke brez spremstva je vzpostavljen poenostavljen postopek pritožb glede vprašanj, ki zajemajo vse pogoje za sprejem, vključno z vsakodnevno oskrbo, nastanitvijo, hrano, osebjem, pristoječimi dejavnostmi ipd. Otroci brez spremstva in/ali njihovi zastopniki lahko pritožbo vložijo ustno ali pisno. Otroke brez spremstva in njihove zastopnike se seznani z izidom.

Kazalnik 3.3: Otroci brez spremstva vsaj enkrat mesečno prejmejo povratne informacije o tem, kako se je obravnaval njihov prispevek in kako je vplival na ukrepanje.

- **Dodatne opombe:** Pozitivne nadaljnje informacije ali pojasnila, zakaj do tega ni prišlo (in kako se otrokovi pomisleki lahko obravnavajo v nadaljevanju), lahko prispevajo k preprečevanju sporov.

Dobra praksa pri sodelovanju/komunikaciji

Za dobro prakso velja:

- ✓ organizacija srečanj z otroki brez spremstva, na katerih se prisluhne njihovim mnenjem in prošnjam ter jim zagotovi povratne informacije o izvedenih ukrepih.

1.3 Zastopanje

STANDARD 4: Čim prej, in ne pozneje kot 15 delovnih dni po vlogi prošnje za mednarodno zaščito, zagotoviti imenovanje zastopnika in zastopniku omogočiti, da pomaga otrokom brez spremstva z ukrepi, povezanimi z njihovimi pravnimi obveznostmi.

Kazalnik 4.1: Zagotoviti, da zastopnik lahko preveri, ali je ureditev nastanitve in oskrbe v ustanovi primerna za otrokov telesni, duševni, duhovni, moralni in družbeni razvoj.

Kazalnik 4.2: Zastopniku omogočiti, da poroča o vseh težavah sprejemnemu osebju, ki zagotavlja nastanitev otrokom brez spremstva; po potrebi je treba zagotoviti vključenost kulturnih posrednikov in posvetovanje z njimi.

Kazalnik 4.3: Zastopniku omogočiti, da otrokom brez spremstva posreduje informacije o njihovih pravicah in dolžnostih glede nastanitve in materialne pomoči ter v zvezi s tem otrokom po potrebi pomaga pri vlaganju pritožb.

Kazalnik 4.4: Zastopniku omogočiti, da preveri, ali so otroci brez spremstva seznanjeni z vlogami in odgovornostmi osebja in skrbnikov v nastanitvenih objektih.

Kazalnik 4.5: Zastopniku omogočiti, da preveri, ali imajo otroci brez spremstva učinkovit dostop do izobraževalnega sistema in ali redno obiskujejo pouk.

Kazalnik 4.6: Zastopniku omogočiti spodbujanje otrokovega dostopa do prostočasnih dejavnosti, vključno z igro in rekreacijo, primernim za njegovo starost, zrelost in interese.

STANDARD 5: Zagotoviti, da imajo pravni ali drugi svetovalci, osebe, ki predstavljajo mednarodne organizacije in ustrezne NVO, priznane s strani zadevne države EU+, ustrezen dostop do objektov za sprejem in tako lahko pomagajo otrokom brez spremstva.

Kazalnik 5.1: Dostop zgoraj naštetih akterjev je omejen le iz razlogov, povezanih z varnostjo objekta in otrok brez spremstva, če s tem ni resno oviran ali onemogočen.

Kazalnik 5.2: Zgoraj naštetih akterji se lahko z otroki brez spremstva sestanejo in z njimi govorijo v pogojih, ki zagotavljajo ustrezno zasebnost.

STANDARD 6: Zagotoviti, da je vzpostavljen postopek, ki čim prej po prihodu in identifikaciji omogoča začetek iskanja ⁽²⁰⁾ družinskih članov otrok brez spremstva, po potrebi s pomočjo mednarodnih ali drugih ustreznih organizacij, in hkrati ščiti največjo korist otroka.

Kazalnik 6.1: Organi za sprejem in/ali drugo odgovorno osebje in zastopnik sprožijo ali začnejo iskanje družine na podlagi informacij, ki so jih prejeli od otrok brez spremstva, in v skladu z največjo koristjo otroka brez spremstva.

⁽²⁰⁾ EASO, *Practical guide on family tracing* (Praktični vodnik urada EASO o iskanju družine), 2016.

- **Dodatne opombe:** Če bi lahko bilo ogroženo življenje ali integriteta otroka brez spremstva ali njegovih bližnjih sorodnikov, zlasti če so ostali v državi izvora, država članica poskrbi, da se zagotovi zaupno zbiranje, obdelava in razširjanje informacij o teh osebah, tako da se ne ogrozi njihova varnost. Omogoči se čas za vzpostavitev na zaupanju temelječega odnosa, ki odgovornemu uradniku omogoča, da pojasni, katere so minimalne informacije, ki jih je treba pridobiti za sprožitev postopka, in da oceni največje koristi otroka.
- Za namene iskanja se uporabi širša opredelitev družinskih članov, pri kateri se upošteva okolje, iz katerega izhaja otrok, posebne okoliščine odvisnosti in njegova največja korist.
- Vsi akterji, ki so med postopkom v stiku z otroki, vključno z zastopnikom, morajo otrokom podajati podobne informacije o postopku iskanja. Ključnega pomena je, da otroci dojamejo skladnost informacij in razumejo, da je poglobljen cilj iskanja družine obnoviti družinske vezi, če je to v njihovo največjo korist.
- Postopek mora potekati na zaupni osnovi, zlasti pa se med postopkom iskanja družine ne sme omenjati, da ima otrok status prosilca za mednarodno zaščito ali upravičenca do mednarodne zaščite. Pri otrocih brez spremstva, ki so domnevne ali potrjene žrtve trgovine z ljudmi, je potrebna posebna previdnost.

2. Posebne potrebe in tveganja za varnost

Uvodne opombe

Otroci brez spremstva so kategorija prosilcev s posebnimi potrebami v stanju posebne ranljivosti in zato potrebujejo posebno in primerno oskrbo, usmeritev in zaščito. Vsak otrok brez spremstva ima pravico do zaščite pred vsemi oblikami telesnega ali psihičnega nasilja, poškodb ali zlorabe, zanemarjanja ali malomarnega ravnanja, trpinčenja ali izkoriščanja, vključno s spolno zlorabo. Sprejem in usmerjanje otrok brez spremstva morata biti vzpostavljena tako, da se upoštevajo posebne potrebe, kot so intenzivno (24-urno) usmerjanje, posebna otroku prijazna zdravstvena in psihološka pomoč ali posebni objekti za sprejem, povezani s starostjo, spolom ali grožnjo, in da se tveganja za varnost ustrezno obravnavajo in zmanjšajo na najmanjšo možno mero (člen 19(1) KOP).

Na podlagi DPS morajo države članice med drugim opraviti individualno oceno v različnih fazah po prihodu in tako prepoznati in zajeti posebne potrebe in tveganja za varnost ranljivih oseb.

V skupini otrok brez spremstva lahko nekateri otroci potrebujejo dodatno posebno podporo zaradi določenih posebnih potreb, ki jim omogoča, da lahko enakopravno izkoristijo svoje pravice in ugodnosti v skladu z DPS.

Otroci brez spremstva so še posebej ranljivi, kar zadeva nevarne situacije. Za to skupino je treba pozornost poleg posebnim potrebam nameniti tudi morebitnim tveganjem za varnost. To pomeni, da se mora strokovnjak vedno prepričati, da otroci brez spremstva bivajo na varnem kraju. Kraj, ki omogoča fizično varnost, se ne obravnava samodejno kot varen kraj; ponuditi mora dovolj socialne in čustvene varnosti, ki omogoča standarden razvoj otroka.

DPS ne podaja več podrobnosti o tem, kakšna mora biti ta varnost. Sporočilo Komisije o zaščiti otrok pri migracijah ⁽²¹⁾ poziva k vzpostavitvi notranjih politik varovanja otrok v vseh organizacijah in organih, ki sodelujejo z otroki, vključno z objekti za sprejem. Notranja varovalna politika ali politika za zaščito otrok je nabor notranjih pravil, ki jasno določajo, kaj mora organizacija ali skupina storiti za zaščito otrok. Ocena tveganja je namenjena učinkovitemu preprečevanju škode za otroke, tako da se načrtuje in zmanjšuje dejavnike tveganja ter zagotovi oskrbo in zaščito otrok brez spremstva na področju sprejema.

Namen ocene tveganj za varnost je zagotoviti, da so otroci brez spremstva deležni ustreznega usmerjanja in objektov za sprejem. Tako so otroci brez spremstva zaščiteni pred nevarnostmi, ki ogrožajo njihovo dobro počutje ter razvoj v sedanjosti in prihodnosti.

Osebe, ki dela z otroki brez spremstva, tj. vse osebe, ki so v neposrednem stiku z otroki brez spremstva na področju sprejema, se mora zavedati prisotnosti posebnih potreb in tveganj ter jih mora znati prepoznati. Znake posebnih potreb in tveganj je treba čim prej po odkritju zabeležiti in informacije o tem posredovati ustreznim zainteresiranim stranem, da se zagotovijo potrebna jamstva (posebne potrebe in ukrepi za varnost) in podpora (prim. poglavje 5 Osebe, standard 25).

Poleg tega morajo države članice oceniti, navesti in obravnavati posebne potrebe in tveganja otrok brez spremstva v razumnem času po vlogi prošnje za mednarodno zaščito ter zagotoviti, da je njihovo prepoznavanje mogoče tudi v poznejših fazah, kadar ranljivosti v zgodnejših fazah niso očitne. Zato mora biti kvalificirano sprejemno osebje usposobljeno (prim. poglavje 5 Osebe, standard 24) za ocenjevanje posebnih potreb in tveganj.

Pomembno je zagotoviti, da mehanizmi držav članic za napotitev pravilno delujejo, kar omogoča učinkovito obveščanje o posebnih potrebah in tveganjih. Brez poseganja v načelo zaupnosti morajo nacionalni organi sprejeti multidisciplinaren pristop k prepoznavanju posebnih potreb in tveganj za varnost ter si izmenjevati ustrezne informacije. Če na primer uradniki, ki prvi pridejo v stik s prosilci (npr. mejni policisti), ugotovijo, da ima otrok posebne potrebe, morajo o njih obvestiti organe za sprejem, da ti čim prej poskrbijo za potrebna zagotovila. Po drugi strani so osebe, ki vsakodnevno delajo z otroki brez spremstva, pogosto v takšnem položaju, da prosilce za mednarodno zaščito opazujejo dlje časa in gradijo zaupanje. To jim omogoča, da učinkovito prepoznajo posebne potrebe in tveganja, ki morda niso takoj očitni. Če gre pri teh informacijah tudi za morebitne posebne potrebe glede sprejema, je ključno, da jih organ za sprejem lahko sporoči organu za presojo.

⁽²¹⁾ Evropska komisija, Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu: Zaščita otrok pri migracijah, 12. april 2017, COM(2017) 211 final.

V različnih poglavjih teh smernic je navedenih nekaj primerov zagotovil za posebni sprejem. Za obsežnejše smernice in tovrstno praktično orodje je na voljo orodje urada EASO za prepoznavanje oseb s posebnimi potrebami (orodje IPSN urada EASO) ⁽²²⁾.

Pravna podlaga – prepoznavanje in ocena posebnih potreb ter odzivanje nanje

- Člen 18(4) DPS: izvedba ustreznih ukrepov za preprečitev napada/NPS
- Člen 18(9)(a) DPS: ocena posebnih potreb
- Člen 22 DPS: ocena posebnih potreb glede sprejema
- Člen 25 DPS: žrtve mučenja in nasilja
- Člen 3(3) KOP: standardi, ki so jih predpisali pristojni organi
- Člen 19 KOP: zaščita pred vsemi vrstami nasilja

Standardi in kazalniki

2.1 Posebne potrebe

STANDARD 7: Zagotoviti, da je vzpostavljen začetni postopek za prepoznavanje in oceno posebnih potreb otrok brez spremstva.

Kazalnik 7.1: Sprejet je standardizirani mehanizem/postopek za sistematično prepoznavanje in oceno posebnih potreb otrok brez spremstva.

- **Dodatne opombe:** Kot je določeno v členu 22(2) DPS, ni nujno, da je mehanizem/postopek v obliki upravnega postopka, mora pa zajemati standarde za zaščito in varovanje otrok. V tak mehanizem/postopek se lahko vključi tudi orodje urada EASO za prepoznavanje oseb s posebnimi potrebami.

Kazalnik 7.2: Mehanizem jasno določa, kdo je odgovoren za prepoznavanje in oceno posebnih potreb.

Kazalnik 7.3: Mehanizem jasno določa, kako se prepoznavanje in ocena evidentirata ter sporočita otrokom brez spremstva in ustreznim akterjem.

- **Dodatne opombe:** Evidentiranje in učinkovito sporočanje informacij o posebnih potrebah otrokom brez spremstva in ustreznim akterjem sta ključna, da se pripravijo potrebna zagotovila. Pri delovanju mehanizma se upoštevajo nacionalni predpisi glede zaupnosti in varstva podatkov. V nekaterih primerih se upoštevajo formalni postopki, kot denimo v primeru nacionalnih mehanizmov za napotitev za žrtve trgovine z ljudmi.

Dobra praksa pri začetnem prepoznavanju posebnih potreb

Za dobro prakso velja:

- ✓ vzpostavitev mehanizma za začetno prepoznavanje posebnih potreb v okviru nacionalnih operativnih postopkov;
- ✓ uporaba predloge za prepoznavanje posebnih potreb in morebitnih tveganj za otrokovo dobro počutje v zgodnji fazi, ki obravnava:
  - podatke o datumu in kraju rojstva, državi izvora, domačem jeziku ter zakonskem stanu in otrocih;
  - informacije o starših, sorojencih in/ali informacije o drugih sorodnikih v trenutni državi članici sprejema, drugi državi EU+ ali tretji državi;
  - zdravstveno stanje otroka (splošno zdravstveno stanje, kronične bolezni, invalidnosti, kirurški posegi, zdravila, duševno zdravje);
  - življenjske razmere v državi izvora;
  - izobrazbo v državi izvora;
  - razloge za odhod iz države izvora (vključno s soglasjem staršev).

STANDARD 8: Zagotoviti, da se mehanizem/postopek za prepoznavanje in oceno posebnih potreb učinkovito uporabi čim prej po prihodu.

Kazalnik 8.1: Dodeljeni so zadostni viri za sistematično prepoznavanje in oceno posebnih potreb vsakega otroka brez spremstva.

⁽²²⁾ Orodje urada EASO za prepoznavanje oseb s posebnimi potrebami.

Kazalnik 8.2: Začetno prepoznavanje in ocena očitnih ranljivosti za obravnavo posebnih potreb se opravi po prihodu, prvi dan na začetku sprejema ali najpozneje v 24 urah.

Kazalnik 8.3: Posebne potrebe, ki se pokažejo v poznejši fazi, so ustrezno prepoznane in ocenjene, obravnavane in dokumentirane.

Kazalnik 8.4: Po potrebi pri ocenjevanju posebnih potreb sodelujejo specializirani strokovnjaki.

- **Dodatne opombe:** Odvisno od vrste teh posebnih potreb lahko pri njihovem ocenjevanju sodelujejo zastopnik in specializirani strokovnjaki, kot so socialni delavci, psihologi ali zdravstveni delavci. Po potrebi je njihovo strokovno znanje učinkovito dostopno organom za sprejem. Kadar je potrebno, je treba priskrbeti usposobljenega tolmača.

Kazalnik 8.5: Med organom za sprejem in organom za presojo so v okviru meja zaupnosti vzpostavljene in se uporabljajo komunikacijske poti, organa med seboj tudi sodelujeta.

- **Dodatne opombe:** Prepoznavanje in ocenjevanje posebnih potreb sta učinkovitejša, če se organi brez poseganja v nacionalne predpise glede zaupnosti in varstva podatkov medsebojno obveščajo.

Kazalnik 8.6: Prepoznavanje in ocenjevanje posebnih potreb potekata brez poseganja v proučevanje prošnje otrok brez spremstva za mednarodno zaščito.

- **Dodatne opombe:** Pomembno je jasno ločevati med prepoznavanjem in oceno posebnih potreb glede sprejema (in postopka) ter proučevanjem prošnje otrok brez spremstva za mednarodno zaščito. Čeprav bi v nekaterih primerih ranljivost otrok brez spremstva vplivala tudi na izid prošnje za mednarodno zaščito, je v skladu s temi smernicami namen prepoznavanja in ocene posebnih potreb le zagotoviti učinkovit dostop do pravic in koristi iz DPS med azilnim postopkom.

STANDARD 9: Zagotoviti pravočasno obravnavo prepoznanih posebnih potreb.

Kazalnik 9.1: V odziv na prepoznane in ocenjene posebne potrebe so sprejeti ustrezni ukrepi. Nujnost odziva je odvisna od prepoznane potrebe.

- **Dodatne opombe:** Za odzivanje na posebne potrebe je treba nameniti ustrezna sredstva. Poleg tega se po potrebi standardni operativni postopki in/ali napotitveni mehanizmi uporabijo tudi v primeru trgovine z otroki, poročenih otrok, otrok z odraslimi sorodniki, invalidnih otrok.

Kazalnik 9.2: Kadar so bile prepoznane posebne potrebe, je vzpostavljen mehanizem za njihovo redno spremljanje.

- **Dodatne opombe:** Države EU+ morajo predvideti redno naknadno spremljanje prepoznanih posebnih potreb.

Dobra praksa pri prepoznavanju in oceni posebnih potreb ter odzivanju nanje

Za dobro prakso velja:

- ✓ vzpostavitev mehanizma za prepoznavanje in oceno posebnih potreb v okviru nacionalnih operativnih postopkov. V te postopke se lahko vključi orodje za prepoznavanje;
- ✓ redna organizacija multidisciplinarnih srečanj z vsemi pomembnimi akterji, vključno z NVO, proaktivno zbiranje informacij z razpoložljivimi viri pred sprejemom;
- ✓ prepoznavanje posebnih potreb je vključeno v vsakodnevno usmerjanje otroka brez spremstva tako:
  - da je to stalna in ponavljajoča se tema pogovorov z otrokom brez spremstva in
  - da je to tema razprave pri multidisciplinarnih posvetih (prim. poglavje 4 Vsakodnevna oskrba).

2.2 Tveganja za varnost

STANDARD 10: Zagotoviti, da osebje, ki dela z otroki brez spremstva v objektu za sprejem, zgoda prepozna tveganja za varnost in tveganja za dobro počutje otroka.

Kazalnik 10.1: Vzpostavljeno je standardno ocenjevanje tveganja za prepoznavanje tveganj v bližini otrok brez spremstva.

- **Dodatne opombe:** Ta instrument se lahko uporablja kot kontrolni seznam ali smernice za razgovor, ki je na podlagi razpoložljivih informacij v pomoč osebju pri ocenjevanju, ali so otroci brez spremstva izpostavljeni

tveganju za varnost v smislu zlorabe, zanemarjanja, izkoriščanja ali nasilja, zdaj ali v prihodnosti, v objektu za sprejem ali zunaj njega.

Kazalnik 10.2: Tveganja za varnost otrok brez spremstva se ocenijo v prvem tednu po prihodu, nato pa redno vsaj vsakih šest mesecev.

- **Dodatne opombe:** Priporoča se, da ocena tveganja poteka med prihodom v objekt za sprejem oziroma čim prej potem, vendar ne pozneje kot en teden po prihodu.

Kazalnik 10.3: Tveganja za varnost se ocenjujejo sistematično.

- **Dodatne opombe:** Položaj otrok brez spremstva se lahko spremeni pod vplivom okolja (v objektu za sprejem ali okrog njega). Zato je prepoznavanje ali ponovna ocena tveganja stalen proces, ki v najboljšem primeru poteka vsake tri do šest mesecev oziroma kadar je to potrebno zaradi spremembe v okoliščinah ali določenega dogodka.

Kazalnik 10.4: O izidu ocene tveganja se razpravlja v multidisciplinarnem okviru.

- **Dodatne opombe:** V oceno tveganja ali njen izid so vključeni zastopnik ali drugi specializirani strokovnjaki.

STANDARD 11: Tveganja za varnost se zmanjšajo na najnižjo možno stopnjo.

Kazalnik 11.1: V enem tednu po prihodu je na podlagi ocene tveganja poskrbljeno za potrebno oskrbo in primeren objekt za sprejem.

- **Dodatne opombe:** Varen prostor za odraščanje je osnovna potreba vseh otrok brez spremstva.

Kazalnik 11.2: Organi za sprejem v akutno nevarnih razmerah ukrepajo takoj in tako nevarno situacijo odpravijo.

- **Dodatne opombe:** Ob soočenju z velikimi tveganji za varnost, kot so signali trgovine z ljudmi in morebitno ubežno vedenje do neznanega cilja, je pomembno, da jih strokovnjaki znajo prepoznati in vedo, kako ukrepati. V primeru nevarnega položaja (grožnje iz mreže, ki se ukvarja s trgovino z ljudmi, grožnja uboja iz časti, ustrahovanje s strani sostanovalcev ipd.) je pomembno, da strokovnjaki ukrepajo ter čim prej zagotovijo varne in stabilne razmere.

Dobra praksa pri zmanjševanju tveganj in nevarnosti pobega

Za dobro prakso velja:

- ✓ začasna zapolnba mobilnih telefonov ob prihodu kot spoštovanje načela največje koristi otroka, kadar se odkrijejo znaki trgovine z ljudmi, da se zmanjša tveganje za stik z morebitno mrežo, ki se ukvarja s trgovino z ljudmi. V tem primeru poskrbite, da telefonski klici še vedno potekajo, a pod nadzorom, otrokom pa je zlasti treba ponuditi možnost, da se obrnejo na družino v državi izvora ali drugi državi in sporočijo, da so na varnem;
- ✓ organiziranje varne hiše/posebnih objektov za zaščito otrok brez spremstva, pri katerih obstaja tveganje za trgovino z ljudmi, prisilno poroko ipd. To lahko zahteva zaščitne ukrepe, kot so selitev otroka brez spremstva na podeželje ali v nadzorovano zavetišče in intenzivno usmerjanje.

Kazalnik 11.3: Objekti za sprejem imajo instrument za obveščanje in zagotavljajo sistematično poročanje o pogrešanih otrocih brez spremstva in takojšen odziv na to.

- **Dodatne opombe:** Takoj ko se opazi, da je otrok brez spremstva pogrešan, je treba pri policiji vložiti poročilo o pogrešani osebi in obvestiti pristojni organ za socialno varnost otrok. Otrok je obravnavan kot pogrešan, če je zapustil objekt, ne da bi o tem obvestil sprejemno osebo, in ni znano, kje je. Prvi korak je iskanje otroka brez spremstva; trajanje in intenzivnost iskanja sta odvisna od starosti otroka brez spremstva, predhodnega vedenja in opazanj ter od okoliščin. Pri otroku, mlajšem od 14 let, na splošno ni sprejemljivo čakati čez noč. Policiji je treba predati čim natančnejše informacije o osebi, in sicer v zvezi z oblačilom/številko mobilnega telefona ipd. Takoj ko se otrok brez spremstva ponovno pojavi, je treba obvestiti policijo in pristojni organ za socialno varnost otrok. Upoštevati je treba vse informacije, ki jih poda policija ali pristojni organ za socialno varnost otrok.

Dobra praksa glede instrumentov za obveščanje

Za dobro prakso velja:

- ✓ uporaba nacionalnega sistema za obveščanje za iskanje pogrešanih otrok po posvetovanju s policijo in zastopnikom, da se izmeri učinek tovrstne objave.

STANDARD 12: Zagotoviti, da se otroci brez spremstva seznanijo s temo radikalizacije in da osebje posreduje signale, povezane z (morebitno) radikalizacijo otrok brez spremstva, odgovornim organom.

Kazalnik 12.1: Osebje, ki dela z otroki brez spremstva, se po potrebi z njimi pogovori o radikalizaciji.

Kazalnik 12.2: Objekti za sprejem imajo vzpostavljen instrument za obveščanje za poročanje o signalih radikalizacije odgovornim osebam in organom.

Dobra praksa glede radikalizacije

Za dobro prakso velja:

- ✓ socialnim delavcem dati na razpolago obrazec za poročanje, ki ga lahko izpolnijo v primeru radikalizacije in posredujejo pristojnim javnim organom;
- ✓ spodbujati usklajevanje in izmenjavo podatkov in informacij z drugimi pristojnimi javnimi organi, da se razvije ali pospeši sodelovanje s skupnimi delovnimi skupinami;
- ✓ obstajati mora tudi možnost zaposlitve strokovnjaka za radikalizacijo ali zagotovitev osebja s posebnim znanjem, ki o tem govori z otroki.

3. Dodelitev

Uvodne opombe

Brez poseganja v obstoj nacionalnih sistemov za razporejanje, ki urejajo enakomerno porazdelitev otrok brez spremstva po ozemlju države članice, je treba standarde in kazalnike v tem poglavju razumeti in izvajati povsem v skladu z načelom otrokove največje koristi in enotnosti družine ter ob upoštevanju morebitnih posebnih potreb otrok brez spremstva.

Pomembno je, da je skladnost s temi načeli ključna ob vstopu v sistem za sprejem in pri ponovni dodelitvi nastanitve ali premestitvi otrok brez spremstva v drug nastanitveni objekt. Zato je treba v skladu s členom 24(3) DPS premestitev otrok brez spremstva omejiti do najmanjše možne mere in jo izvesti le, kadar je to v otrokovo največjo korist.

Pri dodeljevanju nastanitve za otroke brez spremstva morata biti poleg kolektivnih, manjših in rednih nastanitvenih objektov na voljo tudi rejništvo in individualni nastanitveni objekt, če se oceni, da je to v skladu z največjo koristjo otroka in posameznikovimi posebnimi potrebami.

Začetno in celovito oceno (kadar koli v času nastanitve) je treba opraviti v največjo korist otroka (npr. nastanitev z zakoncem ali družinskim članom). Začetno oceno je treba opraviti ob prihodu, da se za otroke brez spremstva določi najboljši možni nastanitveni objekt. Celovito ocenjevanje poteka stalno, multidisciplinarno in z redno udeležbo.

Dodelitev in ponovna dodelitev otrok brez spremstva

Začetna ocena ob prihodu

Redna, celovita in multidisciplinarna ocena
kadar koli med sprejemom

Pravna podlaga – dodelitev

- Člen 18 DPS: modalitete materialnih pogojev za sprejem
- Člen 24 DPS: mladoletniki brez spremstva

Standardi in kazalniki

STANDARD 13: Ob dodelitvi otrok brez spremstva se upoštevajo posebni in objektivni razlogi (npr. starost, zrelost in posebne potrebe), povezani s posameznim položajem otrok brez spremstva, posebna oskrba, ki jo ponuja objekt za sprejem, ter vrsta objekta in možnosti neinstitucionalnih oblik oskrbe.

Kazalnik 13.1: Vzpostavljen je mehanizem za preverjanje, ali obstajajo posebni in nepristranski razlogi za dodelitev posamezne nastanitve.

- **Dodatne opombe:** Položaj posameznega otroka v zgoraj navedenem standardu se zlasti nanaša na starost, zrelost in spol (npr. transspolne osebe) ter kulturno, jezikovno in versko ozadje otrok brez spremstva. Poleg tega je treba upoštevati posamezne vidike, na primer obstoječe družinske vezi.
- Predvsem je pri vseh ureditvah dodelitve treba upoštevati zaščito otrok brez spremstva pred spolnim nasiljem in NPS.
- Če se otroke brez spremstva izjemoma nastani v sprejemni center za odrasle (npr. skupaj z enim ali več odraslih sorojencev), imajo otroci brez spremstva enake pravice kot drugi otroci brez spremstva (npr. zaščita pred vsemi vrstami nasilja) in veljajo postopkovna varovala (npr. imenovanje zastopnika).

Dobra praksa pri dodelitvi

Za dobro prakso velja:

- ✓ možnost za dodelitev je rejništvo ali druga oblika alternativne (neinstitucionalne) oskrbe;
- ✓ otroke brez spremstva se po intenzivnem opazovanju in ocenjevanju, ki poteka 24 ur na dan, 7 dni na teden, omejeno časovno obdobje (npr. dva tedna) v prvem objektu za sprejem, dodeli v ustrezen objekt za sprejem;
- ✓ otroke brez spremstva se po oceni otrokove zrelosti in samostojnosti pripravi na samostojno življenje, tako da se jih dodeli v individualni nastanitveni objekt, in sicer od starosti 16 let dalje.

STANDARD 14: Zagotoviti spoštovanje enotnosti družine v skladu z načelom največje koristi otroka.

Kazalnik 14.1: Otroci brez spremstva, ki so sorojenci (v skladu z opredelitvijo v členu 24(2) DPS), so nameščeni skupaj, če se s tem strinjajo.

- **Dodatne opombe:** *Soglasje sorojencev, da so nameščeni skupaj, se pridobi na prostovoljni osnovi, z upoštevanjem starosti in spola sorojencev ter njihove največje koristi. Če so otroci brez spremstva skupaj z enim ali več odraslih sorojencev, jih je z upoštevanjem največje koristi otroka, starosti, spola in stopnje zrelosti mogoče nastaniti skupaj v objekt za sprejem za odrasle.*
- *Največjo korist otroka morajo socialni delavci, drugi uradniki za sprejem in njihovi zastopniki stalno ocenjevati in spremljati. Upoštevati je treba vprašanja varnosti, ki omogočajo izjeme.*
- *Da bi preprečili ločitve v prihodnosti, je treba ob premestitvi otrok brez spremstva premestiti tudi njihove sorojence.*

Kazalnik 14.2: Otroke brez spremstva, njihove zakonce in njihove otroke se lahko nastani skupaj, če je to v skladu z največjo koristjo otroka in z ustrežno nacionalno zakonodajo.

- **Dodatne opombe:** *Poročene otroke brez spremstva, ki presegajo nacionalno zakonsko določeno starostno mejo za soglasje, se lahko nastani skupaj z njihovimi odraslimi zakonci in morebitnimi otroki v objekt za sprejem za družine, in sicer predvsem z upoštevanjem največje koristi otroka.*
- *Socialni delavci, drugi uradniki za sprejem in zastopnik morajo stalno ocenjevati in spremljati otrokovo največjo korist, da bi prepoznali morebitno spolno izkoriščanje, prisilno poroko ali trgovino z ljudmi. Otroke brez spremstva pod nacionalno določeno starostno mejo za soglasje je treba nastaniti ločeno od njihovih zakoncev.*
- *V primeru otroških porok mora takoj po prihodu največjo korist otroka oceniti multidisciplinarna ekipa. V ocenjevanje mora biti vključena ekipa, ki jo sestavljajo vsaj socialni delavec, medicinski strokovnjak in zastopnik. Če se ocena ne opravi ob prihodu, je treba izvesti ukrepe za zaščito otrok brez spremstva.*
- *Otroke brez spremstva, ki so starši samohranilci, je treba nastaniti skupaj z njihovimi otroki, in sicer z upoštevanjem največje koristi otroka (vključno z največjo koristjo otroka, ki je tudi starš). Socialni delavci, drugi uradniki za sprejem in zastopniki morajo stalno ocenjevati in spremljati največjo korist otroka. Upoštevati je treba vprašanja varnosti, ki omogočajo izjeme.*

Dobra praksa glede otrok brez spremstva, ki so starši samohranilci

Za dobro prakso velja:

- ✓ zagotovitev posebnih objektov za sprejem z vrtcem, ki omogoča, da starši hodijo v šolo.

Kazalnik 14.3: Enotnost družine je treba spoštovati tudi v primeru članov širše družine, če je to mogoče in primerno.

- **Dodatne opombe:** *Uporabi se širša opredelitev družinskih članov, pri kateri se upošteva okolje, iz katerega izhajajo otroci brez spremstva, zlasti okoliščine odvisnosti, in njihove največje koristi.*
- *Glede na nacionalne ureditve in soglasje otrok brez spremstva in zastopnikov so člani širše družine (vključno s sorodniki, ki ne spadajo v opredelitev iz člena 2(c) DPS) in otroci brez spremstva lahko nameščeni skupaj.*
- *Otroci brez spremstva in odrasli člani širše družine so lahko nameščeni skupaj v objektu za sprejem za odrasle, če je to v največjo korist otroka. To je treba upoštevati predvsem pri otrocih brez spremstva, ki jih spremljajo sorodniki, ki po zakonu ali v skladu s prakso zadevne države članice zanje niso odgovorni. Socialni delavci, drugi uradniki za sprejem in zastopnik morajo stalno ocenjevati in spremljati največjo korist otroka. Upoštevati je treba vprašanja varnosti, ki omogočajo izjeme.*

STANDARD 15: Zagotoviti, da se pri (ponovni) dodelitvi posamezne nastanitve otrokom brez spremstva upoštevajo posebne potrebe.

Kazalnik 15.1: Posamezna nastanitev se otrokom brez spremstva dodeli na podlagi ocene njihovih posebnih potreb glede sprejema.

- **Dodatne opombe:** Zlasti otrokom brez spremstva se nastanitev dodeli na podlagi proučitve njihove največje koristi.

Kazalnik 15.2: Če je ugotovljeno, da ima otrok brez spremstva posebne potrebe glede sprejema, se ga lahko premesti.

Kazalnik 15.3: Premestitve otrok brez spremstva je treba omejiti na čim manjšo možno mero in jih izvajati le, kadar je to v največjo korist otroka, na primer zaradi večjega dostopa do družinskih članov ali izobraževanja.

- **Dodatne opombe:** Zlasti zaradi prepoznavanja in ocene varnostnih pomislekov je v primeru žrtev trgovine z ljudmi, spolnega nasilja in NPS, mučenja ali drugih hudih oblik psihološkega in fizičnega nasilja morda potrebna (ponovna) dodelitev druge nastanitve otrok brez spremstva, če se posebne potrebe pokažejo v poznejši fazi (prim. poglavje 2 Posebne potrebe in tveganja za varnost, standard 8 in kazalnik 8.3).

Kazalnik 15.4: Otrokom brez spremstva, ki so postali polnoletni, je treba omogočiti bivanje na istem mestu/območju, če je le mogoče. Ob premestitvi otrok brez spremstva, ki postanejo polnoletni, v objekt za sprejem za odrasle je treba izvesti potrebne ukrepe. Premestitev je treba skrbno organizirati v sodelovanju z obema objektoma za sprejem in otroki brez spremstva.

Dobra praksa pri (ponovni) dodelitvi nastanitve otroku brez spremstva

Za dobro prakso velja:

- ✓ prisluhniti otroku in zastopniku, kadar se načrtuje nova nastanitev za otroke brez spremstva;
- ✓ ob premestitvi otrok brez spremstva je treba upoštevati neprekinjenost izobraževanja in osebnega učnega načrta ter šolski semester (npr. v primerih zmanjševanja zmogljivosti).

4. Vsakodnevna oskrba

Uvodne opombe

Kot navaja KOP, otroci zaradi svoje telesne in duševne nezrelosti potrebujejo posebna varovala in oskrbo, naravno okolje za njihovo rast in dobro počutje pa je družina. Zato morajo biti otrokom brez spremstva, ki živijo v objektih za sprejem brez družbe družinskih članov, dostopni vsakodnevna oskrba in posebne dejavnosti, ki morajo biti ključni del sprejema, da se zagotovi primeren življenjski standard za telesni, duševni in družbeni razvoj. Vsakodnevna oskrba, kot se imenuje v teh smernicah, vključuje vsakodnevno podporo otroku brez spremstva, organiziranje dejavnosti za ozaveščanje in usposabljanje otroka ter prostočasne in rekreativne dejavnosti. Nekateri standardi in kazalniki so povezani s standardi in kazalniki iz oddelkov o obveščanju, oceni posebnih potreb in tveganj za varnost ter odzivu nanje, zdravstveni oskrbi, šolanju in nastanitvi. V to poglavje so bili vključeni s predpostavko, da otroci brez spremstva potrebujejo dodatne informacije in podporo.

Zato to poglavje obravnava pomen priprave otrok brez spremstva na samostojnost, krepitve odpornosti in razvoja metode posebne oskrbe v sprejemnih objektih, ki se osredotoča na prihodnje obete in večino otrok brez spremstva. Upoštevati je treba starost, zrelost in posebne potrebe. Vsakodnevna oskrba se lahko razlikuje med otroki brez spremstva, ki bivajo v nastanitvenih centrih, in tistimi, ki bivajo v individualni nastanitvi, in sicer glede na razlike v starosti, samostojnosti in samozadostnosti. Poleg tega se ločuje med prisotnostjo sprejemnega osebja s splošnim usposabljanjem in sprejemnim osebjem za otroke, ki se je ustrezno usposabljal za otroke brez spremstva (prim. poglavje 5 Osebe). Prisotnost sprejemnega osebja za otroke je zlasti potrebna najmanj takrat, ko so otroci brez spremstva prisotni v nastanitvenem centru in niso v šoli, ne pa nujno ponoči.

Pravna podlaga – vsakodnevna oskrba

- Člen 23(1) DPS: telesni, duševni, duhovni, moralni in družbeni razvoj mladoletnika; dobro počutje in družbeni razvoj mladoletnika z upoštevanjem okolja, iz katerega prihaja
- Člen 23(3) DPS: prostočasne dejavnosti
- Člen 24(1) DPS: mladoletniki brez spremstva

Standardi in kazalniki

STANDARD 16: Zagotoviti vsakodnevno oskrbo otrokom brez spremstva v nastanitvenem centru (16.1) ali v individualnem nastanitvenem objektu (16.2).

Nadomestni kazalniki za zagotavljanje vsakodnevne oskrbe:

Kazalnik 16.1 (a): V nastanitvenem centru je 24 ur na dan, 7 dni na teden, prisotno usposobljeno osebje.

Kazalnik 16.1 (b): Usposobljeno osebje je zlasti prisotno, kadar so otroci brez spremstva v nastanitvenem centru, kar pomeni pred poukom in po njem, med vikendi in šolskimi počitnicami.

Kazalnik 16.1 (c): Če člani osebja, prisotni ponoči, niso usposobljeni, morajo biti usposobljeni najmanj za zaščito in pravice otrok ter morajo imeti potrebne informacije o posebnem položaju otrok brez spremstva v nastanitvenem centru.

Kazalnik 16.1 (d): Prisotnost otrok brez spremstva v nastanitvenem centru se spremlja vsaj enkrat dnevno in se tako zagotovi, da otrok ni pobegnil.

ALI

Kazalnik 16.2 (a): Kadar otroci brez spremstva živijo v individualnem nastanitvenem objektu, se lahko na usposobljeno osebje obrnejo 24 ur na dan, 7 dni na teden.

Kazalnik 16.2 (b): Sprejemno osebje za otroke obiskuje otroke brez spremstva, nameščene v individualnem nastanitvenem objektu, vsaj dvakrat tedensko.

- **Dodatne opombe:** Otroci brez spremstva, nameščeni v individualnem nastanitvenem objektu, so stari vsaj 16 let in so bili ocenjeni kot dovolj zreli in samostojni, da lahko živijo v tovrstnem objektu za sprejem.

- *Obisk na primer opravi socialni delavec.*

Kazalnik 16.2 (c): Prisotnost otrok brez spremstva v individualnem nastanitvenem objektu se spremlja z obiski na domu in se tako zagotovi, da otroci niso pobegnili.

Kazalnik 16.3: Otroci brez spremstva so deležni podpore pri vsakodnevem življenju in dejavnostih.

- **Dodatne opombe:** Podpora pri vsakodnevem življenju vključuje širok nabor dejavnosti, kot so zbujanje otrok brez spremstva, spodbujanje in spremljanje njihove prisotnosti ter sodelovanja v šoli, posredovanje informacij in podpore o osebni in domači higieni, zagotavljanje podpore otrokom brez spremstva pri življenju v skupnosti in spoštovanju hišnega reda ter obvladovanju in preprečevanju sporov.
- V prvi fazi sprejemno osebje otroke brez spremstva lahko pelje v šolo in na druge kraje. Informacije se posredujejo na otroku prijazen način in prilagojeno starosti in zrelosti otrok brez spremstva (npr. z aplikacijo Google zemljevidi ali aplikacijami za javni prevoz ipd.).

Kazalnik 16.4: Otroci brez spremstva so deležni pomoči pri domačih nalogah in mentorstva.

- **Dodatne opombe:** Pomoč pri domačih nalogah in mentorstvo lahko priskrbi objekt za sprejem ali zunanje organizacije zunaj ali znotraj objekta za sprejem.

STANDARD 17: Vsakodnevna oskrba se organizira v skladu s posebno metodo oskrbe otrok brez spremstva.

Kazalnik 17.1: Metoda oskrbe otrok brez spremstva je opisana v priročniku, z njo pa je seznanjeno vse osebje, odgovorno za vsakodnevno oskrbo v sprejemnem objektu, in jo uporablja.

Kazalnik 17.2: Priročnik vsebuje vsaj opis ciljev vsakodnevne oskrbe in toka pogovora, v sklopu katerega se z otroki brez spremstva razpravlja o teh ciljih in njihovem izidu ter o otrokovi varnosti, prihodnjih obetih, veščinah in posebnih potrebah.

Kazalnik 17.3: Osebje se z zastopnikom in otroki brez spremstva redno pogovarja o ciljih vsakodnevne oskrbe in njihovem izidu.

Dobra praksa pri organizaciji vsakodnevne oskrbe

Za dobro prakso velja:

- ✓ v vseh objektih za sprejem je otrokom brez spremstva na voljo priročnik. Priročnik zajema vse postopke in politike, ki se nanašajo na sprejem otrok brez spremstva, in je bil pripravljen v sodelovanju z organi, ki zastopajo otroke brez spremstva. Priročnik jasno opisuje zahteve za posvetovanje z otroki brez spremstva, vlaganje prošenj in usklajevanje z drugimi organi in organizacijami.

STANDARD 18: Otroke brez spremstva se pripravlja na samostojnost in poznejše neodvisno življenje.

Kazalnik 18.1: Redno se ocenjujejo veščine, povezane s samostojnostjo.

- **Dodatne opombe:** Ocena se izvaja prek podpore in opazovanja otrok brez spremstva v vsakodnevem življenju, vanjo pa je treba vključiti otroke brez spremstva. Izvaja se v različnih fazah, da se vrednoti razvoj veščin. Lahko se uporabi kontrolni seznam za ocenjevanje stopnje samostojnosti, vključno z veščinami pri čiščenju, vodenju domačega proračuna, porabi energije, pranju perila, kuhanju, nakupovanju, delitvi življenjskega prostora z drugimi ipd.

Kazalnik 18.2: Otroci brez spremstva so deležni podpore in usposabljanja za vodenje domačega proračuna in odgovorno porabo energije.

- **Dodatne opombe:** Mlajši otroci brez spremstva potrebujejo pomoč in nadzor pri porabi oziroma varčevanju žepnine. Starejši otroci brez spremstva imajo morda enake potrebe, vendar so v okviru usposabljanja za vodenje domačega proračuna z denarjem že zmožni ravnati samostojno.

Kazalnik 18.3: Otroci brez spremstva so deležni podpore in usposabljanja za čiščenje in pranje perila.

- **Dodatne opombe:** Ne glede na to, da je za vzdrževanje nastanitvenega objekta v končni fazi odgovoren organ za sprejem, lahko otroci brez spremstva prostovoljno in v izobraževalne namene opravljajo določena vzdrževalna dela, pri čemer je treba upoštevati starost otroka, delo pa mora usmerjati in nadzorovati osebje.

Kazalnik 18.4: Otroci brez spremstva so deležni podpore in usposabljanja za kuhanje.

- **Dodatne opombe:** Usposabljanje vključuje varnostna vprašanja ter upošteva starost in zrelost otrok brez spremstva.

STANDARD 19: Varovati in spodbujati zdravje in dobro počutje otrok brez spremstva ter krepiti njihovo odpornost.

Kazalnik 19.1: Med vsakodnevno oskrbo se upošteva in varuje psihološko dobro počutje in duševno zdravje otrok brez spremstva.

- **Dodatne opombe:** Posebna pozornost je namenjena psihološkemu dobremu počutju in duševnemu zdravju otrok brez spremstva, npr. znakom tesnobe, stresa, osamljenosti, žalovanja, depresije, travme in težav s spanjem. Po potrebi otroci brez spremstva prejmejo psihološko podporo s poslušanjem in priznavanjem njihovih občutkov, svetovanjem ali z napotitvijo k bolj specializiranim strokovnjakom, npr. psihologom ali terapevtom.

Kazalnik 19.2: Otroci brez spremstva imajo dostop do dejavnosti za ozaveščanje o tveganjih zlorabe drog in alkohola v skladu s svojo starostjo in zrelostjo.

- **Dodatne opombe:** Te dejavnosti lahko organizira objekt za sprejem ali zunanje organizacije zunaj ali znotraj objekta za sprejem. Po potrebi se vključi zdravniško osebje.

Kazalnik 19.3: Otroci brez spremstva imajo dostop do dejavnosti za ozaveščanje o spolnem in reproduktivnem zdravju glede na spolno usmerjenost, spolno identiteto ter v skladu s svojo starostjo in zrelostjo.

Kazalnik 19.4: Otroci brez spremstva so deležni minimalno potrebnih informacij in usposabljanja za krepitev proti vsem oblikam duševnega, spolnega ali drugim oblikam fizičnega zlorabljanja in zanemarjanja.

- **Dodatne opombe:** Usposabljanje je namenjeno preprečevanju tveganjih razmer in učenju, kako ukrepati, če pride do njih.

Dobra praksa pri vsakodnevni oskrbi, kar zadeva dobro počutje

Za dobro prakso velja:

- ✓ zagotoviti dostop do psiho-izobraževalnih dejavnosti za otroke brez spremstva, ki vključujejo širok nabor dejavnosti, kot so sproščanje in dihalne vaje, pogovorne skupine, kineziologija, informativna srečanja o psihosomatskih težavah ipd. Te dejavnosti organizira objekt za sprejem ali zunanja organizacija znotraj ali zunaj objekta; vključenost posebnih strokovnjakov, kot so psihologi ali terapevti;
- ✓ organizacija obdobja premora zunaj objekta za sprejem, če otroci brez spremstva doživljajo vedenjske in/ali psihološke težave (odsotnost iz šole, težave pri vključevanju v skupino, sovražnost, ustrahovanje ipd.). Da bi lahko razmislili o položaju, se otroke brez spremstva začasno nastani v ustrezno ustanovo, kjer so na voljo posebne psiho-izobraževalne in prostočasne dejavnosti. Na voljo so posebna mesta za majhne skupine otrok brez spremstva (od dva do deset) in dodatna izobraževalna podpora. Dolžina bivanja je odvisna od otrokovih potreb (od pet do petnajst dni, en mesec v izjemnih okoliščinah);
- ✓ osebje v nastanitvenih centrih obeduje skupaj z otroki brez spremstva, da nadzoruje njihove prehranjevalne navade, ustvarja občutek skupnosti in prepreči morebitne spore.

STANDARD 20: Podpirati in spremljati duševni in družbeni razvoj otrok brez spremstva s pomočjo standardiziranega načrta oskrbe.

Kazalnik 20.1: Sprejemno osebje za otroke v sklopu standardnega načrta oskrbe otrok brez spremstva z njihovim sodelovanjem oceni njihovo ozadje, potrebe, veščine in prihodnje obete.

- **Dodatne opombe:** Načrt vključuje naslednje elemente v zvezi z otrokom: stanje upravnega postopka, izobrazba, veščine, stopnja samostojnosti in psihološko dobro počutje.
- Ocena temelji na pogovorih med otroki brez spremstva in usposobljenim osebjem. Prvi pogovor poteka v enem tednu po prihodu v objekt za sprejem.

- V pripravo načrta oskrbe je vključen zastopnik in si ga s soglasjem otrok brez spremstva lahko ogleda.

Kazalnik 20.2: Duševni in družbeni razvoj otrok brez spremstva nadzorujejo različne zainteresirane strani iz različnih panog ter razpravljajo o njem (multidisciplinarni pristop).

- **Dodatne opombe:** Organizirane so redne izmenjave in/ali srečanja med sprejemnim osebjem, ki dela z otroki brez spremstva (socialnimi delavci, pedagogi in po potrebi zdravstvenim osebjem, psihologi, učitelji v šoli ipd.), na katerih razpravljajo o položaju otrok brez spremstva in posodabljaajo načrt oskrbe.

Kazalnik 20.3: Z zastopnikom redno poteka izmenjava informacij o duševnem in družbenem razvoju otrok brez spremstva.

Kazalnik 20.4: Kadar so otroci brez spremstva premeščeni v nov objekt za sprejem, se pred tem ali najpozneje na dan premestitve pošlje tudi načrt oskrbe, in sicer z upoštevanjem načela zaupnosti.

Dobra praksa pri vsakodnevni oskrbi

Za dobro prakso velja:

- ✓ izvajanje mesečnega pregleda načrta oskrbe s strani socialnega delavca, zastopnika in otroka brez spremstva; prenos načrta oskrbe dva dni ali več pred premestitvijo, tako da se v novem objektu za sprejem lahko pripravijo na prihod in oskrbo otrok brez spremstva.

STANDARD 21: Zagotoviti učinkovit dostop do prostočasnih dejavnosti, vključno z igro in rekreativnimi dejavnostmi, primernih za starost otrok brez spremstva.

Kazalnik 21.1: Na voljo je vsakodnevni dostop do različnih prostočasnih dejavnosti v zaprtih prostorih in na prostem, odvisno od starosti in po posvetu z otroki brez spremstva.

- **Dodatne opombe:** Prostočasne dejavnosti vključujejo širok nabor športnih in drugih dejavnosti (splošno sproščanje v zaprtih prostorih in na prostem, dostop do družabnih iger, kina, dogodkov v skupnosti, športnih turnirjev ipd.). Dejavnosti lahko organizira objekt ali zunanje organizacije. Posebna pozornost je namenjena organizaciji športnih dejavnosti.
- Med šolskimi počitnicami in vikendi ter kadar otroci brez spremstva nimajo dostopa do šole, so na voljo dodatne dejavnosti.

Kazalnik 21.2: Prostočasne dejavnosti organizira in nadzoruje sprejemno osebje za otroke in/ali drugi odgovorni odrasli, vključeni v oskrbo otrok.

Kazalnik 21.3 (a): Otroci brez spremstva, stari do 12 let, se lahko vsakodnevno igrajo v varnem prostoru in pod nadzorom; **IN**

Kazalnik 21.3 (b): Redno je na voljo minimalen nabor športnih dejavnosti, primernih za starost otrok brez spremstva (prim. poglavje 9 Nastanitev).

Kazalnik 21.4: Dostop do interneta in njegovo trajanje sta starosti primerna, ureja in nadzoruje pa ju osebje.

Dobra praksa pri vsakodnevni oskrbi

Za dobro prakso velja:

- ✓ organizacija skupnih dejavnosti za otroke brez spremstva in lokalno mladino, znotraj in zunaj objekta za sprejem, npr. turnirji v kriketu.

5. Osebj

Uvodne opombe

Glavne naloge osebja, ki dela z otroki brez spremstva, so nadzor, svetovanje in zagotavljanje socialne podpore otrokom brez spremstva. Odgovorni so za prepoznavanje in obravnavo potreb otrok brez spremstva, kot je opisano zgoraj (poglavje 2 Posebne potrebe in tveganja za varnost in poglavje 4 Vsakodnevna oskrba).

Obstajajo različni strokovnjaki, odgovorni za otroke brez spremstva, ki delajo z njimi na področju sprejema. Zajemajo vse osebe, ki so v neposrednem stiku z otroki brez spremstva, ne glede na to, kje so zaposlene. To področje dela predvsem vključuje socialne delavce, izobraževalno in zdravstveno osebje, uradnike za prijavo, tolmače, upravitelje objekta, administrativno osebje/osebje za koordinacijo ter zastopnike.

V tem smislu je treba upoštevati, da smernice v tem poglavju veljajo za vse osebje (vključno s srednjim in najvišjim vodstvom), ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema. Poglavje neposredno ne zajema zastopnikov, čeprav so nekateri standardi in kazalniki v tem poglavju namenjeni tudi njim in jih morajo spremljati/izvajati. Kadar mora osebje izpolnjevati posebne zahteve (npr. specialistična usposobljenost), to izrecno obravnavajo te smernice.

Za izvajanje zgoraj navedenih nalog morajo biti osebe, ki delajo z otroki brez spremstva, ustrezno razpoložljive, kvalificirane, usposobljene ter deležne podpore in spremljanja.

Pravna podlaga – osebje

- Člen 24(4) DPS: mladoletniki brez spremstva
- Člen 29(1) DPS: osebje in viri

Standardi in kazalniki

STANDARD 22: Zagotoviti, da je za vsakodnevno oskrbo otrok brez spremstva na voljo dovolj usposobljeno osebje.

Kazalnik 22.1: Objekt za sprejem mora zagotoviti dovolj usposobljeno osebje, ki vsakodnevno skrbi za otroke brez spremstva.

- **Dodatne opombe:** Za ustrezno zagotavljanje vsakodnevne oskrbe otrok brez spremstva in obravnavo posebnih potreb je treba zagotoviti dovolj usposobljeno osebje, odgovorno za sprejem in oskrbo otrok brez spremstva, ki obravnava zgoraj navedene posebne potrebe glede sprejema in ukrepa v zvezi z njimi.

Dobra praksa pri zagotavljanju osebja

Za dobro prakso velja:

- ✓ v objektu za sprejem tudi ponoči in ne le podnevi zagotavljati usposobljeno osebje.

STANDARD 23: Zagotoviti, da je osebje dovolj usposobljeno.

Kazalnik 23.1: Osebje, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema, ima jasne naloge in pooblastila (opis delovnega mesta).

- **Dodatne opombe:** Opis delovnega mesta mora zajemati potrebne kvalifikacije za zagotavljanje ustrezne vsakodnevne oskrbe otrok brez spremstva in zadostno obravnavo posebnih potreb.

Kazalnik 23.2: Osebje, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema, je ustrezno usposobljeno v skladu z nacionalnimi zakoni in predpisi glede svojih nalog in pooblastil (opis delovnega mesta).

- **Dodatne opombe:** Za zagotavljanje vsakodnevne oskrbe in zaščite otrok brez spremstva mora biti osebje, odgovorno za sprejem in oskrbo otrok brez spremstva, usposobljeno za obravnavo zgoraj navedenih posebnih potreb glede sprejema in ukrepanje v zvezi z njimi ter prestat potrebno usposabljanje in pridobiti večšine glede: zaščite otrok in varovanja položaja otrok brez spremstva v procesu migracij, vlog in odgovornosti

vključenega osebja, veččin glede otrokovih pravic v zvezi z njihovo zaščito, otrokovega razvoja, otrokovih pravic in komuniciranja z otroki.

Kazalnik 23.3: Osebe, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema, nima kazenske evidence v zvezi z zločini in prekrški, povezanimi z otroki, ali zločini in prekrški, ki vzbujajo dvome o njihovi zmožnosti prevzema odgovornosti, kar zadeva otroke.

STANDARD 24: Zagotoviti, da je osebje deležno potrebnega in ustreznega usposabljanja.

Kazalnik 24.1: Brez poseganja v potrebo po zagotavljanju posebnega usposabljanja za osebe, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema, mora biti vsakršno usposabljanje usklajeno s širšim okvirom kodeksa ravnanja, v katerem so določeni ključni pojmi in načela, na katerih temelji delo na področju sprejema.

Kazalnik 24.2: Osebu, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema, je njihova vloga temeljito in pravočasno predstavljena.

- **Dodatne opombe:** *Uvajanje se opravi čim prej, najpozneje takoj po zaposlitvi osebja. Odvisno od vloge, dodeljene osebi, so v uvajanje vključeni standardi veljavnih nacionalnih zakonov in/ali predpisov, razpoložljivih nacionalnih orodij in ustreznih orodij urada EASO ⁽²³⁾.*

Kazalnik 24.3: Za vsako skupino z njenimi nalogami je pripravljen jasen učni načrt za usposabljanje, ki vključuje zahteve glede usposabljanja, namenjen takojšnjemu ocenjevanju, ugotavljanju, dokumentiranju in obravnavi posebnih potreb glede sprejema. To poteka tudi ves čas obdobja sprejema.

- **Dodatne opombe:** *Osnovno usposabljanje osebja, ki dela na področju sprejema, se lahko zagotovi z modulom o sprejemu, ki je v učnem načrtu urada EASO za usposabljanje ⁽²⁴⁾.*

Kazalnik 24.4: Usposabljanje se izvaja redno in v skladu s potrebami osebja.

- **Dodatne opombe:** *Pripraviti je treba dolgoročen program usposabljanja, ki vključuje redno usposabljanje za osvežitev znanja. Usposabljanje je treba zagotoviti tudi v primeru obsežnih sprememb veljavnih zakonov in prakse.*

Kazalnik 24.5: Usposabljanje zajema usposabljanje glede težav s spolom in starostjo, kulturno usposabljanje, usposabljanje o obvladovanju sporov, začetno in posebno usposabljanje o prepoznavanju oseb s posebnimi potrebami, ozaveščanje o težavah z duševnim zdravjem, prepoznavanje znakov radikalizacije ter prepoznavanje žrtev trgovine z ljudmi ter prvo pomoč in požarno varnost.

- **Dodatne opombe:** *Odvisno od razdelitve nalog glede dela z otroki brez spremstva se usposabljanje zagotovi glede na poklic/funkcijo. Tudi osebe, ki pokriva nočno izmeno oziroma dela v njej, mora prejeti vsaj minimalno usposabljanje o zgoraj navedenih temah ter usposabljanje o posebnih izzivih, ki se lahko pojavijo v tem času.*
- *V nacionalni učni načrt so lahko vključeni najrazličnejši moduli, od računalniških veščin in tujih jezikov do izobraževanja o nalezljivih boleznih ali prepoznavanju žrtev trgovine z ljudmi in radikalizaciji, pa tudi z veščinami o komunikaciji z otroki.*

Dobra praksa pri usposabljanju osebja

Za dobro prakso velja:

- ✓ prepoznavanje priložnosti za usposabljanje za vse osebe, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema, npr. posebno usposabljanje o praksi z razumevanjem travm, o delu z otroki, ki trpijo zaradi tesnobe, ali otroki, ki so bili žrtev trgovine z ljudmi, in osirotelimi otroki, o spodbujanju odpornosti, o samostojnem življenju, o dostopu do izobraževanja/usposabljanja/trga dela; in/ali
- ✓ organiziranje usposabljanja po dogovoru z ustreznimi akterji (univerzami, odvetniki, psihologi, NVO, medvladnimi organizacijami itd.);
- ✓ prepoznavanje metod usposabljanja, ki omogočajo in spodbujajo osebe k poenotenemu in skladnemu opravljanju delovnih nalog;
- ✓ socialnim delavcem in vsem članom osebja v centrih za sprejem zagotavljati usposabljanje o preprečevanju in odkrivanju radikalizacije.

⁽²³⁾ Za podroben seznam podpornih orodij urada EASO prim. Kako brati te smernice, str. 15.

⁽²⁴⁾ Modul o sprejemu v učnem načrtu urada EASO za usposabljanje.

STANDARD 25: Zagotoviti in spodbujati učinkovito sodelovanje, izmenjavo informacij in ozaveščenost.

Kazalnik 25.1: Dokumentirane posebne potrebe je treba sporočiti ustreznim zainteresiranim stranem, ki poskrbijo za potrebna jamstva in podporo.

Kazalnik 25.2: Vzpostavljena so srečanja za redno sodelovanje, izmenjavo informacij in ozaveščanje in/ali drugačne ureditve, namenjene osebam, ki so zaradi svojega poklica in/ali funkcije, vključno s socialnimi delavci, izobraževalnim in zdravstvenim osebjem, uradniki za prijavo, tolmači, upravitelji objekta, administrativnim osebjem/osebjem za koordinacijo ter zastopniki, v stiku z otroki brez spremstva.

- **Dodatne opombe:** Srečanja za redno sodelovanje, izmenjavo informacij in ozaveščanje in/ali drugačne ureditve so lahko podprti z notranjimi postopki za poročanje.
- Srečanja za sodelovanje, izmenjavo informacij in ozaveščanje so lahko na splošno osredotočena na z migracijo povezane vidike, konkretno pa na kulturne vidike in na vidike, povezane z otroki brez spremstva (posebne potrebe). Srečanja lahko pripravijo na primer izobraževalno osebje, zunanji izvajalci zdravstvenega varstva, varnostno osebje v objektih ali osebje za čiščenje.

Kazalnik 25.3: Drugi ustrezni strokovnjaki, ki delajo z otroki brez spremstva, redno obveščajo zastopnike, zastopniki pa redno obveščajo njih o duševnem in družbenem razvoju otrok brez spremstva.

Kazalnik 25.4: Upoštevanje se pravila zaupnosti, ki jih določa nacionalno in mednarodno pravo, glede vseh informacij, ki jih pri svojem delu pridobijo osebe, ki delajo z otroki brez spremstva.

Dobra praksa pri sodelovanju, izmenjavi informacij in ozaveščanju

Za dobro prakso velja:

- ✓ zagotavljanje usposabljanja za tolmače glede tolmačenja ali komunikacije z otroki, pri čemer se upoštevajo posebne potrebe otrok brez spremstva.

STANDARD 26: Zagotoviti podporo za osebje, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema.

Kazalnik 26.1: Na voljo so različni ukrepi za obravnavanje zahtevnih razmer, s katerimi se pri svojem delu srečujejo sprejemni uradniki.

- **Dodatne opombe:** Ukrepi v oporo osebju so lahko v obliki intervizije (izmenjave izkušenj s sodelavci), obvladovanja stresa, psihološke podpore, kriznih skupin ali zunanje supervizije.

Dobra praksa pri zagotavljanju opore osebju

Za dobro prakso velja:

- ✓ poskrbeti za vsakodnevna srečanja osebja za učinkovit prenos informacij;
- ✓ za vse člane osebja organizirati dva ali tri dneve, namenjene njihovem razvoju;
- ✓ po potrebi organizirati razbremenitvena srečanja ali srečanja s terapevtskim pogovorom;
- ✓ spodbujati izmenjave izkušenj s sodelavci med uradniki, ki skrbijo za sprejem otrok v različnih objektih.

STANDARD 27: Zagotoviti vodenje, nadzor in odgovornost prek rednega – vsaj letnega – spremljanja in upoštevati ustrezno podporo osebju.

Kazalnik 27.1: Objekt za sprejem mora zagotoviti mehanizem za redno spremljanje uspešnosti osebja, ki vsakodnevno skrbi za otroke brez spremstva.

- **Dodatne opombe:** Za zagotavljanje ustreznega izvajanja vsakodnevne oskrbe otrok brez spremstva in zadostne obravnave posebnih potreb se redno spremlja uspešnost osebja in upošteva ustrezna podpora.

Dobra praksa pri spremljanju

Za dobro prakso velja:

- ✓ poskrbeti za redne medsebojne preglede med sodelavci glede izvajanja vsakodnevne oskrbe otrok brez spremstva.

6. Zdravstveno varstvo

Uvodne opombe

Člen 24 KOP poudarja, da imajo otroci pravico do najvišje dosegljive ravni zdravja in do storitev ustanov za zdravljenje bolezni in zdravstveno rehabilitacijo. Države pogodbenice si bodo prizadevale zagotoviti, da noben otrok ni prikrajšan za pravico do dostopa do tovrstnih storitev zdravstvenega varstva. Otroci brez spremstva morajo imeti enak dostop do storitev zdravstvenega varstva kot otroci z državljanstvom. Posebno pozornost je treba nameniti določenim ranljivostim otrok brez spremstva in vplivu teh ranljivosti na otrokovo zdravje ⁽²⁵⁾.

V skladu s tem morajo imeti otroci brez spremstva dostop do enakih storitev zdravstvenega varstva kot otroci z državljanstvom, nekaterim otrokom pa je treba zaradi določenih ranljivosti zagotoviti dodatne zdravstvene storitve. Pri otrocih brez spremstva je treba posebno pozornost nameniti tudi dejstvu, da ni prisotnih staršev, ki bi lahko pojasnili otrokovo anamnezo. Otroci brez spremstva zato potrebujejo posebno podporo pri zagotavljanju dostopa do potrebnih zdravstvenih storitev.

Pojem „zdravstveno varstvo“ v tem poglavju zajema varstvo duševnega in telesnega zdravja, ki se zagotavlja otrokom brez spremstva. Vključuje tudi svetovanje otrokom brez spremstva z resnimi boleznimi ter potrebne ukrepe za spodbujanje rehabilitacije žrtev nasilja in mučenja. V skladu s tem so lahko zdravniški pregledi, opravljeni na začetku postopka sprejema, dobro izhodišče, saj omogočajo boljše sliko zdravstvenih potreb otrok, ki jih je treba reševati v postopku sprejema. Za namene tega poglavja „zdravstveno osebje“ pomeni usposobljene zdravstvene delavce (npr. zdravnike, zobozdravnike in medicinske sestre) in psihologe.

Te smernice je treba razumeti v skladu s splošnimi načeli soglasja in zaupnosti, ki veljajo za vse sprejemno in zdravstveno osebje, vključeno v zagotavljanje zdravstvenega varstva, ter za tolmače. Brez predhodnega bolnikovega soglasja se informacije o njem ne smejo razkrivati na nobeni stopnji. Brez poseganja v nacionalne predpise, ki urejajo dostop do zdravstvene evidence, so otroci brez spremstva po potrebi upravičeni do dostopa do svoje zdravstvene evidence. V vsakem primeru je treba tudi oceniti, ali mora otroke brez spremstva k zdravstvenemu delavcu pospremiti usposobljeno osebje ali zastopnik.

Pri načrtovanju storitev zdravstvenega varstva in določenih preventivnih programov za otroke brez spremstva je treba upoštevati izobraževalne programe in druge izobraževalne ureditve, tako da so storitve otrokom na razpolago. To je zlasti pomembno, kadar se storitve zdravstvenega varstva zagotavljajo znotraj nastanitvenega objekta.

Pravna podlaga – osebje
• Člen 13 DPS: zdravniški pregledi   • Člen 17 DPS: splošna pravila o materialnih pogojih za sprejem in zdravstvenem varstvu   • Člen 19 DPS: zdravstveno varstvo   • Člen 24 KOP: zdravje in zdravstvene storitve

Standardi in kazalniki

STANDARD 28: Zagotoviti dostop do zdravniških pregledov in ocen zdravstvenega stanja ter preprečevanje zdravstvenih težav v zgodnji fazi postopka sprejema.

Kazalnik 28.1: Otrokom brez spremstva je treba takoj po prihodu v center za sprejem posredovati informacije o pravici do storitev zdravstvenega varstva ter o namenu in pomenu zdravniškega pregleda, ocene zdravstvenega stanja in programov cepljenja.

- **Dodatne opombe:** Informacije je treba posredovati v skladu s standardi iz poglavja 1. Obveščanje, sodelovanje in zastopanje otrok brez spremstva (prim. standard 2).

Kazalnik 28.2: Če se otroci brez spremstva s tem strinjajo, je treba zdravniški pregled in oceno zdravstvenega stanja izvesti čim prej po prihodu v center za sprejem.

⁽²⁵⁾ Odbor ZN za otrokove pravice, splošna pripomba št. 6 (2005) o ravnanju z otroki brez spremstva in ločenimi otroki zunaj njihove države izvora, odst. 46–49.

- **Dodatne opombe:** Priporoča se, da se zdravniški pregled in ocena zdravstvenega stanja opravita vsaj v sedmih dneh po prihodu.
- Ocena zdravstvenega stanja vključuje telesno in psihološko oceno.

Kazalnik 28.3: Če programi cepljenja niso del splošnega obveznega zdravstvenega programa, je treba otrokom brez spremstva zagotoviti potrebna cepljenja.

- **Dodatne opombe:** Potrebna cepljenja je treba zagotoviti tudi, če je bilo cepljenje otrok verjetno prekinjeno ali če ni v skladu z nacionalnimi standardi.

Kazalnik 28.4: Otrokom brez spremstva se posredujejo starosti primerne in zadostne informacije ter storitve v zvezi s spolnim in reproduktivnim zdravjem.

Kazalnik 28.5: Otrokom brez spremstva se zagotovijo kontracepcijska sredstva.

Dobra praksa v zvezi s preprečevanjem zdravstvenih težav v zgodnji fazi postopka sprejema

Za dobro prakso velja:

- ✓ otrokom brez spremstva zagotoviti brezplačna kontracepcijska sredstva.

STANDARD 29: Zagotoviti dostop do potrebnega zdravstvenega varstva, kakršno je na voljo državljanom, vključno s preventivnim, duševnim, telesnim in psihosocialnim varstvom.

Kazalnik 29.1: Otroci brez spremstva imajo dostop do vseh vrst storitev potrebnega zdravstvenega varstva.

- **Dodatne opombe:** Če je mogoče, je treba pri zagotavljanju zdravstvenega varstva upoštevati spol (npr. žensko zdravstveno osebje, če ga otrok zahteva in je na voljo).

Kazalnik 29.2: Storitve zdravstvenega varstva zagotavlja usposobljeno medicinsko osebje.

- **Dodatne opombe:** To vključuje tudi storitve zdravstvenega varstva, ki se zagotavljajo znotraj objekta za sprejem.

Kazalnik 29.3: Zdravstveno varstvo je na voljo v objektu za sprejem ali na razumni razdalji, ki je dosegljiva peš ali z javnim prevoznim sredstvom; po potrebi otroke brez spremstva pospremi osebje ali zastopnik.

- **Dodatne opombe:** Za razjasnitev pojma „razumna razdalja“ (prim. poglavje 9 Nastanitev, podpoglavje 9.1 Kraj).
- Pri oceni, ali je otroke treba pospremiti, se je treba posvetovati z otrokom in njegovim zastopnikom. Če imajo otroci po nacionalni zakonodaji pravico, da se odločijo za določene postopke brez soglasja zastopnika, je treba upoštevati tudi to.

Kazalnik 29.4: Potrebno zdravstveno varstvo, vključno s predpisanimi zdravili, je na voljo brezplačno ali se krije z dodatkom za dnevne izdatke.

- **Dodatne opombe:** To pomeni, da so brezplačni tako prevoz do potrebnega zdravstvenega varstva kot zdravila (prim. poglavje 9 Nastanitev, podpoglavje 9.1 Kraj, in poglavje 8 Hrana, oblačila in drugi neprehranski izdelki ter denarni dodatki, podpoglavje 8.3 Dodatek za dnevne izdatke).

Kazalnik 29.5: V objektu za sprejem je poskrbljeno za varno hranjenje in razdeljevanje predpisanih zdravil.

Kazalnik 29.6: Ustrezno je poskrbljeno za to, da se lahko otroci brez spremstva učinkovito sporazumevajo z zdravstvenim osebjem.

- **Dodatne opombe:** To zlasti pomeni, da se po potrebi (brezplačno) zagotovi tolmača. Če je le mogoče, je spol tolmača usklajen z otrokovimi željami.

Kazalnik 29.7: Zagotovljen je dostop do prve pomoči v nujnih primerih.

- **Dodatne opombe:** Ves čas mora biti na voljo oprema za prvo pomoč.

Kazalnik 29.8: Brez poseganja v nacionalno zakonodajo imajo otroci brez spremstva dostop do svoje zdravstvene evidence.

- **Dodatne opombe:** Zdravstvena evidenca se lahko prenese od enega zdravstvenega delavca k drugemu, če se otroci brez spremstva strinjajo s tem. To vključuje tudi primere, ko so otroci premeščeni v drug objekt ali so premeščeni v skladu z dublinskim sistemom.

Kazalnik 29.9: Za otroke brez spremstva s posebnimi zdravstvenimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve.

- **Dodatne opombe:** To vključuje na primer dostop do pediatra, ginekologa ali predporodne zdravstvene nege ter zagotavljanje potrebnih ureditev za invalidne otroke brez spremstva.

Dobra praksa na področju zdravstvenega varstva

Za dobro prakso velja:

- ✓ usposabljanje vsega osebja za prvo pomoč.

STANDARD 30: Otrokom brez spremstva, ki imajo psihološke težave in/ali so bili žrtve kakršne koli oblike zlorabe, zanemarjanja, izkoriščanja, mučenja ali krutega, nehumanega in poniževalnega ravnanja ali ki so trpeli zaradi oboroženih spopadov, zagotoviti dostop do duševnega zdravstvenega varstva, rehabilitacijskih storitev in usposobljenega svetovanja s pripravo in izvajanjem standardnih operativnih postopkov za duševno zdravje in psihosocialno podporo.

Kazalnik 30.1: Otroci brez spremstva, ki potrebujejo duševno zdravstveno varstvo, rehabilitacijske storitve in/ali usposobljeno svetovanje, so teh storitev deležni v prisotnosti kliničnega psihologa v objektu za sprejem ali imajo dostop do njega zunaj centra.

- **Dodatne opombe:** To vključuje storitve, ki se zagotavljajo žrtvam kakršne koli oblike zlorabe, zanemarjanja in izkoriščanja ali otrokom, ki so trpeli zaradi oboroženih spopadov. Vključuje tudi storitve, ki se zagotavljajo žrtvam trgovine z ljudmi in nasilja (na podlagi spola) ter žrtvam mučenja ali drugih oblik psihološkega in fizičnega nasilja. Storitve je treba zagotoviti tudi otrokom s psihološkimi težavami zaradi dolgih čakalnih dob in negotovosti azilnega postopka. Potreba po tem je lahko posledica dogodka v domači državi, na poti ali v državi gostiteljici.

Kazalnik 30.2: Duševno zdravstveno varstvo, rehabilitacijske storitve in/ali usposobljeno svetovanje zagotavlja usposobljeno zdravstveno osebje.

- **Dodatne opombe:** Osebje mora biti usposobljeno za delo s posebnimi potrebami otrok brez spremstva.

Dobra praksa na področju duševnega zdravstvenega varstva, rehabilitacijskih in svetovalnih storitev

Za dobro prakso velja:

- ✓ upoštevanje zaščitnih dejavnikov, kot so socialna podpora, stik z družino, malo premestitev med različnimi nastanitvami, življenje v manjšem nastanitvenem objektu in pritožbe dejavnosti, ki preprečujejo duševne bolezni.

7. Izobraževanje – pripravljalni pouk in poklicno usposabljanje

Uvodne opombe

Dostop do izobraževanja v najkrajšem možnem času je ključni element v fazi sprejema, ki je otrokom brez spremstva v pomoč pri nadaljevanju življenja v novi državi. Pripravljalni pouk in poklicno usposabljanje ustvarjata priložnosti za socialne stike in rutine, ki jih otroci potrebujejo za svoj razvoj.

Glavni izzivi pri dostopu do izobraževanja so dolge čakalne dobe, ločeno izobraževanje, jezikovne ovire, odsotnost prilagojenega učnega načrta in usposobljenega osebja, kulturne razlike, težave glede dostopnosti zaradi razdalje, pomanjkanje informacij o tovrstnih priložnostih, pomanjkanje podpore za travmatizirane otroke in pomanjkanje priložnosti za dostop do poklicnega usposabljanja za najstnike.

Obstajajo lahko izjemni primeri, ko dostop do izobraževalnega sistema in šolanje zaradi posebnih lokalnih ali nacionalnih vzrokov začasno nista mogoča. Včasih edino razpoložljivo izobraževanje zagotavljajo prostovoljci in druge zainteresirane strani (učitelji, NVO, poklicno osebje) znotraj nastanitvenega objekta. Poleg tega se lahko pojavijo razmere, ko posebne potrebe otrok brez spremstva ne dovoljujejo njihovega šolanja v normalnih šolah (npr. nepismeni otroci), zato je treba za otroke s posebnimi izobraževalnimi potrebami vzpostaviti posebne ureditve.

Otroci brez spremstva verjetno pred prihodom niso redno hodili v šolo. Potrebujejo čas in usposobljeno podporo, da se prilagodijo novemu okolju. Utegnejo biti starejši, kot je starost obveznega šolanja, ali pa so zaradi vrzeli v svojem šolanju nameščeni v nižje razrede, kot jih sicer obiskujejo otroci njihove starosti. Prav tako so otroci brez spremstva lahko travmatizirani po izkušnji prisilnega izгона. Pripravljalni pouk je namenjen lažjemu dostopu do izobraževalnega sistema in šolanju, in sicer se otroci pri tem pouku seznani z izobraževalnim sistemom, kulturo in jezikom države gostiteljice. Pripravljalni pouk je treba prilagoditi ravni znanja, predhodnemu izobraževanju in posebnim potrebam otrok. Pripravljalni pouk lahko izvajajo centri za sprejem ali širša mreža vključenih akterjev, vključno z NVO.

Obstajajo težave glede izobraževanja otrok brez spremstva, ki presegajo starost obveznega šolanja, zlasti če še niso dosegli ravni usposobljenosti, potrebne za srednjo šolo. Tovrstne težave vključujejo pomanjkanje zadostnega jezikovnega znanja, zato so otroci brez spremstva prisiljeni obiskovati razrede za mlajše otroke, in odsotnost programov, ki omogočajo dostop do poklicnega usposabljanja.

Poklicno usposabljanje in vajeništvo lahko ponudita ustrezno okolje za otroke brez spremstva, v katerem lahko razvijejo svoje veščine za vstop na trg delovne sile. Poklicno usposabljanje omogoča, da se otroci brez spremstva seznani z jezikom in kulturo gostiteljske družbe, in jih opolnomoči za prevzem odgovornosti za svoje življenje. Poklicno usposabljanje je treba prilagoditi ravni znanja in posebnim potrebam otrok brez spremstva ter ga izvajati skupaj z otroki z državljanstvom, da se olajša postopek vključevanja. Glavne ovire so povezane s splošnimi zahtevami za dostop do poklicnega usposabljanja (npr. dokumenti, ki potrjujejo doseženo raven izobrazbe in/ali poklicno kvalifikacijo v državi izvora) in znanjem lokalnega jezika.

To poglavje sestavljajo različna podpoglavja, ki zajemajo naslednje vidike šolanja, izobraževanja otrok brez spremstva in poklicnega usposabljanja:

- dostop do izobraževalnega sistema in drugih izobraževalnih ureditev;
- pripravljalni pouk;
- dostop do poklicnega usposabljanja.

Vsako podpoglavje zajema poglavitne vidike te tematike, ki se medsebojno dopolnjujejo.

Pravna podlaga – izobraževanje

- Člen 14 DPS: šolanje in izobraževanje mladoletnikov
- Člen 16 DPS: poklicno usposabljanje

7.1 Dostop do izobraževalnega sistema in drugih izobraževalnih ureditev

Standardi in kazalniki

STANDARD 31: Zagotoviti učinkovit dostop do izobraževalnega sistema pod podobnimi pogoji, kot jih imajo državljani, ne pozneje kot tri mesece po vlogi prošnje za mednarodno zaščito.

Kazalnik 31.1: Vsi otroci brez spremstva morajo imeti dostop do izobraževalnega sistema pod podobnimi pogoji kot državljani.

- **Dodatne opombe:** DPS določa, da morajo države članice prosilcem za mednarodno zaščito, ki so otroci, zagotoviti dostop do izobraževalnega sistema pod podobnimi pogoji kot svojim državljanom, dokler se dejansko ne izvede ukrep izгона zoper njih. Ko so otroci brez spremstva vpisani v šolo, morajo biti deležni enakih storitev kot otroci z državljanstvom, upoštevati pa je treba njihove posebne potrebe.

Kazalnik 31.2: Vsi otroci brez spremstva, ki so postali polnoletni, morajo imeti priložnost nadaljevati srednješolsko izobraževanje.

- **Dodatne opombe:** V skladu s členom 14(1) DPS „države članice ne odvzamejo pravice do srednješolskega izobraževanja samo zato, ker je mladoletnik postal polnoleten“. Zato je treba otrokom brez spremstva, ki so postali polnoletni, dati priložnost, da nadaljujejo izobraževanje, ki presega obvezno šolanje, kot ga določa nacionalna zakonodaja države članice.

Kazalnik 31.3: Izobraževanje je na voljo zunaj objekta za sprejem na razumni razdalji, ki je dosegljiva peš ali z javnim prevoznim sredstvom, ali v objektu; po potrebi otroke brez spremstva pospremi osebje ali zastopnik.

- **Dodatne opombe:** Stroški prevoza se krijejo z dodatkom za dnevne izdatke ali pa se poskrbi za organiziran prevoz.

Kazalnik 31.4: Otrokom brez spremstva, ki obiskujejo šolo ali drugo obliko izobraževanja, se omogoči udeležba pri obveznih šolskih izletih, ki jih določa država.

- **Dodatne opombe:** To lahko pomeni, da se otrokom brez spremstva omogoči sodelovanje pri dejavnostih brez policijske ure, ki bi jim to preprečevala.

STANDARD 32: Zagotoviti dostop do drugih izobraževalnih ureditev, kadar dostop do izobraževalnega sistema zaradi posebnih okoliščin v državah EU+ ali posebnih razmer otrok brez spremstva začasno ni mogoč.

Kazalnik 32.1: Vzpostavljene so posebne ureditve, kadar se izobraževalne storitve izvajajo v nastanitvenem objektu ali drugem primernem kraju.

- **Dodatne opombe:** Za izobraževalne dejavnosti so zagotovljeni zadostna in ustrezna infrastruktura, učni načrt in usposobljeno osebje.

Kazalnik 32.2: Za otroke brez spremstva s posebnimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve.

- **Dodatne opombe:** Od otrok brez spremstva z močno zmanjšano gibljivostjo se ne sme pričakovati, da bodo do javnih šol prišli peš. V takšnih primerih je treba zagotoviti drugo izobraževalno ureditev (npr. šolanje na domu, prevoz in spremstvo) ali dostop do posebnih izobraževalnih struktur.

Dobra praksa pri dostopu do izobraževalnega sistema in drugih izobraževalnih ureditev

Za dobro prakso velja:

- ✓ priprava šol, vključno z učnimi načrti in učitelji, na sprejem otrok brez spremstva. Enakopravna obravnava z državljani lahko včasih privede do položaja, ko posebne potrebe otrok brez spremstva niso upoštevane;
- ✓ razvoj mehanizmov za spremljanje dostopa do izobraževanja, zbiranje podatkov in zagotavljanje poenotene politike in prakse na nacionalni ravni;
- ✓ porazdelitev otrok brez spremstva med lokalne šole, da ne pride do segregacije;
- ✓ vključevanje civilne družbe, vključno z NVO, v vlogo izvajalcev neformalnega izobraževanja, da se olajša stik z lokalnimi skupnostmi in razumevanje lokalne kulture in običajev;
- ✓ ozaveščanje ustreznih organov o obveznosti zagotavljanja dostopa do izobraževanja;
- ✓ prilagajanje sistema za otroke s posebnimi potrebami razmeram in posebnim potrebam otrok brez spremstva;
- ✓ zagotavljanje posebnih smernic in usposabljanja za učitelje in izobraževalno osebje glede prepoznavanja otrok brez spremstva s travmo;
- ✓ zagotavljanje podpore, ki upošteva kombinacije ranljivosti posameznega otroka;
- ✓ razvoj možnosti za izobraževalne dejavnosti v njihovem lastnem jeziku;
- ✓ omogočiti sodelovanje otrok brez spremstva, ki obiskujejo šolo ali se šolajo s pomočjo drugih izobraževalnih ureditev, pri obšolskih dejavnostih;
- ✓ v okviru šolskega sistema zagotoviti svetovanje in psihološko podporo za travmatizirane otroke brez spremstva, ki ju izvajajo strokovnjaki.

7.2 Pripravljalni pouk

Standardi in kazalniki

STANDARD 33: Zagotoviti dostop do izobraževalnega sistema in sodelovanje v njem.

Kazalnik 33.1: Vsi otroci brez spremstva morajo imeti dostop do notranjega ali zunanega pripravljalnega pouka, po potrebi vključno z jezikovnimi tečaji, da se olajša njihov dostop do izobraževalnega sistema in sodelovanje v njem.

- **Dodatne opombe:** Otroci brez spremstva potrebujejo podporo, včasih trajno, da se seznanijo z izobraževalnim sistemom in pridobijo veščine in znanje, potrebne za dejavno sodelovanje pri običajnem pouku.

Kazalnik 33.2: Vzpostavljene so zunanje ali notranje ureditve, vključno z infrastrukturo, učnim načrtom in usposobljenim osebjem, za zagotavljanje učinkovitega pripravljalnega pouka v skladu s potrebami otrok.

- **Dodatne opombe:** Posebno pozornost je treba nameniti virom, potrebnim za učinkovito izvajanje pripravljalnega pouka.

Dobra praksa pri pripravljalnem pouku

Za dobro prakso velja:

- ✓ zagotavljanje intenzivnih jezikovnih tečajev v skladu s potrebami, stopnjo zrelosti in kulturnim ozadjem otrok brez spremstva;
- ✓ zagotavljanje smernic in meril za ocenjevanje veščin in predhodne izobrazbe otrok brez spremstva za vpis v šolo;
- ✓ notranje in zunanje ozaveščanje učiteljev in pedagogov o posebnih potrebah otrok brez spremstva in okolju, iz katerega prihajajo.

7.3 Dostop do poklicnega usposabljanja

Standardi in kazalniki

STANDARD 34: Zagotoviti dostop do poklicnega usposabljanja, kadar običajni pouk ni v največjo korist otroka.

Kazalnik 34.1: Otroci brez spremstva morajo imeti dostop do poklicnega usposabljanja ne glede na priznavanje njihove predhodne izobrazbe.

- **Dodatne opombe:** DPS določa, da „države članice lahko prosilcem dovolijo dostop do poklicnega usposabljanja ne glede na to, ali imajo dostop do trga dela“. To možnost je treba upoštevati, če se po pogovoru z otroki brez spremstva in zastopnikom izkaže, da imajo otroci druge interese, ki se razlikujejo od izobraževanja, v katerega so bili vključeni pred tem.

Kazalnik 34.2: Za otroke brez spremstva s posebnimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve.

- **Dodatne opombe:** Na primer: od otrok brez spremstva z močno zmanjšano gibljivostjo se ne sme pričakovati, da bodo do poklicnega usposabljanja prišli peš. V takih primerih je treba poskrbeti za drugačno ureditev glede poklicnega usposabljanja.

Dobra praksa pri poklicnem usposabljanju

Za dobro prakso velja:

- ✓ zagotavljanje prožnega poklicnega usposabljanja, ki vključuje jezikovne tečaje in kulturno usmerjanje, prilagojeno posebnim potrebam otrok brez spremstva;
- ✓ zagotavljanje mentorskih programov s študenti/zaposlenimi z različnih področij, ki pomagajo otrokom brez spremstva pri pridobivanju različnih veščin;
- ✓ zagotavljanje vajeništva na različnih področjih, ki bo otrokom brez spremstva v pomoč pri odločanju, kaj si želijo postati;
- ✓ vključevanje specializiranih NVO.

8. Hrana, oblačila in drugi neprehranski izdelki ter denarni dodatki

Uvodne opombe

Hrana, oblačila in drugi neprehranski izdelki ter dodatek za vsakodnevne izdatke so bistven del materialnih pogojev za sprejem.

Standarde v tem poglavju je treba upoštevati ne glede na to, ali se otrokom brez spremstva zagotavljajo hrana, oblačila in drugi neprehranski izdelki v naravi, kot finančna pomoč ali v obliki kuponov. Če torej države EU+ otrokom brez spremstva zagotavljajo finančno pomoč za stroške hrane, oblačil in drugih neprehranskih izdelkov, mora ta pomoč otrokom brez spremstva omogočati nakup hrane, oblačil in drugih neprehranskih izdelkov, ki izpolnjujejo standarde, navedene v tem poglavju. To ne posega v primere, ko otroci brez spremstva že imajo dovolj oblačil ali drugih neprehranskih izdelkov v skladu s standardi v tem poglavju, zato ne potrebujejo dodatnih izdelkov.

Pojem „hrana“ v tem poglavju zajema tako hrano kot brezalkoholne pijače. Pojem „oblačila“, ki se uporablja v tem poglavju, pomeni tako oblačila kot obutev. Pojem „neprehranski izdelki“ pomeni poglobitve vsakdanje gospodinjske izdelke razen hrane, vključno z na primer izdelki za osebno higieno, izdelki za čiščenje in pranje, posteljnimi perili in brisačami. Neprehranski izdelki vključujejo tudi šolske potrebščine.

Pri zagotavljanju neprehranskih izdelkov je treba vedno upoštevati osebne razmere otrok brez spremstva. Natančneje, sestava in količina neprehranskih izdelkov, ki so na voljo, morata upoštevati osebne potrebe zadevnega otroka.

DPS neposredno ne obravnava podrobnosti in namena dodatka za dnevne izdatke. Kljub temu je ta dodatek ključen za izpolnjevanje potreb otrok brez spremstva. Dodatek za dnevne izdatke zajema preostale poglobitve potrebe otrok brez spremstva, ki jih obravnava DPS ter presegajo hrano in oblačila (ki so zajeta v finančno pomoč, če niso zagotovljena v naravi ali kot kuponi).

V tem dokumentu se šteje, da ima pojem „dodatek za dnevne izdatke“ tri namene, in sicer:

- otrokom brez spremstva omogočiti, da dosežejo minimalno raven sredstev za preživljanje, ki presega osnovne potrebe nastanitve, hrane ali oblačil;
- zagotoviti minimalni standard udeležbe otrok brez spremstva v družbeno-kulturnem življenju države EU+, v kateri prebivajo, in
- otrokom brez spremstva omogočiti, da dosežejo določeno stopnjo neodvisnosti.

Pojem „dodatek za dnevne izdatke“ v teh smernicah pomeni najmanj denarni dodatek brez posebnega namena, ki ga prejmejo otroci brez spremstva in z njim prosto razpolagajo (žepnina). Če za posebne neprehranske izdelke ali dodatne potrebe ni poskrbljeno v naravi ali s kuponi, se lahko stroški zanje upoštevajo pri izračunu višine dodatka za dnevne izdatke, zagotovljenega otrokom brez spremstva.

Zagotavljanje dodatkov (žepnine) temelji na predpostavki, da se lahko dostojen življenjski standard doseže le, če imajo otroci brez spremstva neko mero finančne neodvisnosti. Drugače povedano, najmanj del dodatka, ki jim je zagotovljen, ne bi smel biti določen za poseben namen, ampak lahko z njim prosto razpolagajo in ga lahko porabijo v skladu z osebnimi potrebami in željami. Starost in zrelost otroka brez spremstva pa lahko določata, koliko nadzora otrok potrebuje pri ravnanju z dodatki (prim. poglavje 4 Vsakodnevna oskrba).

Ker se življenjski standardi in stroški po državah EU+ razlikujejo, standardi za dodatek za vsakodnevne izdatke niso namenjeni opredelitvi točne višine dodatka, ki se zagotovi otrokom brez spremstva. Ne glede na metodo, ki se uporabi za izračun dodatka za dnevne izdatke, je treba v vsakem primeru izpolniti vse tri zgoraj navedene namene.

Pravna podlaga – hrana, oblačila in drugi neprehranski izdelki ter denarni dodatki

- Člen 2(g) DPS: opredelitev materialnih pogojev za sprejem
- Člen 18 DPS: modalitete materialnih pogojev za sprejem

Standardi in kazalniki

8.1 Hrana

STANDARD 35: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva dostop do zadostne in ustrezne hrane.

Kazalnik 35.1: Spoštujejo se standardi za varnost hrane.

- **Dodatne opombe:** V skladu z analizo tveganj in kritičnih nadzornih točk (HACCP) ⁽²⁶⁾ za varnost hrane, ki jo je razvila Organizacija za prehrano in kmetijstvo (FAO), je treba pri higieni v nastanitvenem objektu, zlasti v kuhinjskih prostorih, izbrati preprečevalni pristop namesto popravnega. V skladu s tem standardom je treba zagotavljati čistočo kuhinjskih prostorov, saj lahko pomanjkljiva čistoča ogrozi splošno zdravje oseb v nastanitvenem objektu.
- Standarde za varnost hrane, ki se nanašajo na sanitarno-higiensko infrastrukturo, in splošne standarde čistoče v kuhinjskih prostorih je treba upoštevati tudi, ko si otroci brez spremstva kuhajo sami.

Kazalnik 35.2: Pripravljenih je najmanj pet obrokov dnevno, pri čemer je najmanj en obrok kuhan in postrežen topel.

- **Dodatne opombe:** Obrok je opredeljen kot kuhana, hladna ali topla jed in kot manjši prigrizek ali sadje. obroki se ne delijo nujno petkrat na dan.

Kazalnik 35.3: Pri strežbi obrokov je treba upoštevati dnevni urnik otrok brez spremstva.

- **Dodatne opombe:** To lahko pomeni, da se otrokom brez spremstva zagotovi možnost, da se jim postreže ločeno skuhan ali pogret obrok, če na primer hodijo v šolo, delajo in/ali se udeležujejo prostočasnih dejavnosti in zato zamudijo čas rednega obroka.

Kazalnik 35.4: obroki zagotavljajo uravnoteženo in raznovrstno prehrano.

- **Dodatne opombe:** Sestava obrokov se razlikuje in temelji na primer na žitih, kruhu in rižu, sadju in zelenjavi, mleku, mlečnih izdelkih, mesu, jajcih in ribah.

Kazalnik 35.5: Otroci brez spremstva so seznanjeni s sestavo vsakega obroka.

- **Dodatne opombe:** Informacije so lahko posredovane na splošen način (na nalepkah na izdelkih itd.) ali na zahtevo.

Kazalnik 35.6: Za otroke brez spremstva s posebnimi prehranskimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve.

- **Dodatne opombe:** Upoštevati je treba na primer posebne ureditve za otroke brez spremstva z nekaterimi boleznimi in alergijami na hrano.

Kazalnik 35.7: Upoštevajo se prehranjevalne želje in omejitve posebnih skupin.

- **Dodatne opombe:** „Posebne skupine“ pomenijo otroke brez spremstva s posebnim verskim in/ali kulturnim ozadjem ter otroke vegetarijance ali vegane.
- Države EU+, ki se odločijo, da bodo stroške hrane otrok brez spremstva krile s finančno pomočjo ali v obliki kuponov, morajo zagotoviti, da otroci brez spremstva, ki imajo prehranjevalne želje in prehranske omejitve, prejmejo dodatno finančno pomoč ali kupone, ki krijejo otrokove posebne potrebe.

Dobra praksa pri zagotavljanju hrane

Za dobro prakso velja:

- ✓ omogočanje otrokom brez spremstva, da si kuhajo sami, kadar je to mogoče in primerno, če so otroci dovolj stari, znajo kuhati zase ter se s tem povečata njihova samostojnost in občutek normalnosti/domačnosti;
- ✓ redno posvetovanje z otroki brez spremstva glede jedilnika in kuhanja hrane.

⁽²⁶⁾ Organizacija za prehrano in kmetijstvo, Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP) System (Sistem analize tveganj in kritičnih nadzornih točk (HACCP)), 1997.

STANDARD 36: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva stalen dostop do pitne vode.

Kazalnik 36.1: Vsakemu otroku se zagotovita najmanj 2,5 l vode na dan ob upoštevanju osebne fiziologije in podnebja.

- **Dodatne opombe:** Več podrobnosti o minimalni količini pitne vode je na voljo v standardih, ki so nastali v okviru projekta Sphere ⁽²⁷⁾.

Nadomestni kazalniki glede dostopa do pitne vode:

Kazalnik 36.2 (a): Infrastruktura nastanitvenega objekta je primerna za pitno vodo; **ALI**

Kazalnik 36.2 (b): Če primerne infrastrukture ni, se pitna voda otrokom deli.

- **Dodatne opombe:** Otroke brez spremstva je treba obvestiti, ali je voda iz pipe varna za pitje.

Dobra praksa pri zagotavljanju pijače

Za dobro prakso velja:

- ✓ zagotavljanje toplih napitkov poleg pitne vode.

8.2 Oblačila in drugi neprehranski izdelki

STANDARD 37: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva dovolj oblačil.

Kazalnik 37.1: Otrokom brez spremstva se oblačila zagotovijo v najkrajšem možnem času.

- **Dodatne opombe:** V nekaj urah po dodelitvi nastanitvenega objekta morajo imeti otroci brez spremstva najmanj osnovna (začasna) oblačila, v katerih se lahko prosto premikajo po vseh njim namenjenih dostopnih območjih (notranjih in zunanjih).

Kazalnik 37.2: Otroci brez spremstva imajo spodnjega perila dovolj za en teden, ne da bi ga bilo treba vmes oprati.

- **Dodatne opombe:** Dovolj spodnjega perila za en teden pomeni najmanj osem kompletov.

Kazalnik 37.3: Otroci brez spremstva imajo najmanj minimalno število oblačil.

- **Dodatne opombe:** Za minimalno število oblačil velja najmanj pet vrhnjih oblačil za zgornji del telesa (npr. majica s kratkimi rokavi, srajca, bluza), najmanj tri oblačila za spodnji del telesa (hlače, krilo, kratke hlače), najmanj tri oblačila, kot so jopa ali pulover s kapuco, pulover ali jopič, in dva kompleta oblačil za spanje.

Kazalnik 37.4: Otroci brez spremstva imajo najmanj dva različna para čevljev.

- **Dodatne opombe:** To lahko pomeni par čevljev za notranjo uporabo in par za zunanjo.

Kazalnik 37.5: Če katero izmed oblačil zaradi obrabe ni več uporabno, je vzpostavljen standardni način za zagotavljanje nadomestnih oblačil.

Kazalnik 37.6: Otroci brez spremstva, ki imajo dojenčke ali majhne otroke, imajo oblačil za svoje otroke dovolj za en teden, ne da bi jih bilo treba vmes oprati.

Dobra praksa pri zagotavljanju zadostne količine oblačil

Za dobro prakso velja:

- ✓ izogibanje enakemu videzu vseh otrok brez spremstva (če so oblačila zagotovljena v naravi), saj se s tem preprečuje stigmatizacija;
- ✓ vzpostavitev skladišča za donacije v sodelovanju s (humanitarnimi) nevladnimi organizacijami za zbiranje in razdeljevanje oblačil iz druge roke;
- ✓ otrokom brez spremstva omogočiti, da si v okviru učenja gospodarnosti sami kupujejo oblačila.

⁽²⁷⁾ Prim. Svetovna zdravstvena organizacija, *How much water is needed in emergencies?* (Koliko vode potrebujemo v izrednih razmerah?), 2013.

STANDARD 38: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva ustrezna oblačila.

Kazalnik 38.1: Oblačila se otrokom brez spremstva razumno prilagajajo po velikosti.

- **Dodatne opombe:** To pomeni tudi, da mora biti vzpostavljen standardiziran način, s katerim otroci brez spremstva prejema nova oblačila, ko stara prerastejo.

Kazalnik 38.2: Oblačila so v razumno dobrem stanju in ustrezna glede na prevladujoči standard v družbi gostiteljici in otrokovo ozadje.

- **Dodatne opombe:** Ni nujno, da so oblačila (razen spodnjega perila) nova, vendar morajo biti v dobrem stanju.

Kazalnik 38.3: Na voljo so ustrezna sezonska oblačila.

- **Dodatne opombe:** To pomeni na primer, da morajo imeti otroci brez spremstva zimski plašč ali jakno, rokavice, zimsko kapo, kapo, zimski šal in zimske čevlje, če je to potrebno.

Kazalnik 38.4: Zagotovljenih je dovolj oblačil, potrebnih za udeležbo na šolskih izletih in obšolskih dejavnostih.

Dobra praksa pri zagotavljanju ustreznih oblačil

Za dobro prakso velja:

- ✓ dekletom na zahtevo ponuditi vsaj eno dodatno ruto kot del kompleta oblačila.

STANDARD 39: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva dostop do zadostnih in ustreznih izdelkov za osebno higieno.

Kazalnik 39.1: Sestavljen je seznam z vrstami in količinami izdelkov za osebno higieno, do katerih so upravičeni otroci glede na starost in spol.

- **Dodatne opombe:** Otroci brez spremstva so s seznamom jasno seznanjeni.

Kazalnik 39.2: Otroci imajo na razpolago potrebne izdelke za osebno higieno, ki jih redno prejema v naravi ali v obliki dodatka za dnevne izdatke.

- **Dodatne opombe:** Otroci morajo imeti zaradi osebne čistoče, higiene in preprečevanja nalezljivih bolezni na voljo osnovne izdelke za osebno higieno. Ti vključujejo na primer: zobno ščetko, zobno pasto, toaletni papir, milo, šampon, brivnik ali peno za britje in higienske vložke. Otrokom, ki imajo dojenčke, je treba priskrbeti tudi plenice in druge higienske izdelke, potrebne za nego dojenčkov.

STANDARD 40: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva dostop do drugih poglavitnih prehranskih izdelkov.

Kazalnik 40.1: Zagotovljenih je dovolj posteljnega perila in brisač.

- **Dodatne opombe:** Če so za pranje svoje posteljnine odgovorni otroci brez spremstva sami, morajo imeti vsaj dva kompleta.

Kazalnik 40.2: Če so za pranje svojih oblačil odgovorni otroci brez spremstva sami, jim je na voljo prašek za perilo.

Kazalnik 40.3: Za otroke brez spremstva s posebnimi potrebami glede sprejema so vzpostavljene posebne ureditve.

- **Dodatne opombe:** Telesno prizadetim otrokom brez spremstva ali otrokom, ki okrevajo po poškodbi ali zdravljenju, se na primer zagotovijo bergle, invalidski voziček ali druga medicinska oprema, če je ne morejo dobiti drugje (od drugih organov, kot so organi javnega zdravstva). Otroci brez spremstva, ki potrebujejo korekcijo vida, morajo imeti dostop do očal ali kontaktnih leč. Otroci brez spremstva, ki imajo dojenčke, morajo imeti dostop do uporabnega otroškega vozička. Majhni otroci morajo imeti dostop do igrac v dobrem stanju in prilagojenih njihovi starosti.

Dobra praksa pri zagotavljanju dostopa do drugih poglavitnih prehranskih izdelkov

Za dobro prakso velja:

- ✓ starejšim otrokom zagotoviti dostop do kompleta za likanje in sušilnika za lase, kadar je to potrebno.

STANDARD 41: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva, ki so vpisani v šolo ali se šolajo s pomočjo drugih izobraževalnih ureditev, ustrezna oblačila in šolske potrebščine, da lahko v celoti sodelujejo pri vseh izobraževalnih dejavnostih.

Kazalnik 41.1: Otroci brez spremstva, ki obiskujejo šolo ali se šolajo s pomočjo drugih izobraževalnih ureditev, imajo ustrezna oblačila za šolske dejavnosti.

- **Dodatne opombe:** K temu spadajo šolska uniforma, če je obvezna, ter športna oblačila in obutev.

Kazalnik 41.2: Otroci brez spremstva, ki obiskujejo šolo ali se šolajo s pomočjo drugih izobraževalnih ureditev, brezplačno dobijo šolsko torbo (nahrbtnik ali drugačno torbo) in vse šolske potrebščine, ki jih zahteva šola.

- **Dodatne opombe:** Poleg učbenikov in drugih potrebščin, ki so potrebni pri običajnem učnem načrtu, šolske potrebščine lahko pomenijo tudi potrebne predmete za poklicno usposabljanje.

Kazalnik 41.3: Zagotovljenih je dovolj oblačil, potrebnih za udeležbo na šolskih izletih in obšolskih dejavnostih.

8.3 Dodatek za dnevne izdatke

STANDARD 42: Zagotoviti ustrezen dodatek za dnevne izdatke.

Kazalnik 42.1: Obseg dodatka za dnevne izdatke je jasno opredeljen.

Kazalnik 42.2: Metoda za izračun dodatka za dnevne izdatke je jasno določena.

- **Dodatne opombe:** „Določena“ pomeni, da so opisani elementi, ki se upoštevajo pri opredelitvi višine dodatka za dnevne izdatke, in dejavniki, ki se upoštevajo pri presojanju zneska za vsak element.

Kazalnik 42.3: Prosto razpolaganje z dodatkom za dnevne izdatke (žepnino).

- **Dodatne opombe:** Dodatek za dnevne izdatke, s katerim otroci prosto razpolagajo, ni mogoče zagotoviti v naravi. Dejanski znesek se določi glede na nacionalni okvir. Pri tem je treba poleg osnovnih upoštevati tudi dodatne potrebe, kot so izdelki ali storitve po posameznikovi izbiri (npr. kulturne dejavnosti, priboljški, igre, obiskovanje lokalov).
- Način zagotavljanja denarja otrokom brez spremstva se oceni za vsak primer posebej, z upoštevanjem potrebe otrok brez spremstva po nadzoru in pomoči pri porabi ali varčevanju žepnine (prim. poglavje 4 Vsakodnevna oskrba).

Kazalnik 42.4: Znesek dodatka za dnevne izdatke zajema tudi najmanj naslednje izdatke, če ti niso zagotovljeni v naravi: za komunikacijo in informacije, šolske potrebščine, osebno higieno in telesno nego, priložne dejavnosti in prevozne stroške, povezane z zdravstvenimi obiski in dostopom do zdravil, azilnim postopkom in pravno pomočjo ter izobraževanjem otrok, ki so vpisani v šolo ali se šolajo s pomočjo drugih izobraževalnih ureditev.

- **Dodatne opombe:** Kar zadeva zagotavljanje šolskih potrebščin ter osebne higiene in telesne nege v naravi, prim. standarda 39 in 41 ter poglavje 6 Zdravstveno varstvo, standard 29.

Kazalnik 42.5: Dodatek za dnevne izdatke se zagotavlja redno in najmanj enkrat na mesec.

- **Dodatne opombe:** Rednost dodatka je treba določiti glede na namen (če je opredeljen), znesek in izbrano obliko dodatka. Vedno je treba ravnati pregledno.

Dobra praksa pri zagotavljanju dodatka za dnevne izdatke

Za dobro prakso velja:

- ✓ upoštevanje osebnega položaja otrok brez spremstva (npr. starost ali sestava družine) pri izračunu višine zagotovljenega dodatka za dnevne izdatke;
- ✓ zagotavljanje dodatka za dnevne izdatke pred obdobjem, kateremu je namenjen;
- ✓ zagotavljanje dodatka za dnevne izdatke v višini, ki se zagotavlja otrokom v običajnih storitvah;
- ✓ zagotavljanje dodatka za dnevne izdatke na kartici, da ni potrebe po večji količini gotovine.

9. Nastanitev

Uvodne opombe

To poglavje je sestavljeno iz podpoglavij, ki zajemajo naslednje vidike nastanitve:

- kraj,
- infrastruktura nastanitvenih objektov,
- varnost nastanitvenih objektov,
- skupni prostori,
- sanitarno-higienski pogoji,
- vzdrževanje,
- komunikacijska oprema in storitve.

Vsako podpoglavje zajema poglavitne vidike nastanitvenih objektov, ki se medsebojno dopolnjujejo.

Države EU+ same izbirajo med različnimi vrstami nastanitve za otroke brez spremstva, pri čemer morajo upoštevati njihove posebne potrebe glede sprejema. Različne ureditve segajo od nastanitvenih centrov do alternativnih ureditev, vključno s skrbništvom, zasebnimi hišami, stanovanji ali drugimi prostori, prilagojenimi nastanitvi otrok ⁽²⁸⁾.

Države EU+ v praksi uporabljajo različne vrste nastanitve, odvisno od faze azilnega postopka, vključno z na primer tranzitnimi centri, centri za prvi sprejem ali posebnimi objekti za prosilce za mednarodno zaščito v dublinskem postopku. Funkcionalnost prostorov se posledično lahko razlikuje glede na predvideno trajanje bivanja prosilcev za mednarodno zaščito, ki bodo v njih bivali. Zato je veljavnost nekaterih standardov in kazalnikov v tem poglavju lahko odvisna od izbrane vrste nastanitve in njenega namena (npr. dolgoročno ali kratkoročno bivanje otrok brez spremstva). Če standard velja le za posamezno vrsto nastanitve, je to navedeno.

Pravna podlaga – nastanitev
• Člen 17 DPS: splošna pravila o pogojih za sprejem in zdravstvenem varstvu   • Člen 18(1) DPS: modalitete materialnih pogojev za sprejem

9.1 Kraj

Uvodne opombe

Standardi in kazalniki v tem podpoglavju se nanašajo na kraj objekta glede na okolico. Kraj nastanitve močno vpliva na druge vidike sistema za sprejem, vključno z dostopnostjo ustreznih storitev (npr. izobraževalne storitve, zdravstvene storitve, pravna pomoč ali storitve, povezane z različnimi stopnjami azilnega postopka), še večji vpliv pa ima na priložnosti in možnosti za vključevanje. Standardi in kazalniki v tem podpoglavju so zato tesno povezani s tistimi v naslednjih podpoglavjih. To pomeni, da je treba pri izbiri kraja nastanitve v celoti upoštevati še druge vidike pogojev za sprejem, obravnavane v drugih podpoglavjih tega dokumenta.

Ob tem velja, da bi bile opredelitve nekaterih kazalnikov v tem podpoglavju (npr. na podlagi ocene zrelosti: kaj pomenijo „razdalja, ki je razumna in jo je mogoče prehoditi“, „primerno trajanje vožnje“ ali „rednost organiziranega prevoza“) odvisne od vrste storitve, do katere se dostopa, in od tega, kako pogosto otroci potrebujejo dostop do storitve. Na primer za otroke brez spremstva, ki potrebujejo dostop do šole, mora biti dostop omogočen vsak dan, pot do šole pa kratka. Ob tem bi lahko bilo trajanje potovanja, s katerim se prosilcu za mednarodno zaščito olajša udeležba na osebem razgovoru, daljše, zlasti če prevoz zagotovi odgovorni organ.

Na splošno velja, da morajo biti nastanitveni objekti na območjih, ki so namenjena stanovanjski rabi.

⁽²⁸⁾ Prim. Evropska mreža skrbniških institucij (ENGI), [Alternative Family Care](#) (Alternativne družinske oskrbe, ALFACA).

Standardi in kazalniki

STANDARD 43: Zagotoviti učinkovit geografski dostop do ustreznih storitev, kot so javne službe, šola, zdravstveno varstvo, socialna in pravna pomoč, trgovina za vsakodnevne potrebe, pralnica in prostočasne dejavnosti.

Kazalnik 43.1: Za otroke brez spremstva s posebnimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve.

- **Dodatne opombe:** Na primer: od otrok brez spremstva z močno zmanjšano gibljivostjo se ne sme pričakovati, da bodo do zadevnih storitev prišli peš. Treba je upoštevati tudi starost in zrelost otrok brez spremstva. V takih primerih je treba poskrbeti za drugačno ureditev.

Nadomestni kazalniki za zagotavljanje geografske dostopnosti:

Kazalnik 43.1 (a): Ustrezne storitve so dostopne v nastanitvenem objektu; **ALI**

Kazalnik 43.1 (b): Razdalja med objektom in ustreznimi storitvami je razumna in jo je mogoče prehoditi, razpoložljiva infrastruktura pa je varna za hojo.

- **Dodatne opombe:** Ta kazalnik je treba razviti ob upoštevanju največje posamezne razdalje glede na nacionalni okvir in okolje, na primer, ali je na voljo pešpot, ali je okolica hribovita itd. Največja razdalja je na primer 3 km do javnih služb na splošno ter 2 km do objektov zdravstvenega varstva in šole. **ALI**

Kazalnik 43.1 (c): Dostop do ustreznih storitev je mogoč z javnim prevozom, čas vožnje pa je razumen.

- **Dodatne opombe:** Razumnost trajanja potovanja se prouči glede na vrsto storitve, do katere se dostopa, in glede na to, kako pogosto otroci brez spremstva potrebujejo dostop do storitve (npr. čas, ki ga otroci brez spremstva potrebujejo za pot do šole z javnim prevozom, in čas, ki ga potrebujejo za pot na osebni razgovor). Poleg tega je treba upoštevati rednost javnega prevoza, ki otrokom brez spremstva s povratno vožnjo omogoča učinkovit dostop do storitve. Dostopnost z javnim prevozom se šteje k prevoznim stroškom, ki se povrnejo, ali brezplačnemu prevozu, če je prevoz potreben vsaj za zdravstveno varstvo in dostop do zdravil, azilni postopek in pravno pomoč ter izobraževanje otrok brez spremstva, vpisanih v šolo in poklicno usposabljanje.

ALI

Kazalnik 43.1 (d): Dostop do ustreznih storitev je mogoč z organiziranim prevozom, ki ga zagotovijo države EU+.

- **Dodatne opombe:** Zagotavljanje prevoza je treba razjasniti, tako da se opredeli rednost prevoza, ki ga zagotavljajo države EU+.

Dobra praksa pri opredeljevanju kraja nastanitve

Za dobro prakso velja:

- ✓ določitev kraja nastanitve za dolgoročno nastanitev otrok brez spremstva, da bi omogočili stike med njimi in lokalnimi prebivalci ter s tem preprečili osamitev in na dolgi rok tudi olajšali vključevanje;
- ✓ omejitev vožnje z javnim prevozom (v eno smer) na največ 45 minut za dostop do šole ali poklicnega usposabljanja;
- ✓ vključitev lokalnih prebivalcev v opredelitev kraja nastanitve.

9.2 Infrastruktura

Uvodne opombe

Za standarde in kazalnike v tem podglavju veljajo naslednje opredelitve pojmov:

- „spalnica (soba)“: ločena soba s štirimi stenami, vrati, ki jih je mogoče zapreti, oknom, ki ga je mogoče odpreti, in stropom. V nastanitvenih centrih ali skupnih nastanitvenih objektih morajo biti spalnice take sobe, ki se lahko zaklenejo in so dostopne osebju;
- „družinski člani“ so opredeljeni v skladu s členom 2(c) DPS.

Standardi in kazalniki

STANDARD 44: V spalnici v skupnem nastanitvenem objektu zagotoviti dovolj prostora.

Kazalnik 44.1: Otroci brez spremstva imajo najmanj 4 m² prostora na osebo.

- **Dodatne opombe:** Ta kazalnik je mogoče dodatno razjasniti glede na to, ali so v sobi nastanjeni otroci brez spremstva, ki niso v sorodu ali družinski člani. Upošteva se lahko tudi starost, npr. pri nastanitvi matere z majhnimi otroki. Sklicevati se je mogoče na nacionalno zakonodajo, ki opredeljuje najmanjši bivalni prostor na osebo, če je ta določen.

Kazalnik 44.2: Zagotovljenega je najmanj 4 m² na osebo, najnižja višina prostora pa je 2,10 m.

Kazalnik 44.3: V spalnici je dovolj prostora za posteljo in omaro.

STANDARD 45: Zagotoviti spoštovanje zasebnosti otrok v skupnih nastanitvenih objektih.

Kazalnik 45.1: V eni spalnici so nastanjeni največ štirje otroci.

Kazalnik 45.2: Za samske otroke brez spremstva moškega in ženskega spola so na voljo ločene spalnice, do katerih otroci nasprotnega spola nimajo dostopa.

Kazalnik 45.3: Omejitev dostopa je treba zagotoviti z objekti, ločenimi od objektov za odrasle.

- **Dodatne opombe:** Odrasli lahko obiščejo nastanjene otroke brez spremstva v času obiskov, pri čemer se je treba za obisk naprej dogovoriti z osebjem in zadevnimi otroki brez spremstva.

Kazalnik 45.4: Otrokom brez spremstva je po potrebi na voljo soba (v objektu ali zunaj njega), ki zagotavlja zasebnost za sestanke z zastopniki, z osebami, ki jim nudijo pravno pomoč, socialnimi delavci ali drugimi ustreznimi akterji.

Dobra praksa na področju zasebnosti otrok brez spremstva

Za dobro prakso velja:

- ✓ zagotoviti širino prehoda med posteljami najmanj 90 cm, da imajo otroci več zasebnosti;
- ✓ otrokom priskrbeti osebni ključ za spalnico. S tem se poveča varnost otrok, pri katerih obstaja večje tveganje za NPS, brez poseganja v varnostne vidike objekta za sprejem.

STANDARD 46: Zagotoviti, da je nastanitveni objekt ustrezno opremljen.

Kazalnik 46.1: Pohištvo v vsaki spalnici vključuje najmanj:

46.1.1: eno samostojno posteljo **IN**

46.1.2: po eno pisalno mizo in stol na osebo v spalnici ali v skupnih prostorih **IN**

46.1.3: po eno omaro, ki jo je mogoče zakleniti, na otroka, ki je dovolj velika, da v njej hrani osebne stvari (na primer oblačila, denar in dokumente).

Kazalnik 46.2: V skupnih spalnicah je omaro mogoče zakleniti.

Kazalnik 46.3: Skupni/bivalni prostori morajo biti opremljeni v domačem vzdušju in otrokom prijazno, vključno z zadostnim številom miz, stolov, kavčev in naslanjačev. Na voljo mora biti skupna dnevna soba.

Kazalnik 46.4: V objektih, kjer se od otrok brez spremstva pričakuje, da si kuhajo sami, so v kuhinji na voljo in dostopni:

46.4.1: ustrezen prostor v hladilniku na osebo **IN**

46.4.2: ustrezen prostor na policah na osebo **IN**

46.4.3: minimalen dostop do štedilnika na osebo **IN**

46.4.4: minimalno število posod, skodelic, kuhinjskih pripomočkov in pribora na osebo.

- **Dodatne opombe:** Ustreznost prostora v hladilniku se lahko dodatno razjasni, tako da se opredeli, koliko litrov ali polic ima na voljo vsaka oseba.

Kazalnik 46.5: V objektih, kjer so zagotovljene gostinske storitve, je treba otrokom brez spremstva omogočiti dostop do nadzorovanega usposabljanja priprave hrane, v kuhinji pa mora biti na voljo in dostopno naslednje:

46.5.1: zadostna kapaciteta hladilnika, pečice/štedilnika in polic **IN**

46.5.2: zadostno število posod, skodelic, kuhinjskih pripomočkov in pribora.

STANDARD 47: V nastanitvenem objektu zagotoviti zadostno, primerno in delujočo sanitarno infrastrukturo.

Kazalnik 47.1: Vsi otroci morajo imeti varen in učinkovit dostop do prhe/kadi, umivalnika s toplo in hladno vodo ter delujočega stranišča, ki ga je mogoče zakleniti, osebje pa ga od zunaj lahko odpre.

Kazalnik 47.2: Na osem otrok je stalno dostopno najmanj eno delujoče stranišče, ki ga je mogoče zakleniti.

Kazalnik 47.3: Na osem otrok je na voljo najmanj ena delujoča prha ali kad s toplo in mrzlo vodo.

- **Dodatne opombe:** Število otrok na prho je mogoče prilagoditi, če je prha/kad dostopna dlje časa.

Kazalnik 47.4: Na deset otrok je stalno dostopen najmanj en delujoč umivalnik s toplo in hladno vodo.

Kazalnik 47.5: Če je v kopalnici več prh, so te vizualno ločene med sabo.

Kazalnik 47.6: Razen v majhnih nastanitvenih objektih so na voljo ločena stranišča, umivalniki in prhe za oba spola, ki se vidno in razumljivo označijo.

- **Dodatne opombe:** Izjeme so lahko stanovanja, garsonjere in drugi nastanitveni objekti za manj kot osem oseb.

Kazalnik 47.7: Urejen je varen dostop otrok do sanitarij, vedno pa se spoštuje tudi intimnost otrok brez spremstva.

Kazalnik 47.8: Prostori so urejeni tako, da oblačila in brisače ostanejo suhi, ko so otroci brez spremstva pod prho.

Kazalnik 47.9: Za otroke brez spremstva s posebnimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve.

- **Dodatne opombe:** Otrokom brez spremstva, ki so tudi sami starši in skrbijo za dojenčke in majhne otroke, mora biti na voljo neomejen dostop do sanitarnih prostorov.

Dobra praksa na področju sanitarne infrastrukture

Za dobro prakso velja:

- ✓ stranišče je v isti stavbi kot spalnica in skupni prostori ter ni zunaj;
- ✓ vsako prho je mogoče zakleniti, dostop do nje pa ni časovno omejen;
- ✓ spoštuje se varnost otrok, tako da so sanitarije v bližini ali na varni razdalji, z dobro osvetljeno dostopno potjo.

STANDARD 48: Zagotoviti, da je nastanitveni objekt v skladu z nacionalnimi in lokalnimi predpisi.

Kazalnik 48.1: Nastanitveni objekt je zgrajen v skladu z veljavnimi lokalnimi in nacionalnimi predpisi.

Kazalnik 48.2: Nastanitveni objekt se vzdržuje in upravlja v skladu z ustreznimi lokalnimi in nacionalnimi predpisi ob upoštevanju vseh morebitnih nevarnosti.

- **Dodatne opombe:** Primeri za vrednotenje napredka pri doseganju ustreznih standardov v nastanitvenem centru: načrt za evakuacijo nastanitvenega centra je vedno izobešen na vidnem mestu, na evakuacijskih poteh ni ovir in gasilni aparati so dostopni.

Kazalnik 48.3: V spalnice in skupne/dnevne prostore nastanitvenega objekta pride dovolj naravne svetlobe in svežega zraka, na voljo pa so tudi zavesa in/ali rolete za zatemnitev prostora po potrebi.

Kazalnik 48.4: V vseh prostorih nastanitvenega objekta deluje sistem za ustrezno uravnavanje temperature.

- **Dodatne opombe:** Ustrezni temperaturni razpon se določi glede na podnebne razmere v kraju nastanitve in splošne standarde, ki se uporabljajo za državljanje. Najnižja notranja temperatura pozimi je 18 stopinj, najvišja notranja temperatura poleti pa 28 stopinj.

Kazalnik 48.5: Spalnice in skupni prostori so zaščiteni pred čezmernim okoljskim hrupom.

- **Dodatne opombe:** Okoljski hrup povzročajo na primer stroji, letala, vlaki itd.

STANDARD 49: Zagotoviti, da sta notranja in zunanja infrastruktura objektov, namenjenih za nastanitev otrok brez spremstva z zmanjšano gibljivostjo, prilagojeni njihovim potrebam.

Nadomestni kazalniki za zagotavljanje prilagojenosti notranje in zunanje infrastrukture posebnim potrebam:

Kazalnik 49.1: Za nastanitveni objekt velja, da:

49.1 (a): je v pritličju **ALI**

49.1 (b): ima dvigalo, prilagojeno osebam z zmanjšano gibljivostjo; **ALI**

49.1 (c): nima več kot največjega določenega števila stopnic glede na stopnjo zmanjšane gibljivosti.

Kazalnik 49.2: Zunanji dostopi, npr. poti ali dovozi, so po trdni in ravni površini.

Kazalnik 49.3: Vhod je zasnovan tako, da omogoča dostop otrok brez spremstva z zmanjšano gibljivostjo.

Kazalnik 49.4: Vrata in prehodi v nastanitvenem objektu so dovolj široki za uporabnike invalidskih vozičkov.

Kazalnik 49.5: V sobah in prostorih, ki jih uporabljajo otroci brez spremstva z zmanjšano mobilnostjo, so oprijemala za podporo.

Kazalnik 49.6: Na voljo je prilagojena sanitarna infrastruktura, vključno z na primer prhami brez kadi za invalide, oprijemali, umivalniki in stranišči na primerni višini za uporabnike invalidskih vozičkov ter površinami kopalnic in stranišč, primernimi za invalidske vozičke.

9.3 Varnost

Uvodne opombe

Ustrezna varnost nastanitvenega objekta in njegovih prostorov: pohištvo in opremo je treba zagotoviti v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo in predpisi ter splošnim ciljem, da bi vzpostavili varno bivalno okolje tako za otroke brez spremstva kot za osebe, ki dela v nastanitvenih objektih.

Standardi in kazalniki

STANDARD 50: Zagotoviti ustrezne varnostne ukrepe.

Kazalnik 50.1: Redno se izvaja ocena tveganja nastanitvenih objektov in prostorov, pri kateri se upoštevajo zunanji in notranji dejavniki.

- **Dodatne opombe:** Dejavniki, ki jih je treba upoštevati pri oceni tveganja, vključujejo varnostna vprašanja, na katera opozorijo otroci brez spremstva, stanje in kraj nastanitvenega objekta, odnos lokalnih prebivalcev, število ljudi, ki bodo nastanjeni v objektu, državljansko strukturo prebivalcev nastanitvenega objekta, starost in spol, družinski status otrok, nastanjene otroke brez spremstva s posebnimi potrebami in pretekle dogodke.

Kazalnik 50.2: Na podlagi rezultatov ocene tveganja se sprejmejo ustrezni varnostni ukrepi.

- **Dodatne opombe:** Ti ukrepi bi lahko vključevali na primer postavitev ograje okoli nastanitvenega objekta za lažji nadzor nad dostopom, ustrezno razsvetljavo zunanjih območij objekta, omejitev javnega dostopa, če je to potrebno zaradi varnosti otrok, ter vključitev vidikov varnosti v hišni red.
- Otroke brez spremstva je za primer požara treba naučiti uporabljati požarne odeje in gasilne aparate.

Kazalnik 50.3: Dostop do prostorov je nadzorovan.

- **Dodatne opombe:** Če so prostori nadzorovani z video sistemom za nadzor, sistem nadzoruje samo območje prihodov in skupne prostore. Otroke brez spremstva je treba seznaniti z obstojem in namenom nadzora.

Kazalnik 50.4: Za protipožarno varnost objekta je poskrbljeno v skladu z nacionalno zakonodajo.

- **Dodatne opombe:** Vzpostavljen je objektu prilagojen reševalni načrt, ki na primer določa redne požarne vaje, število in mesto detektorjev dima ter gasilnih aparatov.

Kazalnik 50.5: Varnostna vprašanja (npr. kraja, nasilje, grožnje, sovražnost zunanje skupnosti) je mogoče varno prijaviti odgovornemu osebju.

- **Dodatne opombe:** Otroke brez spremstva je treba seznaniti z linijo poročanja v primeru dogodkov na področju varnosti.

Kazalnik 50.6: Številke za klic v sili so izobešene na vidnem mestu, na voljo je tudi telefon.

- **Dodatne opombe:** Telefonska številka objekta (stalno na voljo) je prikazana na vidnem mestu in si jo otroci brez spremstva lahko shranijo v telefon ali si jo zabeležijo, tako da se v primeru potrebe vedno lahko na nekoga obrnejo.

Kazalnik 50.7: Varnostni ukrepi zajemajo tudi odkrivanje in preprečevanje spolnega nasilja in NPS.

- **Dodatne opombe:** Primeri takšnih ukrepov so ustrezna osvetlitev območij, omejevanje potrebe otrok brez spremstva po hoji skozi osamljena območja ali do njih, omejevanje dostopa odraslim, ključavnice na vratih ipd.

Kazalnik 50.8: Za otroke brez spremstva s posebnimi potrebami so na voljo posebne ureditve.

- **Dodatne opombe:** Sprejeti je treba posebne ukrepe za zagotavljanje varnosti vseh otrok, zlasti tistih s posebnimi potrebami, povezanimi z njihovo starostjo, družinskim statusom, spolom, spolno identiteto ali spolno usmerjenostjo, telesnimi in duševnimi težavami. Zagotoviti je treba tudi posebne varnostne ureditve za žrtve trgovine z ljudmi, spolnega nasilja in NPS, mučenja ali drugih oblik psihološkega in fizičnega nasilja (prim. poglavje 3 Dodelitev, standard 15 (Ponovna) dodelitev otrok zaradi njihovih posebnih potreb).

Kazalnik 50.9: Zagotovljen je zaščiten prostor brez nevarnosti, kjer se otroci brez spremstva lahko igrajo.

Dobra praksa na področju varnostnih ukrepov

Za dobro prakso velja:

- ✓ razpoložljivost prostorov, kjer lahko posamezne skupine zasebno izrazijo skrb glede varnosti, da bi spodbudili prijavljanje nasilja;
- ✓ uporaba sistema za dokumentiranje ali evidentiranje dogodkov na področju varnosti.

9.4 Skupni prostori

Uvodne opombe

V okviru teh smernic pojem „skupni prostori“ pomeni prostor, kjer otroci brez spremstva jedo in preživljajo prosti čas. Velikost, ureditev in funkcionalnost skupnega prostora so odvisne od vrste objekta, v katerem so otroci brez spremstva nastanjeni. Skupni prostori za otroke brez spremstva morajo biti opremljeni otrokom prijazno. To vključuje tudi udobne sedeže (kavče in naslanjače), ki morajo biti ognjevarni. Splošna okrasitev na primer zajema preproge, blazine, lončnice in zavese. Skupni prostori lahko torej pomenijo eno ali več sob, ki jih lahko uporabljajo otroci brez spremstva.

V večjih nastanitvenih objektih lahko skupni prostori pomenijo več sob, od katerih se vsaka uporablja za več namenov, in sicer za prehranjevanje, prostočasne dejavnosti ali druge skupne dejavnosti (npr. opravljanje domačih nalog, jezikovne tečaje ali informativna srečanja ipd.). Manjši nastanitveni objekti imajo morda le eno večnamensko sobo, ki se lahko v skladu s potrebami in časom uporablja kot jedilnica, dnevna soba ali prostor za učenje ali prostočasne dejavnosti. Možnost otrok brez spremstva, da sodelujejo pri prostočasnih dejavnostih, je namreč pomembno povezana z njihovim duševnim zdravjem. Razpoložljivost prostora za prostočasne dejavnosti ali možnost otrok brez spremstva, da sodelujejo pri skupnih dejavnostih (npr. igranje iger v zaprtih prostorih, opravljanje del, obiskovanje jezikovnih tečajev, skupinskih informativnih srečanj ali športnih dejavnosti), sta pomembni, da otrokom zagotavljata dnevno strukturo, s čimer se zmanjša napetost zaradi predolgega brezdelja.

Standardi in kazalniki

STANDARD 51: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva dovolj prostora za prehranjevanje.

Kazalnik 51.1: Vsi otroci imajo možnost jesti v namenskem prostoru.

- **Dodatne opombe:** Otroci brez spremstva lahko jedo v menzi (v večjem objektu) ali v sobi z mizo in ustreznim številom stolov. Prostor za prehranjevanje ima lahko tudi druge funkcije, vendar mora biti ob določenih urah na voljo za prehranjevanje.

STANDARD 52: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva dovolj prostora za prostočasne in skupinske dejavnosti.

Kazalnik 52.1: V nastanitvenem objektu ali bližnjem javnem prostoru je območje, primerno za prostočasne dejavnosti.

- **Dodatne opombe:** Pri zagotavljanju prostorov za prostočasne dejavnosti v skupnem nastanitvenem objektu (npr. za garderobe) je treba upoštevati spol, starost in kulturno ozadje otrok brez spremstva. Če je mogoče, se določijo različni prostori ali ure za uporabo prostorov, namenjenih prostočasnim dejavnostim.

Kazalnik 52.2: Če skupinske dejavnosti organizira država EU+, je na voljo dovolj primerne prostora, na primer v ločeni sobi.

- **Dodatne opombe:** Pojem „skupinska dejavnost“ pomeni na primer jezikovne tečaje, skupinska informativna srečanja, športne dejavnosti itd.

Kazalnik 52.3: Otrokom brez spremstva je na voljo varen prostor/območje, v katerem se lahko igrajo in sodelujejo pri dejavnostih na prostem v samem nastanitvenem objektu.

Kazalnik 52.4 (a): V razdalji, ki je razumna in jo je mogoče prehoditi, je na voljo določeno minimalno število prostočasnih dejavnosti, hoja do tja pa je varna; **IN**

Kazalnik 52.4 (b): V skupnih objektih je znotraj objekta na voljo minimalno število prostočasnih dejavnosti, primernih za starost otrok; **IN**

Kazalnik 52.4 (c): Z javnim prevozom ali organiziranim prevozom, za katerega poskrbi država EU+, so lahko dostopne dodatne dejavnosti.

Kazalnik 52.5 (a): Otroci brez spremstva, stari do 12 let, imajo *dnevni* dostop do igrišč in igralnic, primernih za njihovo starost; **IN**

Kazalnik 52.5 (b): Otroci brez spremstva, stari od 13 do 17 let, imajo *tedenski* dostop do športnih dejavnosti v zaprtih prostorih in na prostem.

Dobra praksa na področju skupnih prostorov

Za dobro prakso velja:

- ✓ ureditev ločene sobe za učenje ali določenih ur v večnamenskem prostoru, kjer otroci lahko v miru delajo domače naloge.

9.5 Sanitarno-higienski pogoji

Uvodne opombe

Pojem „sanitarno-higienski pogoji“ pomeni postopek čiščenja in odstranjevanja odpadkov, da v prostorih ni umazanije, okužb, bolezni itd. V skladu s tem pojem „čist“ označuje odsotnost škodljivcev, zajedavcev, bacilov in drugih nevarnosti. Higienski standardi, opisani v tem podpoglavju, veljajo za ves nastanitveni objekt, tudi za zasebne in skupne prostore v objektu in zunaj njega (če so). Glede na nacionalni okvir so za pripravo in spremljanje teh standardov morda odgovorni drugi ustrezni organi (npr. sanitarni nadzorni organi).

V večjih objektih „zasebni prostori“ pomenijo le spalnico, vse druge sobe pa spadajo med skupne prostore. Za različne vrste skupnih prostorov, npr. kuhinja, sanitarije in druge sobe, kot so pisarne ali sobe za dejavnosti, veljajo različni higienski standardi. V manjših nastanitvenih objektih pa se tudi kuhinja, kopalnica in druge sobe štejejo za zasebne prostore.

Čeprav so za ohranjanje ustreznih higienskih standardov na splošno odgovorni ustrezni organi države članice, lahko pri tem sodelujejo tudi otroci brez spremstva, odvisno od njihove starosti in stopnje razvoja. V praksi so običajno odgovorni za čiščenje zasebnih prostorov. Poleg tega lahko otroci brez spremstva v izobraževalne namene in z upoštevanjem njihove starosti čistijo tudi druga območja, odvisno od nacionalne zakonodaje ali predpisov. Glede čiščenja mora svetovati in ga nadzorovati osebje. V nekaterih primerih lahko otroci prejmejo plačilo za čiščenje v okviru manjših del, dodeljenih pri skupni nastanitvi. V takih primerih mora čiščenje nadzirati odgovorni organ ali izbrani čistilni servis.

V hišni red je treba zapisati podroben opis odgovornosti v zvezi s čistočo nastanitvenega objekta.

Standardi in kazalniki

STANDARD 53: Zagotoviti vzdrževanje čistoče v zasebnih in skupnih prostorih.

Kazalnik 53.1: V nastanitvenem objektu se upošteva urnik čiščenja.

- **Dodatne opombe:** Za vsak prostor je navedeno, kako pogosto in v skladu s katerim standardom ga je treba očistiti.

Kazalnik 53.2: Čistoča zasebnih in skupnih prostorov nastanitvenega objekta se redno preverja.

- **Dodatne opombe:** Pri preverjanju se spoštujejo potrebe otrok brez spremstva po zasebnosti.

Kazalnik 53.3: Čistoča se preveri, ko se ljudje preselijo v drugo sobo ali drug nastanitveni objekt.

Kazalnik 53.4: Če otroci brez spremstva sodelujejo pri čiščenju (v izobraževalne namene), je pomembno, da člani osebja upoštevajo njihovo starost in stopnjo razvoja ter jim zagotovijo potrebno podporo. Otroci morajo imeti tudi dostop do potrebnih čistilnih izdelkov in pripomočkov ter zaščitne opreme, kot so rokavice in maske.

STANDARD 54: Zagotoviti, da so kuhinja in sanitarije dobro vzdrževane.

Kazalnik 54.1: Čistoča prostorov je v skladu z lokalnimi in nacionalnimi predpisi in standardi.

- **Dodatne opombe:** Ti predpisi se na primer lahko nanašajo na rednost čiščenja, da se ne privabljajo glodavci in škodljivci.

Kazalnik 54.2: Prostori se čistijo najmanj vsakodnevno (v nastanitvenih centrih) ali po potrebi večkrat na dan.

Kazalnik 54.3: Redno se opravlja globinsko čiščenje prostorov.

- **Dodatne opombe:** V nastanitvenih centrih se globinsko čiščenje opravi najmanj štirikrat na leto. Standardi za čistočo kuhinj, ki jih uporabljajo otroci brez spremstva, se razlikujejo od standardov, pričakovanih pri poklicnem kuhanju.

Dobra praksa na področju zagotavljanja čistoče objektov

Za dobro prakso velja:

- ✓ uvedba urnika čiščenja, ki je jasno zapisan in ga otroci lahko preverijo;
- ✓ člani osebja aktivno preverjajo opravljeno čiščenje.

STANDARD 55: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva možnost pranja perila ali da je poskrbljeno za redno pranje.

Kazalnik 55.1: Če je posteljno perilo zagotovljeno v naravi in je za pranje poskrbljeno v nastanitvenem objektu, ga je treba oprati vsaj vsaka dva tedna.

Nadomestni kazalniki:

Kazalnik 55.1 (a): Otroci brez spremstva imajo možnost pranja (vključno z brisačami) vsaj enkrat tedensko, kar lahko storijo sami ali pod potrebnim nadzorom.

- **Dodatne opombe:** Ta kazalnik se lahko razjasni v nacionalnem okviru, tako da se navedeta število pralnih strojev in ustrezna možnost sušenja perila na določeno število oseb. **ALI**

Kazalnik 55.1 (b): Če je na voljo pralnica, mora biti dostopna vsaj petkrat tedensko (vključno z vikendom).

9.6 Vzdrževanje

Uvodne opombe

V tem podpoglavju pojem „vzdrževanje“ pomeni „sklop dejavnosti, ki so potrebne in se izvajajo, da bi nastanitveni objekt čim bolj in čim dlje ohranili v prvotnem stanju“.

Čeprav so za vzdrževanje objekta za sprejem na splošno odgovorni ustrezni organi držav EU+, lahko pri tem prostovoljno sodelujejo tudi otroci brez spremstva, če to dopuščajo nacionalna zakonodaja ali predpisi. Kadar pri tem sodelujejo otroci brez spremstva, se to izvaja v izobraževalne namene in z upoštevanjem starosti otroka brez spremstva, svetovanje in nadzor pa izvaja osebje. V nekaterih primerih lahko otroci prejmejo plačilo za vzdrževanje v okviru manjših del, dodeljenih pri skupni nastanitvi. V takih primerih mora postopek nadzirati odgovorni organ ali izbrano podjetje, ki je odgovorno za vzdrževalna dela.

Standardi in kazalniki

STANDARD 56: Z rednim vzdrževanjem zagotoviti varnost in pravilno delovanje nastanitvenih objektov.

Kazalnik 56.1: Dobro delovanje nastanitvenega objekta ter njegovega pohištva in opreme se redno preverja.

- **Dodatne opombe:** Preverjanje je treba opraviti najmanj enkrat letno. Pri oceni je lahko v pomoč kontrolni seznam.

Kazalnik 56.2: Otroci brez spremstva imajo možnost, da prijavijo potrebno vzdrževanje in popravila.

Kazalnik 56.3: Popravila in menjave, ki so potrebni v nastanitvenem objektu, so opravljeni takoj in so ustrezne kakovosti.

- **Dodatne opombe:** Ne glede na to, da je za vzdrževanje nastanitvenega objekta v končni fazi odgovoren organ za sprejem, lahko otroci brez spremstva prostovoljno in v izobraževalne namene opravljajo določena vzdrževalna dela, pri čemer je treba upoštevati starost otroka, o delu pa mora vedno svetovati in ga nadzorovati osebje. V vsakem primeru splošni nadzor izvaja odgovorni organ.

9.7 Komunikacijska oprema in storitve

Uvodne opombe

Za otroke brez spremstva je komunikacija zelo pomembna v celotnem postopku sprejema. Pojem „komunikacija“ vključuje tako komunikacijo v zvezi s postopkovnim statusom otrok brez spremstva kot zasebno komunikacijo, na primer z družinskimi člani. Poudariti je treba, da lahko ustrezen dostop do komuniciranja prispeva k duševnemu zdravju otrok, saj lahko pomaga preprečiti tesnobo zaradi pomanjkanja stikov z družinskimi člani in prijatelji, ki so ostali v državi izvora ali so na poti, ter zaradi pomanjkljivega dostopa do komuniciranja z zastopnikom, organizacijami, ki zagotavljajo pravno pomoč ali druge ustrezne storitve.

Standardi in kazalniki

STANDARD 57: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva ustrezen dostop do telefona za ohranjanje stika z družino ter klice v zvezi s postopkovnimi, pravnimi, zdravstvenimi in izobraževalnimi vprašanji.

Kazalnik 57.1: Dostop do telefona je mogoč najmanj za klice za ohranjanje stika z družino, stik z zastopnikom ter v zvezi s postopkovnimi, pravnimi, zdravstvenimi ali izobraževalnimi vprašanji.

Kazalnik 57.2: Otroci brez spremstva imajo vsakodnevni dostop do najmanj enega telefona na nastanitveno enoto.

- **Dodatne opombe:** Število telefonov, nameščenih v objektu, je odvisno od števila otrok, ki prebivajo v njem.

Kazalnik 57.3: Otroci brez spremstva lahko klice sprejemajo v zasebnem okolju, tako da drugi otroci brez spremstva ne slišijo pogovora.

STANDARD 58: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva ustrezen dostop do spleta.

Kazalnik 58.1: Otroci brez spremstva imajo vsakodnevni in brezplačen dostop do spleta v samem nastanitvenem objektu zaradi šolanja in stikov z družino.

- **Dodatne opombe:** Dostop do spleta in njegovo trajanje morata biti starosti primerna, ureja pa ju osebje. Dostop do spleta v nastanitvenem objektu se lahko omogoči prek brezžičnega omrežja (Wi-Fi) za otroke brez spremstva z lastnimi komunikacijskimi napravami (npr. s pametnimi telefoni) in z ustreznim številom računalnikov za določeno število oseb.

STANDARD 59: Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva možnost polnjenja komunikacijskih naprav.

Kazalnik 59.1: Za vsakega otroka je za polnjenje elektronskih naprav na voljo in dostopna najmanj ena vtičnica.

- **Dodatne opombe:** Da bi se izognili sporom na polnilni postaji, ima vsak prostor več vtičnic.

Dobra praksa pri omogočanju dostopa do komunikacijske opreme in storitev

Za dobro prakso velja:

- ✓ če imajo otroci brez spremstva možnost brezplačno prekopirati ali natisniti dokumente, pomembne za šolske namene, azilni postopek ali zdravstvena vprašanja;
- ✓ če je mogoč dostop do televizorja s programi v najmanj dveh jezikih, ki sta med otroci brez spremstva v posameznem nastanitvenem objektu najpogostejša.

Priloga – zbirna razpredelnica

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
1. Obveščanje, sodelovanje in zastopanje otrok brez spremstva	1.1 Obveščanje	1. Zagotoviti, da otroci brez spremstva prejmejo ustrezne informacije.	1.1 Informacije je treba priskrbeti v razumnem času, ki ne presega 15 dni po vlogi prošnje za mednarodno zaščito, vsaj o vseh uveljavljenih pravicah in o obveznostih, ki jih morajo izpolnjevati v zvezi s pogoji za sprejem. 1.2 Informacije je treba zagotoviti brezplačno. 1.3 Podane informacije morajo obravnavati vprašanja otroka brez spremstva ali zastopnika. 1.4 Informacije zajemajo vse vidike pogojev za sprejem, ki se nanašajo na otroke brez spremstva, in vsaj na pravico do sprejema, obliko zagotavljanja materialnih pogojev za sprejem (nastanitev, hrana, oblačila in dodatek za vsakodnevne izdatke), dostop do zdravstvenega varstva, izobraževanja, prostoračasnih dejavnosti ter posebne ureditve za prosilce za mednarodno zaščito s posebnimi potrebami, če ustreza. 1.5 Informacije se zagotovijo v skladu s posebnimi potrebami in posameznimi okoliščinami otrok brez spremstva. 1.6 Informacije zajemajo vloge osebja, ki dela z otroki brez spremstva. 1.7 Informacije morajo vključevati razlage obveznosti imenovanja zastopnika, ki bo otrokom brez spremstva pomagal pri postopkovnih vprašanjih in v vsakodnevem življenju. 1.8 Informacije zajemajo glavne vidike postopka za mednarodno zaščito, vključno z dostopom do azilnega postopka, razpoložljivo pravno pomočjo in dostopom do nje, z možnostmi za iskanje družine in ponovno združitev družine, s prostovoljno vrnitvijo ter pritožbenimi postopki, pomembnimi za njihov primer.
		2. Zagotoviti, da otroci brez spremstva razumejo ustrezne informacije.	2.1 Obveščanje poteka na otroku prijazen, starosti primeren in kulturno občutljiv način. 2.2 Obveščanje med postopkom mora potekati sistematično; dokaze o podajanju informacij je treba dokumentirati (kdaj so bile informacije posredovane, kdo jih je posredoval ipd.). 2.3 V objektih za sprejem morajo biti na voljo tolmači in/ali jezikovni posredniki, ki omogočijo komunikacijo z otroki brez spremstva v njihovem domačem jeziku.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
1. Obveščanje, sodelovanje in zastopanje otrok brez spremstva (nadaljevanje)	1.2 Sodelovanje	3. Zagotoviti, da se upoštevajo stališča/mnenja otrok in ukrepanje v skladu z njimi, glede na njihovo starost in zrelost.	3.1 Otroci brez spremstva so deležni varnih in vključujočih priložnosti za izražanje svojih stališč/mnenj ter za upoštevanje stališč v skladu s starostjo in zrelostjo. 3.2 Znotraj objekta za sprejem se za otroke brez spremstva vzpostavi dobro oglaševan, zaupen in dostopen postopek za notranje pritožbe. 3.3 Otroci brez spremstva vsaj enkrat mesečno prejmejo povratne informacije o tem, kako se je obravnaval njihov prispevek in kako je vplival na ukrepanje.
	1.3 Zastopanje	4. Čim prej, in ne pozneje kot 15 delovnih dni po vlogi prošnje za mednarodno zaščito, zagotoviti imenovanje zastopnika in mu omogočiti, da pomaga otrokom brez spremstva z ukrepi, povezanimi z njegovimi pravnimi obveznostmi.	4.1 Zagotoviti, da zastopnik lahko preveri, ali je ureditev nastanitve in oskrbe v ustanovi primerna za otrokov telesni, duševni, duhovni, moralni in družbeni razvoj. 4.2 Zastopniku omogočiti, da poroča o vseh težavah sprejemnemu osebju, ki zagotavlja nastanitev otroka; po potrebi je treba zagotoviti vključenost kulturnih posrednikov in posvetovanje z njimi. 4.3 Zastopniku omogočiti, da otroku posreduje informacije o njegovih pravicah in dolžnostih glede nastanitve in materialne pomoči ter v zvezi s tem otroku po potrebi pomaga pri vlaganju pritožb. 4.4 Zastopniku omogočiti, da preveri, ali je otrok seznanjen z vlogami in odgovornostmi osebja in skrbnikov v nastanitvenih objektih. 4.5 Zastopniku omogočiti, da preveri, ali ima otrok učinkovit dostop do izobraževalnega sistema in ali redno obiskuje pouk. 4.6 Zastopniku omogočiti spodbujanje otrokovega dostopa do prostočasnih dejavnosti, vključno z igro in rekreacijo, primernima za njegovo starost, zrelost in interese.
		5. Zagotoviti, da imajo pravni ali drugi svetovalci, osebe, ki predstavljajo mednarodne in ustrezne NVO, priznane s strani zadevne države EU+, ustrezen dostop do objektov za sprejem in tako lahko pomagajo otrokom brez spremstva.	5.1 Dostop zgoraj naštetih akterjev je omejen le iz razlogov, povezanih z varnostjo objekta in otrok brez spremstva, če s tem ni resno oviran ali onemogočen. 5.2 Zgoraj naštetih akterji se lahko z otroki brez spremstva sestanejo in z njimi govorijo v pogojih, ki zagotavljajo ustrezno zasebnost.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
1. Obveščanje, sodelovanje in zastopanje otrok brez spremstva (nadaljevanje)	1.3 Zastopanje (nadaljevanje)	6. Zagotoviti, da je vzpostavljen postopek, ki čim prej po prihodu in identifikaciji omogoča začetek iskanja družinskih članov otroka brez spremstva, po potrebi s pomočjo mednarodnih ali drugih ustreznih organizacij, in hkrati ščiti največjo korist otroka.	6.1 Organi za sprejem in/ali drugo odgovorno osebo in zastopnik sprožijo ali začnejo iskanje družine na podlagi informacij, ki so jih prejeli od otroka, in v skladu z največjo koristjo otroka brez spremstva.
2. Posebne potrebe in tveganja za varnost	2.1 Posebne potrebe	7. Zagotoviti, da je vzpostavljen začetni postopek za prepoznavanje in oceno posebnih potreb otrok brez spremstva.	7.1 Sprejet je standardizirani mehanizem/postopek za sistematično prepoznavanje in oceno posebnih potreb otrok brez spremstva. 7.2 Mehanizem jasno določa, kdo je odgovoren za prepoznavanje in oceno posebnih potreb. 7.3 Mehanizem jasno določa, kako se prepoznavanje in ocena evidentirata ter sporočita otroku brez spremstva in ustreznim akterjem.
		8. Zagotoviti, da se mehanizem/postopek za prepoznavanje in oceno posebnih potreb učinkovito uporabi čim prej po prihodu.	8.1 Dodeljeni so zadostni viri za sistematično prepoznavanje in oceno posebnih potreb vsakega otroka brez spremstva. 8.2 Začetno prepoznavanje in ocena očitnih ranljivosti za dodelitev posebnih potreb se opravi prvi dan po prihodu na začetku sprejema ali najpozneje v 24 urah. 8.3 Posebne potrebe, ki se pokažejo v poznejši fazi, so ustrezno prepoznane in ocenjene, obravnavane in dokumentirane. 8.4 Po potrebi pri ocenjevanju posebnih potreb sodelujejo specializirani strokovnjaki. 8.5 Med organom za sprejem in organom za presojo so v okviru meja zaupnosti vzpostavljene in se uporabljajo komunikacijske poti, organa med seboj tudi sodelujeta. 8.6 Prepoznavanje in ocenjevanje posebnih potreb potekata brez poseganja v proučevanje prošnje otroka brez spremstva za mednarodno zaščito.
		9. Zagotoviti pravočasno obravnavo prepoznanih posebnih potreb.	9.1 V odziv na prepoznane in ocenjene posebne potrebe so sprejeti ustrezni ukrepi. Nujnost odziva je odvisna od prepoznane potrebe. 9.2 Kadar so bile prepoznane posebne potrebe, je vzpostavljen mehanizem za njihovo redno spremljanje.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
2. Posebne potrebe in tveganja za varnost (nadaljevanje)	2.2 Tveganja za varnost	10. Zagotoviti, da osebe, ki dela z otroki brez spremstva v objektu za sprejem, zgodaj prepozna tveganja za varnost in za dobro počutje otroka.	10.1 Vzpostavljeno je standardno ocenjevanje tveganja za prepoznavanje tveganj v bližini otrok brez spremstva. 10.2 Tveganja za varnost otrok brez spremstva se ocenijo v prvem tednu po prihodu, nato pa redno vsaj vsakih šest mesecev. 10.3 Tveganja za varnost se ocenjujejo sistematično. 10.4 O izidu ocene tveganja se razpravlja v multidisciplinarnem okviru.
		11. Osebe za sprejem otroka zagotovi zmanjšanje tveganj za varnost na najnižjo mogočo stopnjo.	11.1 V enem tednu po prihodu je na podlagi ocene tveganja poskrbljeno za potrebno oskrbo in primeren objekt za sprejem. 11.2 Organi za sprejem v akutno nevarnih razmerah ukrepajo takoj in tako nevarno situacijo odpravijo. 11.3 Objekti za sprejem imajo instrument za obveščanje in zagotavljajo sistematično poročanje o pogrešanih otrocih brez spremstva in takojšen odziv na to.
		12. Zagotoviti, da se otroci brez spremstva seznanijo s temo radikalizacije in da osebe posreduje signale, povezane z (morebitno) radikalizacijo otrok brez spremstva, odgovornim organom.	12.1 Osebe, ki dela z otroki brez spremstva, se po potrebi z njimi pogovori o radikalizaciji. 12.2 Objekti za sprejem imajo vzpostavljen instrument za obveščanje za poročanje o signalih radikalizacije odgovornim osebam in organom.
3. Dodelitev		13. Ob dodelitvi otrok brez spremstva se upoštevajo posebni in objektivni razlogi (npr. starost, zrelost in posebne potrebe), povezani s posameznim položajem otroka brez spremstva, posebna oskrba, ki jo ponuja objekt za sprejem, ter vrsta objekta in možnosti neinstitucionalnih oblik oskrbe.	13.1 Vzpostavljen je mehanizem za preverjanje, ali obstajajo posebni in nepristranski razlogi za dodelitev posamezne nastanitve.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
3. Dodelitev (nadaljevanje)		14. Zagotoviti spoštovanje enotnosti družine v skladu z načelom največje koristi otroka.	14.1 Otroci brez spremstva, ki so sorojenci (v skladu z opredelitvijo v členu 24(2) DPS), so nameščeni skupaj, če s tem soglašajo. 14.2 Otroke brez spremstva, njihove zakonce in njihove otroke se lahko nastani skupaj, če je to v skladu z največjo koristjo otroka brez spremstva in z ustrezno nacionalno zakonodajo. 14.3 Enotnost družine je treba spoštovati tudi v primeru članov širše družine, če je to mogoče in primerno.
		15. Zagotoviti, da se pri (ponovni) dodelitvi posamezne nastanitve otroku brez spremstva upoštevajo posebne potrebe.	15.1 Posamezna nastanitev se otrokom brez spremstva dodeli na podlagi ocene njihovih posebnih potreb glede sprejema. 15.2 Če je ugotovljeno, da ima otrok brez spremstva posebne potrebe glede sprejema, se ga lahko premesti. 15.3 Premestitve otrok brez spremstva je treba omejiti na čim manjšo možno mero in jih izvajati le, kadar je to v največjo korist otroka, na primer zaradi večjega dostopa do družinskih članov ali izobraževanja. 15.4 Otrokom brez spremstva, ki so dopolnili 18 let, je treba omogočiti bivanje na istem mestu/območju, če je le mogoče. Ob premestitvi otroka brez spremstva, ki dopolni 18 let, v objekt za sprejem za odrasle je treba izvesti potrebne ukrepe. Premestitev je treba skrbno organizirati v sodelovanju z obema objektoma za sprejem in otrokom brez spremstva.
4. Vsakodnevna oskrba		16. Zagotoviti vsakodnevno oskrbo otrokom brez spremstva v nastanitvenem centru (a) ali v individualnem nastanitvenem objektu (b).	16.1 (a) V nastanitvenem centru je 24 ur na dan, 7 dni na teden, prisotno sprejemno osebje (za otroke). 16.1 (b) Sprejemno osebje za otroke je zlasti prisotno, kadar je otrok brez spremstva v nastanitvenem centru, kar pomeni pred poukom in po njem, med vikendi in šolskimi počitnicami. 16.1 (c) Če člani osebja, prisotni ponoči, niso člani sprejemnega osebja za otroke, morajo biti usposobljeni najmanj za zaščito in pravice otrok ter morajo imeti potrebne informacije o posebnem položaju otrok brez spremstva v nastanitvenem centru. 16.1 (d) Prisotnost otroka brez spremstva v nastanitvenem centru se spremlja vsaj enkrat dnevno in se tako zagotovi, da otrok ni pobegnil. ALI 16.2 (a) Kadar otrok brez spremstva živi v individualnem nastanitvenem objektu, ima možnost, da se 24 ur na dan, 7 dni na teden, obrne na sprejemno osebje za otroke. 16.2 (b) Sprejemno osebje za otroke obiskuje otroka brez spremstva, nameščenega v individualnem nastanitvenem objektu, vsaj dvakrat tedensko. 16.2 (c) Prisotnost otroka brez spremstva v individualnem nastanitvenem objektu se spremlja z obiski na domu in se tako zagotovi, da otrok ni pobegnil. 16.3 Otrok brez spremstva je deležen podpore pri vsakodnevem življenju in dejavnostih. 16.4 Otrok brez spremstva je deležen pomoči pri domačih nalogah in mentorstva.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
4. Vsakodnevna oskrba (nadaljevanje)	17. Vsakodnevna oskrba se organizira v skladu s posebno metodo oskrbe otrok brez spremstva.	17.1 Metoda oskrbe otrok brez spremstva je opisana v priročniku, z njo pa je seznanjeno vse sprejemno osebje za otroke, odgovorno za vsakodnevno oskrbo v sprejemnem objektu, in jo uporablja. 17.2 Priročnik vsebuje vsaj opis ciljev vsakodnevne oskrbe in toka pogovora, v sklopu katerega se z otrokom brez spremstva razpravlja o teh ciljih in njihovem izidu ter o otrokovi varnosti, prihodnjih obetih, veščinah in posebnih potrebah. 17.3 Sprejemno osebje za otroke se z zastopnikom in otrokom brez spremstva redno pogovarja o ciljih vsakodnevne oskrbe in njihovem izidu.	
	18. Otroka brez spremstva se pripravlja na samostojnost in poznejše neodvisno življenje.	18.1 Redno se ocenjujejo veščine, povezane s samostojnostjo. 18.2 Otrok brez spremstva je deležen podpore in usposabljanja za vodenje domačega proračuna in odgovorno porabo energije. 18.3 Otrok brez spremstva je deležen podpore in usposabljanja za čiščenje in pranje perila. 18.4 Otrok brez spremstva je deležen podpore in usposabljanja za kuhanje.	
	19. Varovati in spodbujati zdravje in dobro počutje otroka brez spremstva ter krepiti njegovo odpornost.	19.1 Med vsakodnevno oskrbo se upošteva in varuje psihološko dobro počutje in duševno zdravje otroka brez spremstva. 19.2 Otrok brez spremstva ima dostop do dejavnosti za ozaveščanje o tveganjih zlorabe drog in alkohola v skladu s svojo starostjo in zrelostjo. 19.3 Otrok brez spremstva ima dostop do dejavnosti za ozaveščanje o spolnem in reproduktivnem zdravju glede na spolno usmerjenost, spolno identiteto ter v skladu s svojo starostjo in zrelostjo. 19.4 Otrok brez spremstva je deležen minimalno potrebnih informacij in usposabljanja za krepitev proti vsem oblikam duševnega, spolnega ali drugim oblikam fizične zlorabe in zanemarjanja.	
	20. Podpirati in spremljati duševni in družbeni razvoj otroka brez spremstva s pomočjo standardiziranega načrta oskrbe.	20.1 Sprejemno osebje za otroke v sklopu standardnega načrta oskrbe otroka brez spremstva z njegovim sodelovanjem oceni njegovo ozadje, potrebe, veščine in prihodnje obete. 20.2 Duševni in družbeni razvoj otroka brez spremstva nadzorujejo različne zainteresirane strani iz različnih panog ter razpravljajo o njem (multidisciplinarni pristop). 20.3 Z zastopnikom redno poteka izmenjava informacij o duševnem in družbenem razvoju otroka brez spremstva. 20.4 Kadar je otrok brez spremstva premeščen v nov objekt za sprejem, se pred tem ali najpozneje na dan premestitve pošlje tudi načrt oskrbe, in sicer z upoštevanjem načela zaupnosti.	

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
4. Vsakodnevna oskrba (nadaljevanje)		21. Zagotoviti učinkovit dostop do prostočasnih dejavnosti, vključno z igro in rekreativnimi dejavnostmi, primernih za starost otrok brez spremstva.	21.1 Na voljo je vsakodnevni dostop do različnih prostočasnih dejavnosti v zaprtih prostorih in na prostem, odvisno od starosti in po posvetu z otroki brez spremstva. 21.2 Prostočasne dejavnosti organizira in nadzoruje sprejemno osebje za otroke in/ali drugi odgovorni odrasli, vključeni v oskrbo otrok. 21.3 (a) Otroci brez spremstva, stari do 12 let, se lahko vsakodnevno igrajo v varnem prostoru in pod nadzorom; IN 21.3 (b) Redno je na voljo minimalen nabor športnih dejavnosti, primernih za starost otroka brez spremstva. 21.4 Dostop do interneta in njegovo trajanje sta starosti primerna, ureja in nadzoruje pa ju osebje.
5. Osebje		22. Zagotoviti, da je za vsakodnevno oskrbo otrok brez spremstva na voljo dovolj usposobljeno osebje.	22.1 Objekt za sprejem mora zagotoviti dovolj usposobljeno osebje, ki vsakodnevno skrbi za otroke brez spremstva.
		23. Zagotoviti, da je osebje dovolj usposobljeno.	23.1 Osebje, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema, ima jasne naloge in pooblastila (opis delovnega mesta). 23.2 Osebje, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema, je ustrezno usposobljeno v skladu z nacionalnimi zakoni in predpisi glede svojih nalog in pooblastil (opis delovnega mesta). 23.3 Osebje, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema, nima kazenske evidence v zvezi z zločini in prekrški, povezanimi z otroki, ali zločini in prekrški, ki vzbujajo dvome o njihovi zmožnosti prevzema odgovornosti, kar zadeva otroke.
		24. Zagotoviti, da je osebje deležno potrebnega in ustreznega usposabljanja.	24.1 Brez poseganja v potrebo po zagotavljanju posebnega usposabljanja za osebje, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema, mora biti vsakršno usposabljanje usklajeno s širšim okvirom kodeksa ravnanja, v katerem so določeni ključni pojmi in načela, na katerih temelji delo na področju sprejema. 24.2 Osebu, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema, je njihova vloga temeljito in pravočasno predstavljena. 24.3 Za vsako skupino z njenimi nalogami je pripravljen jasen učni načrt za usposabljanje, ki vključuje zahteve glede usposabljanja, namenjen takojšnjemu ocenjevanju, ugotavljanju, dokumentiranju in obravnavi posebnih potreb glede sprejema. To poteka tudi ves čas obdobja sprejema. 24.4 Usposabljanje se izvaja redno in v skladu s potrebami osebja. 24.5 Usposabljanje zajema usposabljanje glede težav s spolom in starostjo, kulturno usposabljanje, usposabljanje o obvladovanju sporov, začetno in posebno usposabljanje o prepoznavanju oseb s posebnimi potrebami, ozaveščanje o težavah z duševnim zdravjem, prepoznavanje znakov radikalizacije ter prepoznavanje žrtev trgovine z ljudmi ter prvo pomoč in požarno varnost.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
5. Osebe (nadaljevanje)		25. Zagotoviti in spodbujati učinkovito sodelovanje, izmenjavo informacij in ozaveščenost.	25.1 Dokumentirane posebne potrebe je treba sporočiti ustreznim zainteresiranim stranem, ki poskrbijo za potrebna jamstva (posebne potrebe) in podporo. 25.2 Vzpostavljena so srečanja za redno sodelovanje, izmenjavo informacij in ozaveščanje in/ali drugačne ureditve, namenjene osebam, ki so zaradi svojega poklica in/ali funkcije, vključno s socialnimi delavci, izobraževalnim in zdravstvenim osebjem, uradniki za prijavo, tolmači, upravitelji objekta, administrativnim osebjem/osebjem za koordinacijo ter zastopniki, v stiku z otroki brez spremstva. 25.3 Drugi ustrezní strokovnjaki, ki delajo z otroki brez spremstva, redno obveščajo zastopnike, zastopniki pa redno obveščajo njih o duševnem in družbenem razvoju otroka brez spremstva. 25.4 Upoštevajo se pravila zaupnosti, ki jih določa nacionalno in mednarodno pravo, glede vseh informacij, ki jih pri svojem delu pridobijo osebe, ki delajo z otroki brez spremstva.
		26. Zagotoviti podporo za osebe, ki dela z otroki brez spremstva na področju sprejema.	26.1 Na voljo so različni ukrepi za obravnavanje zahtevnih razmer, s katerimi se pri svojem delu srečujejo sprejemni uradniki.
		27. Zagotoviti vodenje, nadzor in odgovornost prek rednega – vsaj letnega – spremljanja in upoštevati ustrezno podporo osebju.	27.1 Objekt za sprejem mora zagotoviti mehanizem za redno spremljanje uspešnosti osebja, ki vsakodnevno skrbi za otroke brez spremstva.
6. Zdravstveno varstvo		28. Zagotoviti dostop do zdravniških pregledov in ocen zdravstvenega stanja ter preprečevanje zdravstvenih težav v zgodnji fazi postopka sprejema.	28.1 Otrokom brez spremstva je treba takoj po prihodu v center za sprejem posredovati informacije o pravici do zdravstvenih storitev, namenu in pomenu zdravniškega pregleda, ocene zdravstvenega stanja in programov cepljenja. 28.2 Če se otrok brez spremstva s tem strinja, je treba zdravniški pregled in oceno zdravstvenega stanja izvesti čim prej po prihodu v center za sprejem. 28.3 Če programi cepljenja niso del splošnega obveznega zdravstvenega programa, je treba otrokom brez spremstva zagotoviti potrebna cepljenja. 28.4 Otrokom brez spremstva se posredujejo starosti primerne in zadostne informacije ter storitve v zvezi s spolnim in reproduktivnim zdravjem. 28.5 Otrokom brez spremstva se zagotovijo kontracepcijska sredstva.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
6. Zdravstveno varstvo (nadaljevanje)		29. Zagotoviti dostop do potrebnega zdravstvenega varstva, kakršno je na voljo državljanom, vključno s preventivnim, duševnim, telesnim in psihosocialnim varstvom.	29.1 Otroci brez spremstva imajo dostop do vseh vrst storitev potrebnega zdravstvenega varstva. 29.2 Storitve zdravstvenega varstva zagotavlja usposobljeno medicinsko osebje. 29.3 Zdravstveno varstvo je na voljo <i>v objektu za sprejem</i> ali na razumni razdalji, ki je dosegljiva peš ali z javnim prevoznim sredstvom; po potrebi otroke brez spremstva pospremi osebje ali zastopnik. 29.4 Potrebno zdravstveno varstvo, vključno s predpisanimi zdravili, je na voljo brezplačno ali se krije z dodatkom za dnevne izdatke. 29.5 V objektu za sprejem je poskrbljeno za varno hranjenje in razdeljevanje predpisanih zdravil. 29.6 Ustrezno je poskrbljeno za to, da se lahko otroci brez spremstva učinkovito sporazumevajo z zdravstvenim osebjem. 29.7 Zagotovljen je dostop do prve pomoči v nujnih primerih. 29.8 Brez poseganja v nacionalno zakonodajo imajo otroci brez spremstva dostop do svoje zdravstvene evidence. 29.9 Za otroke brez spremstva s posebnimi zdravstvenimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve.
		30. Otrokom brez spremstva, ki imajo psihološke težave in/ali so bili žrtve kakršne koli oblike zlorabe, zanemarjanja, izkoriščanja, mučenja ali krutega, nehumanega in poniževalnega ravnanja ali ki so trpeli zaradi oboroženih spopadov, zagotoviti dostop do duševnega zdravstvenega varstva, rehabilitacijskih storitev in usposobljenega svetovanja s pripravo in izvajanjem standardnih operativnih postopkov za duševno zdravje in psihosocialno podporo.	30.1 Otroci brez spremstva, ki potrebujejo duševno zdravstveno varstvo, rehabilitacijske storitve in/ali usposobljeno svetovanje, so teh storitev deležni v prisotnosti kliničnega psihologa v objektu za sprejem ali imajo dostop do njega zunaj centra. 30.2 Duševno zdravstveno varstvo, rehabilitacijske storitve in/ali usposobljeno svetovanje zagotavlja usposobljeno zdravstveno osebje.
7. Izobraževanje – pripravljalni pouk in poklicno usposabljanje	7.1 Dostop do izobraževalnega sistema in drugih izobraževalnih ureditev	31. Zagotoviti učinkovit dostop do izobraževalnega sistema pod podobnimi pogoji, kot jih imajo državljanji, ne pozneje kot tri mesece od dneva vložitve prošnje za mednarodno zaščito.	31.1 Vsi otroci brez spremstva morajo imeti dostop do izobraževalnega sistema pod podobnimi pogoji kot državljanji. 31.2 Vsi otroci brez spremstva, ki so postali polnoletni, morajo imeti priložnost nadaljevati srednješolsko izobraževanje. 31.3 Izobraževanje je na voljo zunaj objekta za sprejem na razumni razdalji ali v objektu; po potrebi otroka pospremi sprejemno osebje za otroke ali zakoniti zastopnik. 31.4 Otrokom brez spremstva, ki obiskujejo šolo ali drugo obliko izobraževanja, se omogoči udeležba pri obveznih šolskih izletih, ki jih določa država.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
7. Izobraževanje – pripravljalni pouk in poklicno usposabljanje (nadaljevanje)	7.1 Dostop do izobraževalnega sistema in drugih izobraževalnih ureditev (nadaljevanje)	32. Zagotoviti dostop do drugih izobraževalnih ureditev, kadar dostop do izobraževalnega sistema zaradi posebnih okoliščin v državah EU+ ali posebnih razmer otroka začasno ni mogoč.	32.1 Vzpostavljene so posebne ureditve, kadar se izobraževalne storitve izvajajo v nastanitvenem objektu ali drugem primernem kraju. 32.2 Za otroke brez spremstva s posebnimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve.
	7.2 Pripravljalni pouk	33. Zagotoviti dostop do izobraževalnega sistema in sodelovanje v njem.	33.1 Vsi otroci brez spremstva morajo imeti dostop do notranjega ali zunanjega pripravljalnega pouka, po potrebi vključno z jezikovnimi tečaji, da se olajša njihov dostop do izobraževalnega sistema in sodelovanje v njem. 33.2 Vzpostavljene so zunanje ali notranje ureditve, vključno z infrastrukturo, učnim načrtom in usposobljenim osebjem, za zagotavljanje učinkovitega pripravljalnega pouka v skladu s potrebami otrok.
	7.3 Dostop do poklicnega usposabljanja	34. Zagotoviti dostop do poklicnega usposabljanja, kadar običajni pouk ni v največjo korist otroka.	34.1 Otroci brez spremstva morajo imeti dostop do poklicnega usposabljanja ne glede na priznavanje njihove predhodne izobrazbe. 34.2 Za otroke brez spremstva s posebnimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve.
8. Hrana, oblačila in drugi neprehranski izdelki ter denarni dodatki	8.1 Hrana	35. Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva dostop do zadostne in ustrezne hrane.	35.1 Spoštujejo se standardi za varnost hrane. 35.2 Pripravljenih je najmanj pet obrokov dnevno, pri čemer je najmanj en obrok kuhan in postrežen topel. 35.3 Pri strežbi obrokov je treba upoštevati dnevni urnik otrok brez spremstva. 35.4 Obroki zagotavljajo uravnoteženo in raznovrstno prehrano. 35.5 Otroci brez spremstva so seznanjeni s sestavo vsakega obroka. 35.6 Za otroke brez spremstva s posebnimi prehranskimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve. 35.7 Upoštevajo se prehranjevalne želje in omejitve posebnih skupin.
		36. Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva stalen dostop do pitne vode.	36.1 Vsakemu otroku se zagotovita najmanj 2,5 l vode na dan ob upoštevanju osebne fiziologije in podnebja. 36.2 (a) Infrastruktura nastanitvenega objekta je primerna za pitno vodo; ALI 36.2 (b) Če primerne infrastrukture ni, se pitna voda otrokom deli.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
8. Hrana, oblačila in drugi neprehranski izdelki ter denarni dodatki (nadaljevanje)	8.2 Oblačila in drugi neprehranski izdelki	37. Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva dovolj oblačil.	37.1 Otrokom brez spremstva se oblačila zagotovijo v najkrajšem možnem času. 37.2 Otroci brez spremstva imajo spodnjega perila dovolj za en teden, ne da bi ga bilo treba vmes oprati. 37.3 Otroci brez spremstva imajo najmanj minimalno število oblačil. 37.4 Otroci brez spremstva imajo najmanj dva različna para čevljev. 37.5 Če katero izmed oblačil zaradi obrabe ni več uporabno, je vzpostavljen standardni način za zagotavljanje nadomestnih oblačil. 37.6 Otroci brez spremstva, ki imajo dojenčke ali majhne otroke, imajo oblačil za svoje otroke dovolj za en teden, ne da bi jih bilo treba vmes oprati.
		38. Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva ustrezna oblačila.	38.1 Oblačila se otrokom brez spremstva razumno prilegajo po velikosti. 38.2 Oblačila so v razumno dobrem stanju in ustrezna glede na prevladujoči standard v družbi gostiteljici in otrokovo ozadje. 38.3 Na voljo so ustrezna sezonska oblačila. 38.4 Zagotovljenih je dovolj oblačil, potrebnih za udeležbo na šolskih izletih in obšolskih dejavnostih.
		39. Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva dostop do zadostnih in ustreznih izdelkov za osebno higieno.	39.1 Sestavljen je seznam z vrstami in količinami izdelkov za osebno higieno, do katerih so upravičeni otroci glede na starost in spol. 39.2 Otrok ima na razpolago potrebne izdelke za osebno higieno, ki jih redno prejema v naravi ali v obliki dodatka za dnevne izdatke.
		40. Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva dostop do drugih poglavitnih neprehranskih izdelkov.	40.1 Zagotovljenih je dovolj posteljnega perila in brisač. 40.2 Če so za pranje svojih oblačil odgovorni otroci brez spremstva sami, jim je na voljo prašek za perilo. 40.3 Za otroke brez spremstva s posebnimi potrebami glede sprejema so vzpostavljene posebne ureditve.
		41. Zagotoviti, da imajo otroci brez spremstva, ki so vpisani v šolo ali se šolajo s pomočjo drugih izobraževalnih ureditev, ustrezna oblačila in šolske potrebščine, da lahko v celoti sodelujejo pri vseh izobraževalnih dejavnostih.	41.1 Otroci brez spremstva, ki obiskujejo šolo ali se šolajo s pomočjo drugih izobraževalnih ureditev, imajo ustrezna oblačila za šolske dejavnosti. 41.2 Otroci brez spremstva, ki obiskujejo šolo ali se šolajo s pomočjo drugih izobraževalnih ureditev, brezplačno dobijo šolsko torbo (nahrbtnik ali drugačno torbo) in vse šolske potrebščine, ki jih zahteva šola. 41.3 Zagotovljenih je dovolj oblačil, potrebnih za udeležbo na šolskih izletih in obšolskih dejavnostih.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
8. Hrana, oblačila in drugi neprehramski izdelki ter denarni dodatki (nadaljevanje)	8.3 Dodatek za dnevne izdatke	42. Zagotoviti ustrezen dodatek za dnevne izdatke.	42.1 Obseg dodatka za dnevne izdatke je jasno opredeljen. 42.2 Metoda za izračun dodatka za dnevne izdatke je jasno določena. 42.3 Prosto razpolaganje z dodatkom za dnevne izdatke (žepnino). 42.4 Znesek dodatka za dnevne izdatke zajema tudi najmanj naslednje izdatke, če ti niso zagotovljeni v naravi: za komunikacijo in informacije, šolske potrebščine, osebno higieno in telesno nego, prostočasne dejavnosti in prevozne stroške, povezane z zdravstvenimi obiski in dostopom do zdravil, azilnim postopkom in pravno pomočjo ter izobraževanjem otrok, ki so vpisani v šolo ali se šolajo s pomočjo drugih izobraževalnih ureditev. 42.5 Dodatek za dnevne izdatke se zagotavlja redno in najmanj enkrat na mesec.
	9. Nastanitev	43. Zagotoviti učinkovit geografski dostop do ustreznih storitev, kot so javne službe, šola, zdravstveno varstvo, socialna in pravna pomoč, trgovina za vsakodnevne potrebe, pralnica in prostočasne dejavnosti.	43.1 Za otroke s posebnimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve. 43.2 (a) Ustrezne storitve so dostopne v nastanitvenem objektu; ALI 43.2 (b) Razdalja med objektom in ustreznimi storitvami je razumna in jo je mogoče prehoditi, razpoložljiva infrastruktura pa je varna za hojo; ALI 43.2 (c) Dostop do ustreznih storitev je mogoč z javnim prevozom, čas vožnje pa je razumen; ALI 43.2 (d) Dostop do ustreznih storitev je mogoč z organiziranim prevozom, ki ga zagotovi država članice.
	9.2 Infrastruktura	44. V spalnici v skupnem nastanitvenem objektu zagotoviti dovolj prostora.	44.1 Otroci brez spremstva imajo najmanj 4 m² prostora na osebo. 44.2 Zagotovljenega je najmanj 4 m² na osebo, najnižja višina prostora pa je 2,10 m. 44.3 V spalnici je dovolj prostora za posteljo in omaro.
		45. Zagotoviti spoštovanje zasebnosti otrok v skupnih nastanitvenih objektih.	45.1 V eni spalnici so nastanjeni največ štiri otroci. 45.2 Za samske otroke brez spremstva moškega in ženskega spola so na voljo ločene spalnice, do katerih otroci nasprotnega spola nimajo dostopa. 45.3 Omejitev dostopa je treba zagotoviti z objekti, ločenimi od objektov za odrasle. 45.4 Otrokom je po potrebi na voljo soba (v objektu ali zunaj njega), ki zagotavlja zasebnost za sestanke z zastopniki, z osebami, ki jim nudijo pravno pomoč, socialnimi delavci ali drugimi ustreznimi akterji.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
9. Nastanitev (nadaljevanje)	9.2 Infrastruktura (nadaljevanje)	46. Zagotoviti, da je nastanitveni objekt ustrezno opremljen.	46.1 Pohoštvo v vsaki spalnici vključuje najmanj: 46.1.1 eno samostojno posteljo IN 46.1.2 po eno pisalno mizo in stol na osebo v spalnici ali v skupnih prostorih IN 46.1.3 po eno omaro, ki jo je mogoče zakleniti, na otroka, ki je dovolj velika, da v njej hrani osebne stvari (na primer oblačila, denar in dokumente). 46.2 V skupnih spalnicah je omaro mogoče zakleniti. 46.3 Skupni/bivalni prostori morajo biti opremljeni v domačem vzdušju in otrokom prijazno, vključno z zadostnim številom miz, stolov, kavčev in naslanjačev. Na voljo mora biti skupna dnevna soba. 46.4 V objektih, kjer se od otrok brez spremstva pričakuje, da si kuhajo sami, so v kuhinji na voljo in dostopni: 46.4.1 ustrezen prostor v hladilniku na osebo IN 46.4.2 ustrezen prostor na policah na osebo IN 46.4.3 minimalen dostop do štedilnika na osebo IN 46.4.4 minimalno število posod, skodelic, kuhinjskih pripomočkov in pribora na osebo. 46.5 V objektih, kjer so zagotovljene gostinske storitve, je treba otrokom brez spremstva omogočiti dostop do kuhinje za nadzorovano usposabljanje priprave hrane, v kuhinji pa mora biti na voljo in dostopno naslednje: 46.5.1 zadostna kapaciteta hladilnika, peči/štedilnika in polic, 46.5.2 zadostno število posod, skodelic, kuhinjskih pripomočkov in pribora.
		47. V nastanitvenem objektu zagotoviti zadostno, primerno in delujočo sanitarno infrastrukturo.	47.1 Vsi otroci morajo imeti varen in učinkovit dostop do prhe/kadi, umivalnika s toplo in hladno vodo ter delujočega stranišča, ki ga je mogoče zakleniti, osebje pa ga od zunaj lahko odpre. 47.2 Na osem otrok je stalno dostopno najmanj eno delujoče stranišče, ki ga je mogoče zakleniti. 47.3 Na osem otrok je na voljo najmanj ena delujoča prha ali kad s toplo in mrzlo vodo. 47.4 Na deset otrok je stalno dostopen najmanj en delujoč umivalnik s toplo in hladno vodo. 47.5 Če je v kopalnici več prh, so te vizualno ločene med sabo. 47.6 Razen v majhnih nastanitvenih objektih so na voljo ločena stranišča, umivalniki in prhe za oba spola, ki se vidno in razumljivo označijo. 47.7 Urejen je varen dostop otrok do sanitarij, vedno pa se spoštuje tudi intimnost otrok brez spremstva. 47.8 Prostori so urejeni tako, da oblačila in brisače ostanejo suhi, ko so otroci pod prho. 47.9 Za otroke s posebnimi potrebami so vzpostavljene posebne ureditve.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
9. Nastanitev (<i>nadaljevanje</i>)	9.2 Infrastruktura (<i>nadaljevanje</i>)	48. Zagotoviti, da je nastanitveni objekt v skladu z nacionalnimi in lokalnimi predpisi.	48.1 Nastanitveni objekt je zgrajen v skladu z veljavnimi lokalnimi in nacionalnimi predpisi. 48.2 Nastanitveni objekt se vzdržuje in upravlja v skladu z ustreznimi lokalnimi in nacionalnimi predpisi ob upoštevanju vseh morebitnih nevarnosti. 48.3 V spalnice in skupne/dnevne prostore nastanitvenega objekta pride dovolj naravne svetlobe in svežega zraka, na voljo pa so tudi zavese in/ali rolete za zatemnitev prostora po potrebi. 48.4 V vseh prostorih nastanitvenega objekta deluje sistem za ustrezno uravnavanje temperature. 48.5 Spalnice in skupni prostori so zaščiteni pred čezmernim okoljskim hrupom.
		49. Zagotoviti, da sta notranja in zunanja infrastruktura objektov, namenjenih za nastanitev prosilcev za mednarodno zaščito z zmanjšano gibljivostjo, prilagojeni njihovim potrebam.	49.1 Za nastanitveni objekt velja, da: 49.1 (a) je v pritličju ALI 49.1 (b) ima dvigalo, prilagojeno osebam z zmanjšano gibljivostjo; ALI 49.1 (c) nima več kot največjega določenega števila stopnic glede na stopnjo zmanjšane gibljivosti. 49.2 Zunanji dostopi, npr. poti ali dovozi, so po trdni in ravni površini. 49.3 Vhod je zasnovan tako, da omogoča dostop otrok brez spremstva z zmanjšano gibljivostjo. 49.4 Vrata in prehodi v nastanitvenem objektu so dovolj široki za uporabnike invalidskih vozičkov. 49.5 V sobah in prostorih, ki jih uporabljajo otroci z zmanjšano mobilnostjo, so oprijemala za podporo. 49.6 Na voljo je prilagojena sanitarna infrastruktura, vključno z na primer prhami brez kadi za invalide, oprijemali, umivalniki in stranišči na primerni višini za uporabnike invalidskih vozičkov ter površinami kopalnic in stranišč, primernimi za invalidske vozičke.
	9.3 Varnost	50. Zagotoviti ustrezne varnostne ukrepe.	50.1 Redno se izvaja ocena tveganja nastanitvenih objektov in prostorov, pri kateri se upoštevajo zunanji in notranji dejavniki. 50.2 Na podlagi rezultatov ocene tveganja se sprejmejo ustrezni varnostni ukrepi. 50.3 Dostop do prostorov je nadzorovan. 50.4 Za protipožarno varnost objekta je poskrbljeno v skladu z nacionalno zakonodajo. 50.5 Varnostna vprašanja (npr. kraja, nasilje, grožnje, sovražnost zunanje skupnosti) je mogoče varno prijaviti odgovornemu osebju. 50.6 Številke za klic v sili so izobešene na vidnem mestu, na voljo je tudi telefon. 50.7 Varnostni ukrepi zajemajo tudi odkrivanje in preprečevanje spolnega nasilja in nasilja na podlagi spola. 50.8 Za otroke s posebnimi potrebami so na voljo posebne ureditve. 50.9 Zagotovljen je zaščiten prostor brez nevarnosti, kjer se otroci lahko igrajo.

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
9. Nastanitev (<i>nadaljevanje</i>)	9.4 Skupni prostori	51. Zagotoviti, da imajo prosilci dovolj prostora za prehranjevanje.	51.1 Vsi otroci imajo možnost jesti v namenskem prostoru.
		52. Zagotoviti, da imajo otroci dovolj prostora za prostočasne in skupinske dejavnosti.	52.1 V nastanitvenem objektu ali bližnjem javnem prostoru je območje, primerno za prostočasne dejavnosti. 52.2 Če skupinske dejavnosti organizira država članica, je na voljo dovolj primerne prostora, na primer v ločeni sobi. 52.3 Otrokom je na voljo varen prostor/območje, v katerem se lahko igrajo in sodelujejo pri dejavnostih na prostem v samem nastanitvenem objektu. 52.4 (a) V razdalji, ki je razumna in jo je mogoče prehoditi, je na voljo določeno minimalno število prostočasnih dejavnosti, hoja do tja pa je varna; IN 52.4 (b) V skupnih objektih je znotraj objekta na voljo minimalno število prostočasnih dejavnosti, primernih za starost otrok; IN 52.4 (c) Z javnim prevozom ali organiziranim prevozom, za katerega poskrbi država članica, so lahko dostopne dodatne dejavnosti. 52.5 (a) Otroci, stari do 12 let, imajo dnevni dostop do igrišč in igralnic, primernih za njihovo starost; IN 52.5 (b) Otroci, stari od 13 do 17 let, imajo tedenski dostop do športnih dejavnosti v zaprtih prostorih in na prostem.
	9.5 Sanitarno-higienski pogoji	53. Zagotoviti vzdrževanje čistoče v zasebnih in skupnih prostorih.	53.1 V nastanitvenem objektu se upošteva urnik čiščenja. 53.2 Čistoča zasebnih in skupnih prostorov nastanitvenega objekta se redno preverja. 53.3 Čistoča se preveri, ko se ljudje preselijo v drugo sobo ali drug nastanitveni objekt. 53.4 Če otroci sodelujejo pri čiščenju (v izobraževalne namene), je pomembno, da člani osebja upoštevajo njihovo starost in stopnjo razvoja ter jim zagotovijo potrebno podporo. Otroci morajo imeti tudi dostop do potrebnih čistilnih izdelkov in pripomočkov ter zaščitne opreme, kot so rokavice in maske.
		54. Zagotoviti, da so kuhinja in sanitarije dobro vzdrževane.	54.1 Čistoča prostorov je v skladu z lokalnimi in nacionalnimi predpisi in standardi. 54.2 Prostori se čistijo najmanj vsakodnevno (v nastanitvenih centrih) ali tako pogosto, kot je potrebno. 54.3 Redno se opravlja globinsko čiščenje prostorov.
		55. Zagotoviti, da imajo otroci možnost pranja perila ali da je poskrbljeno za redno pranje.	55.1 Če je posteljno perilo zagotovljeno v naravi ter je za pranje poskrbljeno v nastanitvenem objektu, ga je treba oprati vsaj vsaka dva tedna. 55.1 (a) Otroci imajo možnost pranja (vključno z brisačami) vsaj enkrat tedensko, kar lahko storijo sami ali pod potrebnim nadzorom. 55.1 (b) Če je na voljo pralnica, mora biti dostopna vsaj petkrat tedensko (vključno z vikendom).

Operativni standardi in kazalniki pogojev za sprejem otrok brez spremstva			
Poglavje	Podpoglavje	Standard	Kazalniki
9. Nastanitev (nadaljevanje)	9.6 Vzdrževanje	56. Z rednim vzdrževanjem zagotoviti varnost in pravilno delovanje nastanitvenih objektov.	56.1 Dobro delovanje nastanitvenega objekta ter njegovega pohištva in opreme se redno preverja. 56.2 Prosilci za mednarodno zaščito imajo možnost, da prijavijo potrebno vzdrževanje in popravila. 56.3 Popravila in menjave, ki so potrebni v nastanitvenem objektu, so opravljeni takoj in so ustrezne kakovosti.
	9.7 Komunikacijska oprema in storitve	57. Zagotoviti, da imajo otroci ustrezen dostop do telefona za ohranjanje stika z družino ter klice v zvezi s postopkovnimi, pravnimi, zdravstvenimi in izobraževalnimi vprašanji.	57.1 Dostop do telefona je mogoč najmanj za klice za ohranjanje stika z družino, stik z zastopnikom ter v zvezi s postopkovnimi, pravnimi, zdravstvenimi ali izobraževalnimi vprašanji. 57.2 Otroci imajo vsakodneven dostop do najmanj enega telefona na nastanitveno enoto. 57.3 Otroci lahko klice sprejemajo v zasebnem okolju, tako da drugi otroci ne slišijo pogovora.
		58. Zagotoviti, da imajo otroci ustrezen dostop do spleta.	58.1 Otroci imajo vsakodneven in brezplačen dostop do spleta v samem nastanitvenem objektu zaradi šolanja in stikov z družino.
		59. Zagotoviti, da imajo otroci možnost polnjenja komunikacijskih naprav.	59.1 Za vsakega otroka je za polnjenje elektronskih naprav na voljo in dostopna najmanj ena vtičnica.

Stik z EU

Osebno

Po vsej Evropski uniji je na stotine informacijskih točk Europe Direct. Naslov najbližje lahko najdete na spletni strani: https://europa.eu/european-union/contact_sl.

Po telefonu ali elektronski pošti

Europe Direct je služba, ki odgovarja na vaša vprašanja o Evropski uniji. Nanjo se lahko obrnete:

- s klicem na brezplačno telefonsko številko: 00 800 6 7 8 9 10 11 (nekateri ponudniki lahko klic zaračunajo),
- s klicem na navadno telefonsko številko: +32 22999696 ali
- po elektronski pošti s spletne strani: https://europa.eu/european-union/contact_sl.

Iskanje informacij o EU

Na spletu

Informacije o Evropski uniji v vseh uradnih jezikih EU so na voljo na spletišču Europa: https://europa.eu/european-union/index_sl.

Publikacije EU

Brezplačne in plačljive publikacije EU lahko prenesete s <https://publications.europa.eu/sl/publications> ali jih tam naročite. Za več izvodov brezplačnih publikacij se lahko obrnete na Europe Direct ali najbližjo informacijsko točko (https://europa.eu/european-union/contact_sl).

Zakonodaja EU in drugi dokumenti

Do pravnih informacij EU, vključno z vso zakonodajo EU od leta 1952 v vseh uradnih jezikovnih različicah, lahko dostopate na spletišču EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>.

Odprti podatki EU

Do podatkovnih zbirk EU lahko dostopate na portalu odprtih podatkov EU (<http://data.europa.eu/euodp/sl>). Podatke lahko brezplačno prenesete in uporabite tudi v komercialne namene.

Urad za publikacije
Evropske unije